



www.slovovchitelyu.org

2/2019

Слово ВЧИТЕЛЮ

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС



ЗВІДКИ ПРИХОДИТЬ ЛЮБОВ?

Християнський
духовно-просвітницький часопис

«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 2(48)/2019

Наше кредо:

«Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!»

Головний редактор	Тарас Приступа
Науковий редактор	Василь Жуковський
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Коректор	Галина Венгліньська
Дизайн і верстка	Андрій Тригуба
Менеджер з розповсюдження	Аркадій Сльоза
Відповідальна за випуск	Надія Доля

Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блощук, Адріан Буковинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дар'я Новікова, Олег Огірко, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Андрій Смирнов, Любомир Турчак, Галина Шевченко.

Засновник і видавець —
Міжнародна громадська організація
«Надія — людям»

Адреса: вул. С. Крушельницької, 71,
м. Рівне, 33023, Україна.
Телефон/факс: (0362) 63-79-76
e-mail: slovo@hopetopeople.org

Видається за сприяння:

- Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»;
- Науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НаУ «Острозька академія».

Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ
№ 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.

Передплатний індекс — 99864.

Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26007054714168, ПАТ КБ «Приватбанк», МФО 333391, ЄДРПОУ 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».

За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.

Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями.
Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24.
Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.

Фото на обкладинці Наталії Семенчук

Надруковано: ПП «Естеро»,
вул. Данила Галицького, 25А, м. Рівне, 33000, Україна
тел. 068 22 62 444
Наклад 2500 прим.

© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»

Шановні читачі, дорогі друзі! Мир вам!

Цей випуск часопису — про любов.

Про любов у контексті сім'ї й у світлі Біблії.

Про це прекрасне почуття, омріяне, оспіване, бажане, часами довгоочікуване й вистраждане, іноді приховане, спалюжене, утрачене,.. і знову воскресле й усепереможене.

Про цей крок довіри й вірності, посвяти й жертви, віддачі й прийняття.

Про цей шлях упокорення й служіння, довготерпіння й милосердя, радості й блаженства.

Скільки граней, відтінків, ознак містить це поняття! Деякі з них авторам удалося розкрити докладно й глибоко, деякі злегка порушити, інші — лише окреслити. У наступних випусках продовжимо цю тему, а зараз поглянемо в корінь і... відразу здивуємося, бо він не в глибині, а на висоті, у самому серці Бога, про що чудово написала сучасна українська поетеса Марія Звірід.

Серце Бога

*У Бога серце зіткане з любові,
І сутність Божа — то сама любов.
Вона служити кожну мить готова,
І доказ — Жертва, хрест й пролита кров.*

*Любов — це милість замість покарання,
Це прощення на місці прокляття.
Любов — це терпелівість і чекання,
Буває довжиною у життя.*

*Любов — вона з брудного робить чисте,
Лахміття заміняє на вісон,
Дарує замість сірого барвисте,
Приходить в ясла, залишивши трон.*

*Любов прості слова кладе на ноти,
Вливає радість в гіркоту сльози,
Утіхи золоті меди солодкі
Дарує в час тривоги і біди.*

*Любов людину бачить зсередіни.
Їй не потрібна зовнішня краса,
Для неї чисте серце — це перлина,
Його молитва — вранішня роса.*

*Любов'ю Неба дихаю щоденно,
Якби її не стало — задихнусь.
Любов Христа — моє благословення,
Ім'я величне в Неї — це Ісус.*

*Схиляюсь перед Отчою любов'ю,
І вдячністю наповнена душа,
Відкуплена великою ціною,
Ціною крові Господа Христа.*

Так звідки ж приходиться любов? — Безперечно, вона приходиться із Неба, проходить через Голгофський хрест, спускається у людське серце, відкрите для неї, готове їй підкоритися, здатне відгукнутися на її поклик служити.

З повагою — редакційна колегія

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4 Де брати силу?
Ірина Сіданіч, Ірина Столяр

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 8 Шлюб як зобов'язання
Тімоті Келлер
- 11 Рукомийне питво
Сергій Головін
- 12 Не поради, а накази
Джеймс Сесі
- 14 Вітрила кохання
Любомир Турчак

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 17 Спільна робота батьків і вчителів у процесі виховання свідомої дисципліни
Олександр Кислашко
- 20 Біблійні секрети виховання. Виховання дітей згідно зі Святим Письмом.
Ніна Жаровська
- 23 Тато, мама, ти і я — Богом створена сім'я
Лариса Перліцану
- 24 Всеволод Нестайко «Руденький»
Наталія Богута
- 25 Пошана і послух
Олена Коваль
- 29 Навчальна програма «Я пізнаю світ із Суперкнигою»
- 33 Не чини перелюбу
Ірина Підгорняк
- 35 Поема Т. Г. Шевченка «Катерина» крізь призму Божих заповідей
Любов Венета
- 37 Етапи розвитку любові між хлопцем і дівчиною
Ольга Прокопович
- 40 Казки з лісу
Наталія Євтушенко

НАУКА І ХРИСТИЯНСТВО

- 43 Антропний принцип
Валерій Решетінський

МОЛОДЬ У ПОШУКУ

- 44 Закоханість
Юрій Баценко
- 47 Пітер Табічі

- 48 Не лінуйтеся мріяти
Ольга і Даниїл Дедухи

ХРИСТИЯНСТВО І МИСТЕЦТВО

- 50 Романтика, натхненна Біблією
Олег Блощук

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 52 Досконала любов проганяє страх
Наталія Педченко

ПОДІЇ

- 54 IV Всеукраїнський форум сім'ї
Аркадій Сльоза
Педагогічна альтанка
Валентина Войтко, Вікторія Павлюх
- 55 Характер — як основа
Ольга Кушнерова
- 56 XIV Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року предметів духовно-морального спрямування»
Світлана Власова

З ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ

- 57 Знавці з християнської етики

РОЗДУМИ ДУШІ

- 58 Незрячий художник слова
Аркадій Сльоза, Надія Доля



С. 55

ДЕ БРАТИ СИЛУ?



Михайло Паночко — старший єпископ Української Церкви Християн Віри Євангельської, член Всеукраїнської ради Церков та релігійних організацій, Міжнародної Асамблеї християн віри євангельської.

Пасторське служіння розпочав 1976 року в рідному селі Сулимові, що на Львівщині. З 1998 року очолює братерство УЦХВЕ, яке на сьогодні об'єднує близько 1700 місцевих церков в Україні та за її межами.

Одружений, батько п'ятьох дітей. Має науковий ступінь доктора богослов'я.

— Михайле Степановичу, кредо нашого журналу: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожний учитель був учнем Христа!» Наскільки реально поєднати діяльність школи й церкви сьогодні?

— Люди звикли вважати, що оскільки церква відділена від держави, то й школа відділена від церкви. Але ж перші школи та виші, перші друкарні — справа не держави, а саме церкви! Іван Федоров почав друкарську справу в нашій країні з «Апостола». А Йоганн Гутенберг, винахідник друкарського верстата, був дияконом. Він мріяв, щоб Писання стало доступним для простих людей.

Я вірю, що тільки Слово Боже може змінити на краще наше суспільство, і роль учителя-християнина тут пріоритетна. Дуже важливо, щоб це усвідомили керівники держави.

— Вочевидь, це була би доленосна подія...

— Слово Боже має унікальну властивість — досягати людського серця, воно спонукує до розвитку. Візьміть за приклад

країни, що будували свою державність на біблійних принципах (протестантські країни Західної Європи, США, Південна Корея). У кожній з них був період, коли з великої бідноти на початку вони досягнули згодом величезних успіхів. Це не щось нове у ХХІ столітті, а перевірений, дієвий шлях розвитку.

Учні Христа були простими людьми, які три з половиною роки ходили за Ісусом, слухаючи Його слово, а потім змінили світ. Я переконаний, що вчителі християнської етики, які несуть дітям Слово Боже, обов'язково побачать гарний результат своєї педагогічної праці.

— Якою постає особистість учителя через призму Біблії?

— Учитель — той, хто вчить добра, підказує правильну дорогу. Учень буде дякувати такому шкільному вчителю все своє земне життя. Я вдячний Богові, що послав мені досвідчених педагогів. І сьогодні благословляю вчителів, які працюють із дитячими душами: вони, як гончар глину, формують характер своїх підопічних.

Ян Коменський, батько сучасної педагогіки, казав, що освіта (російською «образование») — це повернення людині втраченого образу. Ми створені за образом Божим, який утратили через гріх. Отож, найвище завдання вчителя — повернути дітям образ Божий, тоді суспільство буде процвітати!

— Церква і школа, священник і вчитель — у чому можлива й потрібна їх співпраця?

— Це близькі поняття. Найперша місія священника — вчити людей. Педагоги вчать географії, хімії, алгебри... Священник учить духовних основ, моралі — усе це разом формує цілісну особистість. Вважаю, що при цьому не потрібно викладати учням якісь релігійні аспекти певної церкви. Біблія є Конституцією для трьох гілок християнства — православних,

католиків, протестантів. Треба доносити чисте Боже Слово, без конфесійного забарвлення.

— **Як, на Вашу думку, державну (світську) школу наблизити до розуміння Божих принципів?**

— З огляду на історію, у мене виникає запитання, на яке досі не маю відповіді: що означає «світська освіта»? Комуністи, відділяючи церкву від школи, нав'язували свою ідеологію, по суті, нову псевдорелігію. Ще в першому класі нам чіпляли зірочку з образом Леніна. Коли трішки підросли, пов'язували галстуки (за це, мовляв, батьки кров'ю боролися). Ще підросли — уже агітували — примушували стати членами ВЛКСМ. Вони збудували «центральный храм» для поклоніння — Мавзолей Леніна. Біблію усунули, замість неї дали людям ідеї Карла Маркса і Леніна. Відбулась підміна понять, заміна цінностей...

Це була продумана система, щоб докорінно змінити світогляд. Питання: чому не відокремили від школи цю ідеологію (комуністичну неорелігію)? Насправді не може людина бути без ідеї! Там, де витісняють Боже, прийде щось інше: на сьогодні це збочення, толерантність у гіршому її розумінні.

На моє переконання, розумна держава має співпрацювати із церквою й прищеплювати найкращі речі, які несуть користь дитячій душі, користь школі, а в результаті — суспільству. Чому США сьогодні — супердержава? Тому що там була молитва, Боже Слово в школах, були введені біблійні програми. Потихеньку це все відтіснили, видалили — і ми бачимо наслідки.

Якщо відокремлювати духовну освіту від загальної, у загальну обов'язково прийде інша ідея.

— **Багатом ще важко це усвідомити...**

— В освітньому секторі є велика частина людей, які ще пам'ятають радянську систему, вони є дітьми тієї системи, тому говорять: «Як це так, раніше відокремлювали релігію, а тепер її запроваджують в школі?» Я не говорю про релігію — вона в школі непотрібна! Дітям потрібне Боже Слово, яке вони будуть читати, те Слово буде їх змінювати, давати духовну силу. Апостол Павло казав: «Бо я не соромлюсь Євангелії, бо вона сила Бога на спасіння кожному, хто вірує».

Це пережили не одна і не дві держави...

Наприклад, Норвегія — протестантська країна, яка 200 років тому відгукнулась на заклик: «Давайте жити за Біблією!» Сьогодні там найвищий рівень життя в Європі! Бо де люди люблять Боже Слово, там їх Бог благословляє.

— **А де нехтують, то й відповідно...**

— Тоді Господь може сказати: «Робіть собі самі. Я подивлюся, до чого ви докеруетесь». До чого докерувалися комуністи? Десятки мільйонів убитих, покалічених, принижених, задавлених Голодомором, замучених на величезній території від Камчатки до Львова — ось неорелігія, яка увійшла в народи. Моя душа противилася тому змалку. Коли хор співав: «Ленін завжди живою», я думав — як же живий, якщо він у мавзолеї лежить мертвий?

— **Сьогодні до предмета «Основи християнської етики» додають ще й «Українську духовну культуру». Чи є небезпека зміщення акцентів із вчення Христа на історію боротьби українців за право мати Помісну Православну церкву?**

— Так, зміщення таке може бути. А ухилення курсу корабля на кілька градусів, як відомо, через 100 миль призведе зовсім не до тієї пристані, до якої планували. Тому історія боротьби за церкву має залишатися в історії, а християнська етика має бути спрямована на ознайомлення дітей з Божим Словом.

Загалом слабкість, неуспіх церкви в суспільстві, зокрема в моральному вимірі, свідчить тільки про те, що свого часу вона змінила акценти. Апостол Павло пише до Тимофія: «... вони мають вигляд благочестя, але сили його відреклися». Сила Бога там, де правда, а не зовнішні атрибути. Заберіть Особу Ісуса Христа, заберіть Біблію — і залишиться шкаралупка: церква, яка ніяк не впливає на суспільство. Молодь і діти не хочуть іти в таку церкву, їм там нудно, сумно, все якесь траурне...

У живій церкві — радість. У ніч Різдва ангел каже пастухам: «Не лякайтеся, звіщаю вам радість!» У день Воскресіння учні засмучені, а їм сказано: «Радійте!» Ми живемо в долині плачу. Але Ісус прийшов, щоб підняти людську особу, підняти гідність. Ніхто так не дбає за особистість, щоб її відновити, як Ісус.



Зустріч із магістрантами за спеціальністю «Християнська педагогіка у вищій школі» ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України



Візит до Європарламенту

Коли діти почнуть це усвідомлювати, ми побачимо нову генерацію, яка буде ефективно працювати. Буде менше криміналу, набагато менше корупції та злочинства, п'янства, наркоманії... Бо дітям буде прищеплений духовний імунітет, тобто вони розумітимуть, що є гріх і що він веде в погибель.

— Ви згадували комунізм, який тиснув на церкву в минулому столітті, сьогодні ж ми спостерігаємо духовну атаку на сім'ю.

— Переконалий, що ця сучасна загроза ще гірша за попередню. Комуністи боролися з церквою, щоб насадити свою ідеологію, але вони не атакували сім'ю. Гендерна ідеологія у світовому контексті, що пропагується сьогодні, прагне надати право дитині на самовизначення статі. Це — ідея самого пекла. Диявол знає, що треба вдарити по сім'ї, а все решта саме розвалиться.

Ми спостерігаємо, як гендерне лобі прагне проникнути в освіту, і всіма силами за участю Всеукраїнської ради Церков та релігійних організацій стараємось зупинити цей процес. Це величезна загроза, оцінити яку сьогодні важко. Шкода, що дехто з тим жартує або не усвідомлює загрози.

— Як зберегти біблійну модель сім'ї?

— Жоден підручник не дає таких цінних практичних порад для сім'ї, як Біблія. «Шануй батька свого і матір — це перша заповідь з обітницею: щоб тобі добре було і щоб ти на землі був довголітнім. А й ви, батьки, не дратуйте дітей ваших, виховуйте їх у послуші й наставленні Господньому» (Еф. 5:2–4). У Біблії є настанови для юнаків, для літніх людей, одружених і неодружених... Гарна наука, модель, яка працювала тисячоліттями! Принцип побудови християнської сім'ї — це любов, злагода і розуміння своєї ролі батьківства. Цього треба постійно навчати й берегти як зіницю ока.



Молитовний сніданок

— Як молоді люди мають готуватися до одруження, які знання для цього їм мала би дати сім'я, а які — школа?

— Номер один у вихованні — це сім'я. Школа може тільки додати до того цінного, що батьки заклали. Інакше вчителі стикаються із труднощами. Є діти-сироти, які виростили в жахливих умовах, пережили страшну сімейну драму, але із них, якщо маленькими їх узяти в іншу родину, потихеньку можна виростити гарну особистість. Але візьміть культурну сім'ю, у якій виховали егоїста, усе дозволяли: «мій синочок», «моя доця», мало не принц Саудівської Аравії. Така дитина приходить у школу, учнів не поважає, учителів не слухає, а батьки її захищають... Неправильний підхід до виховання у сім'ї школа не може виправити. Це додаткове навантаження: учителі хворіють, їхня психіка може не витримати, якщо зберуться десятки, сотні таких егоїстів. Тому на сім'ї лежить основна роль виховання. Батьки мають дати своїм дітям гарний приклад щасливого сімейного життя.

Проте вважаю, що в школі в 9–10 класах мають бути запроваджені уроки з підготовки до сімейного життя. Важливо роз'яснити підліткам, що любов має три складові — тілесну, душевну й духовну. Треба навчити, як правильно підходити до вибору чоловіка чи дружини. Бог готує кожного, але їм треба пояснювати, щоб мали правильне бачення, правильну позицію, правильно стояли перед Богом.

— Що б Ви побажали батькам-християнам?

— Пам'ятати, що саме батьки мають прищепити діткам християнські цінності через свою поведінку та здорову атмосферу в сім'ї. Роби так, як ти віруєш. Утілюй Слово в практику. Дуже небезпечно фальшувати: у церкві бути одним, на роботі — іншим, а вдома — ще іншим. Ісус спитає за це! Коли ж атмосфера в домі — маленький рай, усі діти будуть віруючі! Батьківство — це велика відповідальність перед Богом, дітьми і суспільством.

— Які поради Ваших батьків Ви пронесли через усе життя?

— Вони настановляли нас, дітей, іти в церкву. Хоч ми багато чого не розуміли, і це нормально. Тут важливий фактор послуху. Авраам послухався Бога, і це йому зараховано в праведність.

Батько часто брав до рук Біблію. Давав нам настанови. Коли я підріс, у 8 класі постало питання вступу в комсомол, батьки тоді мені сказали: «Ти вже дорослий, сам вирішуй». Вони дали мені право вибору, щоб побачити, наскільки я вже зрілий, за якою ідеєю піду. Так було з трьома юнаками, які не поклонилися царському ідолу, і Бог зберіг їх від вогню, про що написано в Книзі пророка Даниїла. Людей, які продемонстрували віру, Бог не посоромив. Я відчував у серці безбожність тієї системи й сказав, що не піду за натовпом, це неправильна дорога.

— У Вас є брати, сестри?

— Двоє сестер та троє братів, один із них помер. Загалом я дуже вдячний Богові, що народився не в сім'ї сильних світу цього, а в скромній християнській родині, де мені показали дорогу до Бога.

— Владні структури сьогодні влаштовують молитовні сніданки. Чи варто очільникам освіти підхопити цю традицію?

— Вважаю такі заходи дуже цінними й важливими. Враховуючи тривалі роки нашого перебування в духовному вакуумі, нам необхідно влаштовувати молитовні сніданки. Можливо, хтось не налаштований, але досвід показує, що ці речі нам потрібні, як хліб, вода, повітря. Я б радив керівникам освіти всіх рівнів якомога швидше запровадити таку

традицію. І сам готовий прийти на будь-який молитовний сніданок.

Люди відчують цінність молитовного життя. Вчитель у школі має величезне навантаження, особливо психологічне, і молитва може йому допомогти. Коли вчитель зранку скаже: «Господи, я не знаю, з чим зустрінуся сьогодні, як поводитимуться учні, але дай мені мудрості», — Бог дасть мудрість і терпіння. Педагог матиме владу над діточками, він матиме духовну силу, а не нервовий розлад.

Я працюю з людьми вже сорок третій рік і переконаний — учителю потрібна духовна підтримка. Щоб він був уважний, духовно цілісний. Коли педагог має гарні знання, а духовно втрачає силу, то швидко виснажується. Прийде додому, сон не бере, нерви — як струни в скрипці...

Не хлібом єдиним буде жити людина, сказав Ісус. Є душа, яка потребує їжі. І заміників немає: культура, гумор — це душевні речі. Це так, ніби ви дуже голодні, а вам дали цукерку. Приємно на кілька хвилин, але через якийсь час ви знову голодні. Людям потрібні Слово й молитва. Як духовний хліб і жива вода.

Тому запроваджуйте молитовні заходи якомога швидше, ви побачите, який буде чудовий ефект.

— Ваші побажання для читачів журналу.

— Якщо ви обрали професію вчителя, удосконалюйте її. Будь-який крутий поворот у житті сильно б'є по людині, і, щоб вистояти, вам необхідна духовна сила, так само, як фізична сила потрібна для фізичної праці. Майте віру, і успіх прийде.

Бажаю, щоби вчителі черпали силу для своєї душі з невичерпного джерела, яке нічим не можна замінити. Я черпаю з Нього вже понад 60 років і дуже щасливий. Це — Боже Слово, віра в Ісуса Христа й молитва.

Можна читати Біблію, але не знати її Автора. Цей Автор — Ісус Христос, і Він хоче мати з нами спільність, жити в нашому



Евангельська теологічна семінарія, м. Київ

серці: «Ось Я стою під дверима та стукаю: коли хто почує Мій голос і двері відчинить, Я до нього ввійду, і буду вечеряти з ним, а він зо Мною».

Усім бажаю спільності з Богом, гарного настрою, здоров'я, мудрості, щоб наше коротке земне життя залишило гарний слід у серцях дітей, з якими ми працюємо. А це — майбутні керівники держави, майбутнє суспільства. Що ми в них вкладаємо, така й буде держава.

Розмовляла *Ірина Сіданіч*
Записала *Ірина Столяр*



Родина

Найдовший і найвідоміший біблійний текст про шлюб міститься в п'ятому розділі Послання апостола Павла до ефесян:

«...корячися один одному у Христовім страху. Дружини, — коріться своїм чоловікам, як Господеві, — бо чоловік — голова дружини, як і Христос — Голова Церкви, Сам Спаситель тіла! І як коріться Церква Христові, так і дружини своїм чоловікам у всьому. Чоловіки, — любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе, щоб її освятити, очистивши водяним купелем у слові, щоб поставити її Собі славною Церквою, що не має плями чи вади, чи чогось такого, але щоб була свята й непорочна! Чоловіки повинні любити дружин своїх так, як власні тіла, бо хто любить дружину свою, той любить самого себе. Бо ніколи ніхто не зненавидів власного тіла, а годує та гріє його, як і Христос Церкву, бо ми — члени Тіла Його від тіла Його й від костей Його! Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до дружини своєї, — і будуть обоє вони одним тілом. Ця таємниця велика, — а я говорю про Христа та про Церкву! Отже, нехай кожен зокрема із вас любить так свою дружину, як самого себе, а дружина нехай боїться свого чоловіка!» (Еф. 5:21–33).

Цей уривок Писання розглядає різні аспекти шлюбу. Зупинимось на трьох: сила шлюбу, визначення шлюбу й пріоритет шлюбу.

1. Сила шлюбу

Перший вірш нашого тексту («...корячись один одному у Христовім страху») є перехідним від уривку про наповнення Святим Духом до уривку про те, як жити в шлюбі. Між ними є причинно-наслідковий зв'язок: хороший шлюб — від наповнення Духом. Страх Божий створить у нас безкорисливість, готовність підкорятися й служити одне одному, здатність сприймати критику й мати послужливе серце. А це основа будь-якого здорового шлюбу. Можливо, не всім зрозумілий термін «послужливе серце». На мою думку, воно включає такі компоненти, які діють, як моторна олива, без якої неможливо завести мотор, оскільки вона гасить тертя, а саме: здатність вислухати критику, не зломившись, здатність критикувати, не зломивши, здатність прощати без гніву, не згадуючи образ. Звідки це походить? — Від наповнення Духом, який освячує наше серце й чітко виявляє працю Ісуса Христа в ньому.

У зв'язку з цим пригадую приклад із 16-річною дівчиною-християнкою, яку турбувало те, що ніхто не запрошує її на побачення. Вона говорила: «Так, я християнка, я знаю, що Ісус любить мене й умер за мене, я знаю, що Він живе в мені, що я — Його дитя, Він мене чує і втішає і завжди турбуватиметься про мене, знаю, що житиму вічно в небесах. Але що з того, якщо ніхто не запрошує мене на побачення...» Вона знала істину, але не була наповнена нею. Інакше її реакція на реальність була б такою: «Яка різниця, що думає про мене цей 16-річний хлопчисько, якщо Цар Усесвіту говорить: «Ти моя. І Я буду з тобою всю вічність!» Хто, маючи здоровий глузд, може порівняти їх між собою й вирішити, що думка 16-річного хлопця важливіша? Однак багато людей проходять через подібні ситуації.

Наповнюватися Духом — це тверезо сприймати реальність і розуміти, що праця Ісуса Христа для вас найважливіша. Біблія стверджує, що ні наші справи, ні наші успіхи, ні стосунки, ні любов, — ніщо й ніколи не задовольнить нас. Ви набудете впевненості лише тоді, коли зрозумієте, що Ісус Христос умер за вас і ви можете покладатися на те, що Він для вас зробив. Коли це відбувається, коли ви бачите працю Ісуса Христа

заради вас, ви наповнені Духом і це дає вам можливість підкорятися одне одному в Божому страху.

Як же можна в шлюбі прийняти критику, не зломившись? Це коли ви у своєму серці думаєте: «Ісус — мій Священик, мій Друг і мій Цар. Він любить мене й турбується про мене, і покаже мені все, що потрібно». І тоді критика, яку ви чуєте, вас не руйнує, ви маєте почуття безпеки в найвразливіші моменти.

А як критикувати, не руйнуючи? Ось так. Пам'ятати, що я був і є грішником, але Ісус терпів мене так довго й продовжує відкривати мені істину, Він терпляче навчає мене — як же я можу бути грубим із цією людиною?

Якщо ми настільки наповнимось Його обітницями, Його словами, Його благословеннями, тим, що Він говорить про

ШЛЮБ ЯК ЗОБ

нас у Своему Слові, якщо Він настільки вкорениться в нашому серці, що не лише Його слова, але Його спосіб мислення, ставлення стануть невід'ємними, підсвідомо, інстинктивно притаманними нам, ось тоді виробляється послужливе серце. Коли нас критикують, ми вже мимоволі думаємо: «Ісус мій Друг. Ісус мій Брат. Він любить мене. І його думка для мене важить більше, ніж думка будь-кого іншого. Мені не треба боятися прийняти цю критику. Це не кінець мого життя, не кінець світу. Я знаю, хто я в Христі». Ви не змушуєте себе так думати, це виходить спонтанно, адже Христос буквально наповнює Собою всі ваші дії, усе ваше життя, — усе! Ви знаходите стабільність, глибину духовну рівновагу, відчуття, що більше не треба боятися в емоційному плані. Усе це глибоко закріплене, стало частиною вас: ви думаєте, як і Він, дивитесь на себе Його очима, дивитесь на світ Його очима. Лише коли ви приділяєте час молитві, вивчення Біблії, відвідуєте церкву, спілкуєтеся з іншими християнами й неодноразово обговорюєте ці питання спільно, із часом це проникає все глибше і глибше, і Євангеліє рясно живе у вас. І з часом це стає силою в усіх ваших стосунках і силою вашого шлюбу.

Здатність підкоритися одне одному, щиро пробачити, критикувати, не руйнуючи, і приймати критику, не надломившись, — це можливо лише тоді, коли ви по-справжньому, на глибинному рівні вірите в Ісуса. Сила шлюбу — це самовідданість, що прийшла від Духа Святого.

2. Визначення шлюбу

По суті, шлюб — це завіт, правове й законне зобов'язання. Що ж робить шлюб шлюбом? Представники різних християнських конфесій по-різному відповідають на це запитання.



ОВ'ЯЗАННЯ

Коли ж поглянемо в Біблію, то бачимо, що в особі Адама і Єви шлюб було дано всьому людству, не лише християнам. А отже, шлюб — це не проповідь у церкві, і не перестрибування через віник, не розбиття келиха й не обмін обручками. Що пов'язує людей шлюбом? — Постійне, публічне, законне зобов'язання розділити разом життя, усі його сфери. Воно має бути унікальним і на все життя. Саме таким є християнське визначення шлюбу. А тому не можна поєднувати своє життя з людиною, яка не бере на себе такого зобов'язання стосовно вас, або якщо ви самі не готові взяти його на себе. Щоправда це суперечить сучасній культурі, яка смертельно боїться будь-яких зобов'язань, відповідальності, покори та дисципліни, а замість цього говорить про саморозкриття, самореалізацію, зростання й потенціал, але таким є погляд Біблії.

Коли я якогось разу висловився, що шлюб — це наперед не любов, а зобов'язання, мені закинули, що це позбавляє шлюб романтики. І що ж із цим робити? Любов — це, по-перше, усвідомлений вибір, дія, рішення вкласти в життя іншої людини й забезпечити її потреби, а вже потім — почуття. Навіть якщо не говорити про шлюб, а просто про стосунки між людьми: ви ніколи не помічали, що якщо ми до когось починаємо виявляти любов, невдовзі ця людина починає нам подобатися, навіть якщо вона раніше нам не подобалась. Тому не треба хвилюватися, подобається тобі ця людина, чи ні, християнин про це не турбується. Якщо ви починаєте виявляти любов до людей, вони починають вам подобатися. Це працює і навпаки. Спочатку ви любите людину лише тому, що маєте її любити, але що більше ви виявляєте любов, що більше віддаєте себе, що частіше ухвалюєте рішення вкласти себе в неї, то більше ваше серце прив'язується до неї. Знаєте чому? Біблія говорить: «Де скарб ваш, там буде і серце ваше». Коли ви присвячуєте себе

людині, вкладаєте в неї свій час, незрівнянний за вартістю, свої емоції, надзвичайно цінні, іноді все одно відчуваєте ворожість, якщо ця людина відкидає вас, поводить з вами жорстоко і грубо, однак це не так часто відбувається. Навіть не дуже люб'язні люди зазвичай із часом виявляють до нас взаємність.

Сучасне суспільство трактує любов як почуття. Біблія ніколи не використовує слово «любов» у такому значенні.

Не варто одружуватися з людиною, яка вам не подобається, але я вам гарантую, із ким би ви не одружилися, настане момент, коли ця людина перестане вам подобатися, це неминуче. Понад те, ця людина може перестати вам подобатися навіть ще до весілля. І тоді багато хто каже, що, мабуть, не варто одружуватися, що любов минула й ми залишилися друзями. Емоції приходять і відходять, але якщо сутність шлюбу — завіт, зобов'язання, то ви помітите, що незважаючи на ваше ставлення до цієї людини, ваші почуття до неї, прив'язаність і дружбу ваш шлюб може не скласти, якщо тільки ви не ухвалите рішення вкласти себе в цю людину. І коли ви помітите, що ваше серце висохло, і навіть, дивлячись на свого партнера, ви не відчуваєте прихильності, та ви все одно вкладаєтесь у цю людину, виявляєте увагу, ніжність, прислуховуєтесь, служите, і зрештою долаєте цей «сухий» період, — і ваш шлюб розквітає.

На жаль, більшість із нас так не робить. Коли приходять «засуха» і коли зникає потяг одне до одного, ми кажемо, що мабуть, це не від Бога. І де тут менше романтики? Якщо ви хочете, щоб ваш шлюб довго протримався, ваша любов має бути рішенням. Потрібно зробити вибір любити. Ось як має бути. Починається все з романтики, але закінчиться відчаєм, якщо ви не вирішите в якийсь момент присвятити себе, тому що «де скарб ваш, там буде і серце ваше».

3. Пріоритет шлюбу

Кілька слів про стосунки між дітьми й батьками. Людям, вихованим в американській чи європейській культурі важче зрозуміти цю тему, ніж, приміром, вихідцям із азійських чи латино-американських країн. Однак обов'язки дітей перед батьками дуже важливі, і це зрозуміло, адже наші стосунки з батьками найбільш фундаментальні, вони настільки глибоко нас формують, що ми живемо з ними до кінця життя. Які ще стосунки можуть бути первиннішими й глибиннішими, ніж стосунки між батьками й дітьми? Але в Біблії в Книзі Буття (2:20) і в Посланні до ефесян (5:31) Бог двічі говорить: *«Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до дружини своєї, і будуть обоє вони одним тілом»*. Він дає зрозуміти, що першорядними стосунками в нашому житті, коли ми перебуваємо в шлюбі, мають бути стосунки з нашим подружжям. У жодну іншу людину ви не маєте вкладати більше (часу, грошей, енергії, винахідливості, емоцій тощо), ніж у вашу дружину чи чоловіка й стосунки з ними. Тобто шлюб для вас має бути пріоритетом, центром, фокусом життя.

Якщо ви в шлюбі, це впливає на загальний курс вашого життя. Якщо все, що у вас є, буде слабке, але шлюб сильний, то ви рухатиметесь по житті в силі. Однак коли все у вас буде сильне, а шлюб слабкий, — ви рухатиметесь по житті в слабкості, бо ваш шлюб впливатиме на всі інші сфери вашого життя. Якщо ви ним знехтуєте, то поступово втратите все.

Коли апостол Павло говорить про те, що потрібно залишити батька і матір, це означає, що варто уважно стежити, щоб ніщо не стало для вас важливіше від шлюбу, а інакше результатом стануть великі страждання й розлади. Крім батьків, це може бути кар'єра, друзі, діти. До речі, останнім часом, коли різко зросла кількість неповних і нещасливих сімей, через стосунки з дітьми батьки отримують основну частку емоційного й особистого спілкування та любові, яке вони мали б отримати від партнера в шлюбі. Це грубе порушення біблійних принципів, і це має негативні наслідки. Тому що Бог не просто так, для краси їх дав, вони відображають природу речей. Якщо їх порушити — будуть проблеми. Як не парадоксально, одним із наслідків є жорстоке поводження з дітьми. Дослідження свідчать, що батьки часто роблять це не через ненависть, а навпаки, вони надто люблять своїх дітей. Їхня дитина — це особа, від якої вони сподіваються отримати найбільше любові у світі. І якщо дитина їх недостатньо любить, погано поводиться, не дає їм сподіваного, більше ніхто їм цього не дасть, а тому батьки втрачають розум, не розуміючи, що діти ще незрілі й не можуть дати тієї любові, якої вони потребують.

Отже, якщо ваші діти стають для вас важливішими від вашого подружжя, у вас будуть проблеми.

Якщо ваша кар'єра важливіша від подружжя — у вас будуть проблеми.

Якщо у вас є друзі будь-якої статі, з якими вам приємніше проводити час, ніж із подружжям, — будуть проблеми.

Однак Біблія особливо наголошує на тому, що треба відокремитися від батьків! Не покинути й забути, а будувати стосунки так, щоб не перебувати у фінансовій, емоційній і психологічній залежності від них. Про це багато говорять, пишуть, тому не будемо на цьому зупинятися. Скажу лишень, що важливо також залишити старі сімейні уклади. Шлюб — це нове починання. Не привносьте в нього старі традиції, на

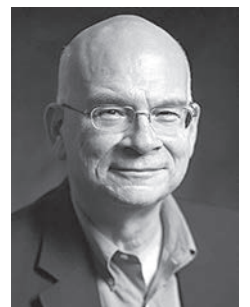
зразок: «ось так у нас робили», «так мене виховували», «це жіноча, а це чоловіча робота» тощо.

Наведу один приклад зі свого подружнього досвіду. У сім'ї Каті її батько завжди допомагав мамі доглядати дітей: міняв підгузки, годував, купав тощо. І Каті не раз чула від мами: «Як твій тато мене любить, він допомагає мені з дітьми!» У моїй сім'ї мама ніколи не просила тата допомогти їй, вона говорила: «Ось як я люблю твого тата, він важко працює на роботі, забезпечує нашу сім'ю». Коли ми з Каті побралися, усе було добре, доки не народилася перша дитина. І ось в один прекрасний день я сиджу з малюком і чую підозрілий запах, і кажу Каті, що дитині треба поміняти підгузок. Вона відповідає так, як зазвичай відповідали в її домі: «Хто знайшов — той і поміняв. Що ти так на мене дивишся? Дитина в тебе, ти батько, я готую їсти. Що мені все покинути? Ти впорасяся. У чому проблема?» Але для мене це була проблема, тому що коли я почув її вимогу, коли вона сказала, а чому б мені не допомогти доглядати дітей, я почув інше: «Я тебе не люблю, я не думаю, що ти достатньо важко працюєш і не хочу виражати тобі свою любов у такий спосіб». Я сприйняв її прохання через фільтр своєї сім'ї, тому що не відокремився. Коли ж я відмовився міняти підгузок, пояснивши, що це не моя робота і в неї вийде краще, Каті фактично почула: «Я тебе не люблю і не хочу тобі допомагати». Нам знадобився певний час, щоб усвідомити це, залишити свої старі сім'ї й почати нову. Потрібно було з'ясувати одне в одного: а що працюватиме в нашій сім'ї? Що потрібно зробити, щоб ми найкраще відчували любов і турботу одне одного?

Шлюб — це нове починання. Шлюб — це засіб викуплення. Шлюб настільки схожий на спасіння, що, перефразувавши слова апостола Павла, можна сказати: «Що більше я думаю про шлюб, про динаміку шлюбу, то більше мені доводиться думати про спасіння, адже це теж нове починання, *«стародавнє минуло, ото сталося нове!»* (2 Кор. 5:17).

Підбиваючи підсумки, скажемо, що шлюб — це не винахід людей, який вони зробили, щоб отримати щастя. Шлюб не придумали люди, щоб знайти радість, і коли радості більше немає, можна його просто анулювати. Шлюб задумав Бог, щоб освятити вас, зробити святими, чистими й беззавдними. Я б ніколи не побачив усієї глибини свого гріха, якби не був у шлюбі. Іронія полягає в тому, що Бог бере наш егоїзм у шлюбі й використовує його проти нас для нашого ж добра. Причина, через яку нам доводиться нарешті розібратися зі своїми егоїзмом, недоліками, упередженнями, уподобаннями, полягає в тому, що в шлюбі вони руйнують наше життя, і тому з ними треба щось робити. У шлюбі Бог примушує вас дивитися в обличчя самим собі. Він каже: «Якщо ти хочеш наповнюватися Духом, якщо ти згоден, щоб мій Син Ісус Христос був твоїм Спасителем, я покажу тобі, що відбудеться, зачекай і побачиш».

У шлюбі міститься колосальний потенціал до змін, але лише ті, хто розуміє повноту Духа, зможуть їх використати. А ті з вас, хто не в шлюбі, хто розмірковує, що це все означає для мене, подумайте, що все, про що ми говорили, кожний пункт, стосується будь-яких взаємин, у шлюбі вони просто найяскравіше виявляються. Тому ви сміливо можете застосовувати ці принципи до тих стосунків, у яких зараз перебуваєте, пам'ятаючи, що любов — це насамперед дія, а потім уже почуття.



Тімоті Келлер,
проповідник і пастор,
автор багатьох
християнських книг,
Нью-Йорк, США

Рукомийне питво

Хто не знає історії з Марка Твена про юнака, який опинився на званому обіді, де стіл було сервіровано безліччю дивовижних пристосувань? Від хвилювання в юнака пересохло в горлі, і він ковтнув води із чаші, яка стояла поряд із його прибором. Коли ж банкет розпочався, інші співтрапезники стали обмивати руки у своїх чашах, бо саме таким виявилось їхнє призначення.

Так от, уявіть, що ви опинилися в подібній ситуації. Однак ви знаєте призначення рукомийної чаші й не забарилися скористатися нею. Адже до чого тільки вам не довелося торкатися! Ваші руки трималися за поручні в громадському транспорті або ручки автомобільних дверцят, ковзали по сходових перилах, приймали рукостискання. Загалом, ви із задоволенням обмили руки, але ще не встигли промокнути вологу серветкою, як вам говорять: віднесіть цю чашу найпочеснішому з гостей, щоб він випив із неї.

Подібну пропозицію зробив Господь на весіллі в Кані Галілейській. Вода, перетворена Ним на вино, не була питною. Шість камінних посудин літрів по сто кожна стояли у внутрішньому дворі будинку, де відбувалася урочистість, для обрядового обмивання. Посудини були непід'ємні, і воду в них доливали в міру потреби. Повністю звільняли їх нечисто — для генерального чищення. Але навіть якщо останній раз їх чистили безпосередньо перед святом, кожен із тих, що прийшли на бенкет, обмив руки в якійсь із цих ємностей. Частина води при цьому розплеснулася, і Ісус звелів долити посудини до самих країв. Саме цю воду, не призначену для пиття, Ісус і перетворив на найкраще вино. «Технічна вода» ритуального очищення, яка сама не була абсолютно чистою, була перетворена на те, чому належало незабаром стати засобом причащення крові Христової, яка повністю очищає від рабства гріха. І відбулося це не деінде, а на весільному бенкеті.

Знаменним є те, що ми не маємо ні найменшої уяви — хто одружувався того дня? Своім чудом Ісус освятив не просто союз двох конкретних людей, а шлюб загалом. Історія служіння Христа-Відкупителя розпочалася в контексті шлюбних стосунків. У їхньому ж контексті відбулося й гріхопадіння. Коли згодом Ісуса запитали про застосування Закону Мойсея до питань шлюбу, Він відповів: «...спочатку ж так не було» (Мт. 19:8), даючи зрозуміти, що первинний Божий задум про сім'ю — вищий від Закону Мойсея. Сім'я була створена «спочатку» — до гріха, до Закону, до начальств і влади світу цього, до держав, до шкіл, до міністерств освіти, до церковних ієрархій. І нам не варто звиряти постійне з тимчасовим. Тимчасове ми звиряємо з постійним.

Сьогодні, коли шлюбні стосунки спалплені гріхом, у водах кожної сім'ї накопичилося достатньо бруду й каламуті, але Христос перетворює все це на вино Нового Завіту, відновлюючи ті стосунки, які були задумані для сім'ї її Творцем. Писання говорить про це як про велику таємницю (Еф. 5:32).

Лінгвісти стверджують, що частотний аналіз допомагає розпізнати справжній сенс тексту. Хочеш дізнатися, про що насправді йдеться — підрахуй, яке поняття згадується

найчастіше. Так, новозавітним рекордсменом за частотою вживання слів «Ісус», «Христос» і «Господь» на сотню інших слів є Послання апостола Павла до ефесян; воно — найбільш христологічна книга усєї Біблії. Але той самий параметр у розділі про подружні стосунки (5:18–33) удвічі перевершує середнє значення усього Послання! Недаремно апостол підсумовує: «...я говорю про Христа та про Церкву» (Еф. 5:32).

Сім'я — не з'єднання половинок, а єднання повноцінних особистостей, що відображає суть Єдиного Бога, кожна з Іпостасей Якого має всю повноту Божественної сутності: «І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив; як чоловіка та жінку створив їх» (Бут. 1:27). І через відновлення первинного Божого задуму про сімейні стосунки Христос, Сам будучи сполучною ланкою містичного ланцюга, творить єдність Творця й творіння: «...всякому чоловікові голова — Христос, а жінці голова — чоловік, голова ж Христові — Бог» (1 Кор. 11:3). Вино Нового Завіту, в яке перетворена вода ритуальних обмивань, стає живильним клеєм цього єднання. Навіть там, де, здавалося б, усе зруйновано остаточно, у неповних сім'ях або в житті самотніх людей, Христос заповнює Собою порожній простір ланок, яких не вистачає. Сім'я, яка не є церквою, не є справжньою сім'єю, як і церква, яка не є сім'єю, не є справжньою церквою.

Говорять, що чоловік має правильно розставляти пріоритети: на першому місці — Бог, на другому — сім'я, на третьому — робота. У контексті розмови про гіперзайнятність чоловіків на роботі, коли сім'я занедбана, усе звучить правильно. Проте при цьому нібито виправдовується можливість нехтування інтересами сім'ї заради служіння Богові. Бог не потребує таких пріоритетів. «Коли ж хто про своїх, особливо ж про домашніх не дбає, той вирікся віри, і він гірший від невірного» (1 Тим. 5:8). Для дітей Божих Бог — не просто пріоритет, що стоїть вище за інших. Лише Божа присутність надає істинного значення всьому — і сім'ї, і роботі. Любов Христова наповнює все, у ній розчиняються будь-які розбіжності, конфлікти й непорозуміння. Там, де панує любов, немає місця для гніву чи байдужості. Адже найперша влада, дана людині, — це влада любити й служити, і в Христі ми знову набуваємо цієї влади.

Найпершою церквою була сім'я — чоловік і жінка, які разом славили Бога. Найпершими відступниками стала сім'я — чоловік і жінка, які відвернулися від Бога. І навіть в тому, що чоловік і жінка згрішили разом, а не окремо, ми бачимо дивовижний промисел Божий — ніхто не залишився сам собою. Бог допустив їм упасти разом, щоб разом і очистити їх через дорогоцінний дар нашого Небесного Нареченого, «...щоб Ним поєднати з Собою все, примиривши кров'ю хреста Його, через Нього, чи то земне, чи то небесне» (Кол. 1:20). Щоб дати нам цю благодатну й жадану можливість — пити разом вино Нового Завіту з Його чаші, з подякою здійснюючи чисті руки, що більше не потребують обрядових очищень.



Сергій Головін, доктор філософії, доктор прикладного богослов'я, президент Християнського науково-апологетичного центру, президент міжнародного просвітницького товариства «Людина і християнський світогляд»

Життєвий наказ №1

Зупиніть свою розпусту... зараз

Апостол Павло, стурбований життям солунян, стає ще більш конкретним, коли йдеться про приписане Богом освячення, якого Бог воліє для всіх вірних. Він закликає нас, аби ми «берегли себе від розпусти» (1 Сол. 4:3). Уважний погляд на оригінальний текст засвідчує, що там ужито значно експресивніший вираз. По суті, апостол Павло вигукує: «Зупиніть розпусту у своєму житті — й зробіть це негайно!» Він виходить з того, що так чи інакше боротися з розпустою доводиться кожному з його читачів. І він цілком має рацію.

Колись на моєму семінарі один літній чоловік сидів у першому ряду й уважно слухав усе, що я говорив про боротьбу із хтивістю. Я не міг втриматися й не спитати: «Шановний, а що ви тут робите?» Решта учасників вибухнула сміхом, коли він відповів: «Синку, я ще живий!»

Російський цар Петро I висловився дуже влучно: «Я підкорив імперію, але я не зміг підкорити самого себе». Молоді та старі, чоловіки та жінки, одружені та неодружені, царі та пересічні люди, — усі ми потребуємо того, щоб зупинити свою розпусту, і зробити це негайно! Як сказав великий проповідник XIX ст. Чарльз Гаддон Сперджен: «Навчіться говорити «ні»; це знадобиться вам більше, ніж знання латини».

Червоне!

Коли я гуляю зі своїми дітьми, ми полюбаємо грати у відому гру, яка називається «Червоне світло, зелене світло». Коли я вигукую: «Зелене!», діти біжать, куди хочуть, але негайно зупиняються, коли я команду: «Червоне!». Одного незабутнього дня одна з моїх доньок побігла просто під колеса вантажівки. Звичайно, я не мав часу на пояснення, що станеться з її тендітним маленьким тілом, коли воно зіткнеться з двадцятитонною машиною. Відчуваючи загрозу її життю, я щосили вигукнув: «Червоне!» Вона почула команду й зупинилася просто перед вантажівкою, яка пролетіла повз неї. Якби вона не послушалася відразу, це могло коштувати їй життя!

Саме це хоче сказати апостол Павло. Багато хто з нас швидко наближається до смертельно небезпечної моральної катастрофи. Із гарячністю батька, який поспішає захистити свою дитину, Він щосили кричить нам: «Червоне! Зупиніться! Послухайтеся зараз, ще до того, як ви зрозумієте всі «чому» і «для

Цей день не був щедрим на новини. На шпальтах газети залишалося вільне місце, тому один із редакторів вирішив надрукувати в куточку на першій сторінці Десять Божих заповідей. Редактори не очікували, що реакція буде такою гнівною та бурхливою, багато передплатників звинуватили газету в надмірному тиску. Деякі навіть скасували передплату. Люди не люблять, коли їм кажуть, що робити. Ми хочемо отримувати поради, а не вказівки. Утім наш Творець має повне право наказувати Своєму творінню.

У четвертому розділі Першого послання до солунян апостол Павло висловлює три дуже конкретні й нагальні накази стосовно нашої особистої чистоти...

НЕ ПОРАДИ,

чого!» Якщо ми зараз зайняті певними сексуальними діями, про які нам уже відомо, що вони не до вподоби Богові, почуйте вигук Його Святого Духа: «Червоне!» Якщо ми не послухаємося просто зараз — це може коштувати нам життя!..

Життєвий наказ №2

Дивися на інших, як на них дивиться Бог

У своєму Посланні до солунян Павло також указує, що нам усім доведеться зробити важливий вибір. З великою турботою про нас він пише: «...щоб кожний з вас умів свої посудини берегти у святості й честі, а не в пожадливій похоті, як язичники, котрі не знають Бога» (1 Сол. 4:4–5).

Дозвольте мені навести один технічний коментар до вислову «берегти свої посудини». Багато вправних біблеїстів вважають, що тут йдеться про контроль людини за власним тілом. Це також увиразнюють деякі переклади. Хоча я глибоко поважаю багатьох учителів, які поширювали цю тезу, я схильюся до іншого погляду, який обстоюють не менш поважні дослідники. Я вважаю, що ця фраза насамперед говорить про те, щоб знайти собі дружину побожним шляхом (тобто «у святості й честі»), а не людським шляхом (тобто «в пожадливій похоті, як язичники, котрі не знають Бога»).

По суті, я вважаю, що апостол Павло тут висловлює наказ, який готує нас до подружнього життя ще до того, як ми готові одружитися. Зокрема, він протиставляє два способи дивитися на людей: як це робить Бог і як це роблять люди.

Згадаймо, що говорить Господь про року Самуїлові про молодого Давида, якого ніхто й анітрохи не вважав

претендентом на царювання в Ізраїлі. Давид просто не мав достатньо царственного вигляду. Але Бог дивився інакше: «Не зважай на його вигляд, ні на його величну поставу... тому що Бог не дивиться так, як дивиться людина. Адже людина дивиться на обличчя, а Господь дивиться на серце!» (1 Сам. 16:7). Простіше кажучи, Павло описує два способи ставлення до людей:

- божественний спосіб: бачити людей в освяченні та честі, як тих, хто знає Бога;
- людський спосіб: бачити людей у пожадливій похоті, як тих, хто не знає Бога.

Чоловіки, чого ми шукаємо в жінках? Ми хочемо влучити в десятку? А може, ми вдовольнимся вісімкою чи дев'яткою? Утім Бог оцінює жінок інакше. Він вимірює не їхні груди чи сідниці (чи будь-які інші частини тіла, про які ви думаєте), а їхнє серце! Жінки, коли Бог вимірює чоловіка, Він звертає увагу не на біцепси, гаманець чи навіть його особистість; Бог вимірює його характер. (Панянки, пам'ятайте, що особистість — це те, що чоловік показує вам; характер — це те, ким він насправді є за зачиненими дверима свого життя).

Берегти свою посудину «у святості й честі» означає бачити другу «половинку» свого подружжя такою, якою цю людину бачить Бог. Загалом це означає дивитися на всіх людей очима Творця, хай би якою була їхня зовнішність. Це означає зосереджуватися не на зовнішньому, а на внутрішньому. Перефразовуючи старий вислів, краса в очах того, хто дивиться, а дивиться насамперед Бог. Чи означає це, що ми не можемо насолоджуватися фізичною красою чи тягнутися до привабливої зовнішності? Звісно, ні. Але не це є для нас головним. «Любов

із першого погляду» — явно не біблійне очікування для тих, хто шукає побожного партнера для створення подружжя. Адже ретельна оцінка справжнього характеру людини забирає чимало часу.

Ми могли б уникнути багатьох страждань, якби навчилися на прикладі недалекогоглядного безглуздя двох відомих біблійних персонажів. Обидва вони постраждали від суворих наслідків їхнього захоплення тілесним, коли вони діяли як люди, «котрі не знають Бога»...

послав слуг, щоб ті з'ясували, хто вона. Він дізнався, що це Вирсавія, дружина Урії, одного з його вірних воїнів (2 Сам. 11:2–3). Серце царя Давида вже сповнилося пожадливої похоті, тож він наказав слугам привести цю жінку до нього (2 Сам. 11:4)...

Історія була б іншою, якби цар Давид згадав власний псалом, складений ним, коли він ще був молодим пастухом на ланах Вифлеєма: «Господь — мій пастир. Я не матиму недостатку» (Пс. 22:1).

дружина». Тоді школярі зрозуміли, що вона хотіла сказати.

Апостол Павло чинить більш мудро: він переносить нашу увагу зі швидкоплинних задоволень блуду до довготривалих наслідків нашого сексуального гріха, які часто лишаються непоміченими. Він закликає не чинити насильства й не кривдити ні в чому свого брата (1 Сол. 4:6). Річ у тім, що ми, вступаючи в сексуальний зв'язок із ким завгодно, крім своєї дружини (чи свого чоловіка), грішимо не лише проти власного (майбутнього) подружжя, а й проти Бога, а також проти наших партнерів по сексу, їхніх теперішніх та майбутніх сімей. Ми також грішимо проти нашої церковної спільноти, наших братів та сестер у Христі, які шукають у нас приклади особистої чистоти й святості. Щиро кажучи, якщо та людина, з якою ми згрішили, замислюється про свою моральну чистоту перед Богом, вона має просити Божого пробачення саме за нас. Крім того, навряд чи така людина питатиме в нас про побожну пораду. Омана має довготривалі наслідки...

Останній постріл

Я запросив юнака, який залився до моєї доньки, постріляти в тирі. Він стріляв уперше в житті, тому я ретельно стежив за його діями, а сам не стріляв. Коли час уже майже вийшов, він запропонував мені зробити останній постріл. Я неохоче взяв револьвер 45-го калібру, обрав маленьку мішень за двадцять метрів від нас і швидко вистрілював, майже не цілячись. Потім я притягнув мішень і побачив у ній дірку точнісінько в десятці. Це був ідеальний результат, мрія кожного стрільця і найвдаліший постріл, який мені будь-коли вдався. Очі юнака були розміром із цю дірку в мішені. Попри все своє задоволення, я зберігав спокій. Я уважно поглянув на цього юнака, закоханого в мою дівчинку, і спокійно сказав: «Гарний постріл, правда?» Після цього я швидко додав: «Тепер ти почуватимешся в безпеці, якщо до весілля триматимешся від моєї доньки на відстані не менше двадцяти метрів». Він засміявся, я також. Його сміх був дещо нервовий, і він мав на це підстави.

Не заличайтеся до чужих партнерів. Ця дівчина, якій ми крутимо голову, не наша. Вона належить своїм батькам. Цей хлопець належить своїй дружині або майбутній дружині. Обидва вони насамперед належать Богові. Не варто нам загравати з тим, що належить Йому. Бог стріляє ще краще.

Джеймс Сесі,
«Війна за чистоту»

А НАКАЗИ¹



Самсон побачив нечестиву красуню-филістимку й наказав своєму батькові Маноаху: «Цю мені візьми, бо вона сподобалася моїм очам!» (Суд. 14:3). Його пожадлива похоть засліпила його серце, і він одружився з цією ідолопоклонницею. Уявіть собі збентеження батьків, яким їхній чудесно народжений син, присвячений Богові ще до народження (Суд. 13:5), наказує задовольняти його грішне бажання. Згодом Самсон злягається з розпусницею (Суд. 16:12), після чого вступає у безславний і фатальний для себе союз із Делілою (Суд. 16:420). Фінал історії відомий: моральна сліпота Самсона коштувала йому фізичного осліплення, а зрештою й самого життя (Суд. 16:21, 30).

На жаль, цар Давид не навчився на прикладі сліпоти Самсона. Одного разу надвечір, ходячи на даху свого будинку, він побачив надзвичайно вродливу жінку, яка милася. Давид негайно

Ні Самсон, ні Давид не турбувалися про духовний стан цих жінок. Вони думали зовсім про інше. Самсон не планував молитися разом із цією безбожною филістимкою; Давид не збирався складати з Вирсавією псалми. Яку ж високу ціну вони заплатили за свою пожадливу похоть, якої можна було б радше очікувати від людей, «котрі не знають Бога» (1 Сол. 4:5)!

Життєвий наказ №3

Не загравати з чужими партнерами

Мудра вчителька недільної школи намагалася привернути увагу школярів старших класів, які, на її погляд, надто легковажно ставилися до її розповідей про цнотливе життя. Вона взяла прекрасну троянду й простягнула її юнакам за першими партами, попросивши кожного взяти собі одну пелюстку. Коли пелюсток уже не залишилося, вона простягнула обірвану стеблину хлопцеві на задній парті, промовивши: «Ось твоя

¹ Сесі Д. Війна за чистоту / Джеймс Сесі; пер. з англ. О. Панич. — ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2018. — С. 32–39.

У кожного з нас є своя історія кохання. Зазвичай вона не схожа на жодну іншу. Вона унікальна й незабутня. Згадка про неї або надихає, або змушує переживати й шкодувати, що все відбулося так, а не інакше.

Біблія — це історія про любов Бога до людини. У ній Творець відкриває Свій задум стосовно людини, описує момент викуплення людини від вічних мук, а також піднімає завісу вічності, яка очікує на людей. Ось дві дуже цінні фрази про любов Бога до людини:

«Так-бо **Бог полюбив світ**, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16);

«Ми пізнали й увірували в ту любов, що Бог її має до нас. **Бог є любов**, і хто пробуває в любові, пробуває той в Бозі, і в нім Бог пробуває!» (1 Ів. 4:16).

Бог Усесвіту у Своєму Слові говорить про принципи любові, або, як їх це можна назвати, «вітрила кохання». Принципи, дотримуючись яких, ми ніколи не втратимо свого кохання, а навпаки, рік за роком любитимемо все більше і більше. І тоді зможемо сказати разом із Ліною Костенко: «Скільки років кохаю, а закохуюсь в тебе щодня».

з Богом, залежить моя любов до неї. Що краще я знаю Бога й те, як Він мене любить, то краще я буду любити свою кохану. Якщо в чоловіка й дружини є постійні й тісні стосунки з Богом, то й між ними будуть міцні стосунки, основані на любові.

В історії християнства ми бачимо приклади людей, які любили Бога. Такі люди завжди люблять інших людей. Молоді люди думають, що для любові потрібно захопитися людиною, і тоді вони будуть щасливі. А насправді потрібно полюбити по-справжньому Бога й тільки тоді ми зможемо захоплено кохати партнера.

ВІТР

КОХАННЯ

I. Пізнання Бога

Бог є джерелом любові — пізнання Його відкриває для нас розуміння сутності любові (1 Ів. 4:8): «**Хто не любить, той Бога не пізнав, бо Бог є любов!**» Ми можемо запротестувати проти цього визначення й доводити всім, що я любив і без цього. Насправді, і Біблія про це говорить, є справжня (жертвна) любов, яка ніколи не перестає (1 Кор. 13:8), а є любов у вигляді пожадливістьей (1 Ів. 2:15–16): «**Не любіть світу, ані того, що у світі. Коли любить хто світ, у тім немає любові Отцівської, бо все, що у світі: пожадливість тілесна, і пожадливість очам, і пиха життєва, це не від Отця, а від світу.**»

Якщо наше кохання зазнало краху, то потрібно поставити собі два запитання: чи не була це пожадливість — наслідок того, що побачили мої очі чи почули вуха? Чи я не знав Божих принципів любові, і тому її втратив? А можливо, моя любов на цей час майже завмерла, тоді треба зробити все, що Бог радить, аби повернути палке кохання. Бог ніколи не кидає слів на вітер. Те, що виголосив Бог, допомагає десятком із десяти.

Ми можемо навчитися любити, вивчаючи Слово Боже. Можливо, ви не думали про Слово Боже в такому аспекті, але вся Біблія — це історія про любов, у якій є чого повчитися. Це історія незмінної Божої любові до невірних людства. Протягом усієї Біблії ми бачимо, як Бог доглядає, годує, піклується про людей, яких Він любить, завжди намагається наблизити до Себе. У Книзі пророка Єремії в одному з віршів сказано: «Здалеку з'явився мені Господь і сказав: **любов'ю вічною Я полюбив тебе. Тому милість тобі виявляю**» (Єр. 31:3). Досліджуючи любов Бога до людей, ми можемо вчитися любити нашу шлюбну половину так, як нас любить Бог: жертвно, безкорисливо, пристрасно. Що більше ми переймемо від Бога Його принципів любові до людей, то досконалішою може стати наша любов до нашого партнера.

Зростання в любові одне до одного можна змалювати рівностороннім трикутником, на вершині якого Бог. Що ближче чоловік і дружина до Бога, то ближче вони одне до одного. Щоразу, коли дружина бачить мене за читанням Біблії та в молитві, вона радіє. Від того, скільки часу я проводжу наодинці

II. Пізнання партнера

Другим вітрилом кохання — є пізнання партнера. Кожна людина унікально створена Богом і їй потрібно дарувати любов, яка найкраще підходить для неї. Любов чоловіків і дружин дуже відрізняється, про що пише апостол Павло (1 Кор. 7:3): «**Нехай віддає чоловік своїй дружині потрібну любов, так же само й чоловікові дружина.**» Чоловіки люблять очима, а жінки люблять вухами.

Крім відмінностей любові, яка є між чоловіками й дружинами, ще існує відмінність любові кожної людини зокрема. Дуже гарно ці відмінності описує Гері Чепмен у книзі «П'ять мов любові». Існує п'ять мов любові: слова схвалення; час; подарунки; допомога; дотики. Кожна людина має потребу в усіх п'ятьох видах любові, але одна людина має в чомусь більшу потребу, а в чомусь меншу. Тому нам потрібно вивчати нашого партнера (батьків чи дітей), їхню мову любові, щоб дарувати їм те, що для них підходить.

А ще ми відрізняємось один від одного складом розуму, романтичністю, темпераментом, характером, стресами,

які пережили в дитинстві, і все це потрібно вивчати, щоб подарувати партнерові найкращу любов для нього.

Так, ми з дружиною до одруження відпочивали по-різному. Я любив активний відпочинок, шумну компанію та багато спорту, а моя дружина любила спокій, усамітнення, тиху природу з водоймою. Мій вияв любові до неї полягає в тому, що ми вдвох виїжджаємо на природу, де немає людей і є водойма.

Також дуже важливо вивчити, що подобається і що не подобається партнерові (слова, їжа, одяг, поведінка тощо). І надалі намагатися пропонувати

III. Набування знань

Цей принцип виправляє помилкове поняття про любов, що переважає особливо серед підлітків, які думають, що любов — це найлегша для пояснення і найпростіша річ. Любити легко, для цього не потрібно ні міркувань, ні старань. Відповідно, немає потреби вчитися любити й навіть думати про це. Потрібно діяти так, як підказують обставини. Насправді ж любов дорого дістається. Вона багато жадає від люблячого навіть тоді, коли її прояв дає досконалу радість. Якщо ви діятимете відповідно до обставин, то майже завжди будете помилятися.

Любов — це мистецтво, котрого потрібно навчитися, і дисципліна, котрої потрібно дотримуватися. Можна порівняти мистецтво любові з музикою, чи з яким-небудь іншим видом мистецтва, у досягненні майстерності якого потрібно дотримуватися наполегливості

стосунки, дружба, жертвна любов, виконання обов'язків, інтимні стосунки. Кожна із тих сфер любові дуже глибока й потребувала багато часу, щоб її вивчити. Сьогодні я вивчаю жертвну любов (1 Кор. 13:4–8): *«Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводить до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестас!»*

У Біблії є інформація, необхідна для кожного. Найбільша кількість уроків мистецтва, як любити чоловіка (дружину), міститься в Книзі Пісня над піснями. Але по всій Біблії є тексти, що дають прямі настанови з мистецтва любові в шлюбному й дошлюбному періоді. Ми можемо навчатися цього, відвідуючи різні біблійні семінари з цієї теми. Людина, яка перестає навчатися, починає деградувати, тому для різних категорій

ИЛА



те, що подобається, і поступово видаляти з життя те, що партнерові не до вподоби. Ще кілька прикладів із власного життя. На початку нашого шлюбу дружина попросила мене не робити їй зауваження, і я послухався, і ось уже 21 рік не роблю їй зауважень. Коли щось дуже потрібно поправити, то дуже її прошу. Моя ж дружина знає, що я дуже люблю вареники, тому вона старається їх готувати, щоб показати свою любов до мене. А мене це дуже сильно радує і розігрує більше любові до неї.

й дисципліни. Свого часу я не один рік вивчав сільське господарство, а потім застосовував вивчене на практиці. Найважливіше було те, що бажання стати справжнім працівником сільського господарства було настільки сильним, що я готовий був пожертвувати всім. Декілька років опісля, я в такий самий спосіб вирішив навчитися мистецтва любити свою дружину. І почав вивчати все, що стосується любові до дружини. Я вивчив, приміром, що любов буває як мінімум п'яти видів: романтичні

людей є різні курси підвищення кваліфікації. Особливо постійне навчання потрібне тим, хто одружений.

Ось що пише пророк Осія: *«...А народ без знання загине!»* (Ос. 4:14). Коли ми читаємо Біблію, тоді ми стаємо доскональними й до всякого доброго діла (любові) готовими, як написано: *«Усе Писання Богом надхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божа людина була досконала, до всякого доброго діла готова»* (2 Тим. 3:16).

IV. Вибір на користь партнера

Важливо розглянути це вітрило кохання через призму атак світської пропаганди, яка наполягає на тому, що любов — це почуття, невіддатливе контролю. Любов, як бездомний горобець, прилітає й сідає там, де його не просять, і відлітає тоді, коли йому здається. Більшість сюжетів кінокартин, телевізійних драм засновано на передумові, що любов є випадковим почуттям: юнак зустрічає дівчину, дівчина розлучається з юнаком, чоловік розлучається з дружиною, бо полюбив іншу.

Істина полягає в тому, що любов — це діяльна сила, контрольована волею людини. Ви не «просто раб любові», як співається в одній пісеньці. Якщо ви християнин, у серце якого вилася Божа любов, то ви можете дійти до рішення любити своїм розумом, ви можете відновити любов у своєму шлюбі, можете протистояти недобрим почуттям, щоб вони не поневолювали вас.

Вибір на користь шлюбного партнера потрібно робити все життя, а не лише перед одруженням. Диявол буде пропонувати чоловікам дивитися на інших більш привабливих жінок. Який вибір ми зробимо? Нам необхідно щодня робити вибір на користь своєї шлюбної половини. Якщо я бачитиму тільки хороше у своїй дружині, то вона для мене буде принцесою чи королевою. Але коли почну порівнювати власну дружину з іншими, «кращими», я буду бачити тільки негативне, хорошого в ній я вже не помічатиму, тому зі мною житиме Баба Яга. Усе залежить від мене, який вибір я роблю щодня. *«Яка ти прекрасна й приємна яка, о кохання в розкошах!»* (Пісн. 7:7).

Одного разу після конференції до мене підійшов хлопчина років чотирнадцяти. Він розказав, що закохався в дівчину, якій вісімнадцять років, що дуже тяжко страждає, бо хоче бути з нею. Я порадив йому перестати про неї думати, не бувати в тих місцях, де буває вона, зайнятися корисними справами та самовдосконаленням. Через два тижні він зателефонував мені, висловлюючи свою вдячність — він повністю звільнився від свого нав'язливого «кохання», навіть думати про нього перестав. Ми любимо тих, на чю користь ми зробили свій вибір. І що вагоміший наш вибір, то більші почуття нас захопили. *«Хто жінку чеснотну знайде? — а ціна її більша від перел: довіряє їй серце її чоловіка, і йому не забракне прибутку! Вона чинить для нього добро, а не зло, по всі дні свого життя»* (Пр. 31:10–12). А якщо ми вибираємо інших, то Біблія говорить про



наслідки: *«А Я вам кажу, що кожен, хто на жінку подивиться із пожадливістю, той уже вчинив із нею перелюб у серці своїм»* (Мт. 5:28).

Завжди вибір потрібно робити на користь партнера — крім гріха. Якщо партнер робить гріх, не можна ставати на його бік, а в усіх інших випадках партнера потрібно ставити вище за батьків, дітей, директора чи інших людей.

V. Докладання зусиль

Сьогодні люди намагаються навчитися бути привабливими. У цьому їм «допомагають» нескінченні реклами, які переконують, що якщо ви оберете правильну зубну пасту, парфуми, крем для гоління, шампунь чи дезодорант, то будете красивими й здоровими. Навіть пропонується список товарів, які допоможуть привабити потенційних коханців, що просто ломитимуться до вас у двері, зупинятимуться на вулиці, захоплюючись вами. Наше суспільство, кероване засобами масової інформації, вимірює привабливість наступними критеріями: популярністю в товаристві, сексуальною привабливістю, вживанням «правильних» продуктів та володінням статусними речами.

Слово Боже відкриває справжній секрет, як бути привабливим і бажаним у шлюбі. Він полягає в тому, щоб самому вміти любити, замість того щоб докладати всіх старань, аби бути коханим. Один чоловік шукав собі ідеальну дружину. На запитання, як знайти ідеальну дружину, дістав відповідь: «Коли ти станеш ідеальним чоловіком, лише тоді знайдеш ідеальну дружину». Для того щоб стати ідеальним партнером для

когось, необхідно докладати силу-силенну зусиль і змінюватись в образ Ісуса Христа: *«Від днів же Івана Хрестителя й досі Царство Небесне здобувається силою, і ті, хто вживає зусилля, хапають його»* (Мт. 11:12).

Любов — це дати людині те, в чому вона має найбільшу потребу, тоді, коли вона найменше того заслуговує.

І це досягається через великі зусилля, докладені для того, щоб служити своєму партнерові. Царство Боже зусиллями береться, а диявол нав'язує думку, що почуттями. Якщо ми перестасмо тиснути на педаль газу в автомобілі, він відразу зупиняється. Любов процвітає пропорційно докладеним зусиллям у служінні своєму партнеру. Під лежачий камінь вода не тече.

Один чоловік дав мені цікаву й цінну пораду щодо любові: зроби кожного дня Різдво у своєму домі. Якщо б ми знали, що цей день останній, то ми б точно зробили його Різдвом. Докладаймо зусиль, щоб приємно дивувати нашого партнера, даруючи йому любов. Напишіть лист освідчення в коханні, запросіть на побачення, організуйте романтичний вечір... Одне слово: робіть усе для того, щоби любити.



Любомир Турчак, сімейний психолог-консультант, пастор євангельської церкви «Дім Божий» м. Рівне

Спільна робота батьків і вчителів у процесі виховання свідомої дисципліни

Велике значення у вихованні має дисципліна. Вона привчає дитину до певного порядку в житті, до правильного чергування праці та відпочинку, привчає до точності, до виконання своїх обов'язків. Апостол Павло радить виховувати дисципліну терпеливістю й повчанням: «Докоряй, забороняй, переконуй з терпеливістю та з наукою» (2 Тим. 4:2).

Послух — найперший урок життя

Одним із перших уроків, який має засвоїти дитина, є урок послуху. Перш ніж вона навчиться мислити, її вже можна навчати слухатися. Цю звичку потрібно прищеплювати за допомогою лагідних наполегливих зусиль. Так великою мірою можна буде запобігти майбутнім конфліктам між волею й авторитетом, які так часто викликають відчуження й озлобленість щодо батьків і вчителів та опір будь-якій владі — людській чи Божественній.

Мета дисципліни полягає в тому, щоб навчити дитину управляти собою. Її необхідно навчити впевненості у власних силах та самовладання. Тому щойно вона починає розуміти, її свідомість потрібно схилити до послуху. Усім своїм поведінням з дитиною покажіть їй, що послух — справедлива розумна вимога. Допоможіть дитині побачити, що все підпорядковується закону й що непослух, зрештою, приводить до нещастя та страждання. Коли Бог каже: «Не чинитимеш», Він з любов'ю попереджає нас про наслідки непослуху, щоб уберегти нас від зла й втрати. Допоможіть дитині зрозуміти, що батьки й учителі — це представники Бога і, коли вони діють у гармонії з Ним, їхні закони в сім'ї та школі є також Його законами. Як дитина повинна бути слухняною батькам і вчителям, так і вони самі мають бути слухняними Богові.

Розумна міра контролю

Як батьки, так і вчителі повинні розумно скеровувати розвиток дитини, не перешкоджаючи йому надмірним контролем. Забагато керівництва так само недобре, як і замало. Спроба «зламати волю» дитини — це велика помилка. Склад розуму буває різним; застосування сили може призвести до зовнішнього підкорення, однак у багатьох дітей це викликає ще рішучіший опір серця. Застосування дисципліни щодо людини дуже розвинутим інтелектом має відрізнятися від виховання безсловесної тварини. Панування над розумом, волею, совістю дитини не є Божим наміром. Хто послаблює або руйнує індивідуальність, той бере на себе відповідальність, результатом якої може бути тільки зло. Доки діти відчувають над собою владу, вони можуть здаватися добре вимуштруваними солдатами, але коли контроль припиниться, тоді виявиться, що характерові бракує сили та стійкості.

Оскільки для одних учнів підкорити волю значно важче, ніж для інших, учитель має зробити для дитини послух його вимогам якомога легшим. Волю необхідно скеровувати й формувати, проте не ігнорувати й не придушувати. Бережіть силу волі, вона знадобиться в життєвій боротьбі. Кожна дитина має розуміти, що таке справжня сила волі. Їй потрібно допомогти усвідомити, яка велика відповідальність зумовлена цим

Кислашко О. П., Сіданіч І. Л. Християнське виховання дітей у сім'ї: навч.-метод. посіб. / О. П. Кислашко, І. Л. Сіданіч. — К.: Духовна вісь, 2016. — С. 185–192.

даром. Воля — це керівна сила в природі людини, сила рішення та вибору. Кожна людська істота, яка володіє розумом, має силу робити правильний вибір. У кожному життєвому досвіді Слово Боже пропонує нам: «Вибери собі сьогодні, кому будете служити» (Іс. Нав. 24:15). Кожен може свою волю підкорити волі Бога, зробити вибір бути слухняним Йому та, з'єднавшись таким чином з Божественною силою, стояти так, що ніхто й ніщо не змусить його чинити зло. Кожній дитині, кожній молодій людині Бог дає потенційну силу для формування цілісного характеру й життя, яке приносить користь іншим.

Батьки й учителі, котрі за допомогою такого навчання виховують у дитині самовладання, приносять найбільшу користь і постійно матимуть успіх. Для поверхового спостережача їхня праця може не видаватися успішною; її можуть не цінувати так високо, як роботу того, хто утримує розум і волю дитини під абсолютною владою, однак подальші роки покажуть результат кращого методу виховання.

Аванс довіри

Мудрий вихователю у своїх стосунках з учнями намагатиметься викликати в них довіру й зміцнити почуття честі. Вияв довіри до дітей і молоді служить їм на добро. Багато дітей, навіть малих, мають високорозвинуте почуття честі. Усі бажають, щоб до них ставилися з довірою та повагою, і мають на це право. Не варто створювати в них враження, що вони не можуть ані вийти, ані ввійти без нагляду. Підозра деморалізує, породжуючи саме те зло, котрому вона намагається запобігти. Замість того щоб постійно стежити, неначе підозрюючи щось лихе, учителі, які по-дружньому спілкуються зі своїми учнями, зауважать прояви неспокійного розуму й застосують чинники, що протидіятимуть злу. Допоможіть молодим людям відчути, що їм довіряють, — і більшість намагатиметься довести, що вони заслуговують цієї довіри.

Продумані правила

Згідно з цим принципом, краще просити, ніж наказувати; той, до кого так звертаються, має можливість засвідчити про свою вірність принципам правди. Його послух є результатом радше вибору, ніж примусу. Правила, котрими керуються в школі, мають, наскільки це можливо, представляти голос школи. Кожний задіяний у них принцип має бути так представлений учневі, щоб він міг переконатися в його справедливості. Так він відчуватиме відповідальність за дотримання тих правил, які сам допоміг створити.

Правил має бути небагато, але добре продуманих; прийняті одного разу, вони мають запроваджуватися в життя. Розум навчається визнавати їх і пристосовується до того, що неможливо змінити, а можливість потурати недобрим нахилам викликає бажання, сподівання та невизначеність, результатом чого є неспокій, дратівливість і непокоя. Необхідно дати зрозуміти, що правління Боже не знає компромісу зі злом. Непослух не потрібно терпіти ні вдома, ні в школі. Ані

батьки, ані вчителі, котрі глибоко зацікавлені в благополуччі тих, хто перебуває під їхньою опікою, не підуть на компроміс із упертим свавіллям, що нехтує авторитетом або вдається до вивертів чи відмовок із метою уникнути послуху. Не любов, а сентиментальність покриває недобрі вчинки, намагаючись задобрюванням або підкупом домогтися поступливості, і врешті отримує удаване замість справжнього. *«Нерозумні сміються з гріха»* (Пр. 14:9). Ми маємо остерігатися ставитися до гріха, як до чогось несерйозного. Він має жакливу владу над грішником. *«Власні провини безбожного схоплять його, і повороззям свого гріха буде зв'язаний він»* (Пр. 5:22). Найбільше зло, заподіяне дитині чи молодій людині, — дозволити їй закостеніти в рабстві лихого звички.

Молодь має вроджену любов до свободи, вона прагне волі, і їй необхідно розуміти, що цими дорогоцінними благословеннями можна насолоджуватися лише за умови послуху Закону Божому. Цей Закон — охоронець істинної свободи і волі. Він називає й забороняє те, що поневолює та призводить до дегенерації, і так захищає слухняних від сили зла. Псалмист каже: *«І буду ходити в широкості, бо наказів Твоїх я шукаю»* (Пс. 118:45); *«Свідочтва Твої — то потіха моя, то для мене дорадники!»* (Пс. 118:24).

Указуючи на помилки — покажіть вихід

У наших спробах виправити зло ми повинні остерігатися схильності вишукувати помилки й осуджувати. Постійний осуд не виправляє, натомість призводить до збентеження. Для багатьох людей, і часто для найуразливіших, атмосфера нещадної критики є згубною. Квіти не розквітнуть під подувом руйнівного вітру. Дитина, яку часто засуджують за якусь конкретну помилку, починає вважати цю помилку своєю характерною якістю, з котрою марно боротися. Так з'являються почуття зневіри та безнадії, які часто приховують під маскою байдужості чи бравади.

Докір досягає мети тільки тоді, коли порушникові допомагають побачити його помилку і коли його воля схильна її виправити. Коли цього досягнуто, укажіть йому джерело прощення і сили. Намагайтеся зберегти його почуття власної гідності та надихніть його мужністю і надією. Ця праця найделікатніша й найважча з тих, які будь-коли були доручені людям. Вона вимагає надзвичайної тактовності, тонкої чутливості, знання людської природи, віри і терпіння небесного походження, бажання працювати, пильнувати й чекати. Важливішої за таку працю не буває.

Золоте правило

Люди, котрі бажать керувати іншими, повинні спочатку навчитися керувати собою. Запальність у поведженні з дитиною чи молодою людиною тільки викличе в них обурення. Коли батьки або вчителі втрачають терпіння і їм загрожує небезпека говорити нерозсудливо, нехай вони помовчать. У мовчанні є дивовижна сила.

Учитель має очікувати зустріти зіпсовані характери і вперті серця дітей. Але в поведженні з ними він ніколи не має забувати, що й він колись був дитиною, яка потребувала дисципліни. Навіть зараз з усіма своїми перевагами у віці, освіті й досвіді він часто помиляється, потребуючи милості й поблажливості. У вихованні молоді він має пам'ятати, що має справу з тими, у кого є схильності до зла, подібні до його власних. З нетямущим учнем він повинен поводитися терпляче, не осуджуючи його неучтвю, а використовуючи кожну можливість для його підбадьорення. З чутливими, нервовими учнями він має бути дуже делікатним. Усвідомлення власних недосконалостей повинно постійно спонукати його виявляти співчуття й терпіння до тих, хто бореться з труднощами.

Правило Спасителя: *«І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви»* (Лк. 6:31) має бути правилом для всіх, хто береться за виховання дітей і молоді. Вони є молодшими членами Господньої сім'ї, спадкоємцями благодаті життя. У поведженні з найменш тямущими, найменш умілими, наймолодшими і навіть заблудлими й бунтівними необхідно свято дотримуватися Христового правила.

Це правило допоможе вчителю уникати, наскільки це можливо, розголошення провин або помилок учня. Він уникатиме виносити йому догану чи карати його в присутності інших. Учитель не вилучатиме учня, доки не докладе всіх зусиль для його виправлення. Але коли стає очевидним, що сам учень не одержує від цього жодної користі, що його демонстративний непослух та неповага до авторитету спрямовані на піддрив шкільного управління і своїм впливом він заражає інших, тоді його вилучення стає необхідністю. Проте для багатьох ганьба привселюдного вилучення призведе до повного відчаю та загибелі. У більшості випадків, коли вилучення неминуче, це все ж таки краще робити приватно.

Перемагати зло добром

У цей час особливої небезпеки для молоді, коли спокуси оточують їх на кожному кроці й можна легко бути віднесеним течією, необхідно докладати великих зусиль, аби плисти проти течії. Кожна школа повинна стати своєрідним «містом сховищем», місцем, де з терпінням і мудрістю будуть ставитися до їхніх нерозсудливих учинків. Учителі, котрі усвідомлюють свою відповідальність, усунуть зі своїх сердець і життя все, що перешкоджатиме їхній успішній праці зі свавільними та неслухняними. Любов і м'якість, терпіння й самовладання мають бути законом їхньої мови за будь-якого часу. Милість і співчуття поєднуюватимуться зі справедливістю. Якщо потрібно докорити, вони не вдаватимуться до перебільшень, їхня мова буде смиренною. Вони лагідно вкажуть учневі, котрий схибив, на його помилки й допоможуть виправитися. Кожний справжній учитель розумітиме: якщо вже помилилися, то краще в бік милості, ніж суворості.

Серця багатьох молодих людей, яких вважають невинними, насправді не настільки закаменіли, як видається. Багатьох, кого зараховують до безнадійних, можна виправити за допомогою мудро застосованої дисципліни. Часто вони є такими людьми, чие серце легко тоне під впливом доброти. Нехай учитель завоює довіря спокушуваного й, помічаючи та розвиваючи добрі якості його характеру, він у багатьох випадках зможе виправити зло, не привертаючи до нього уваги.

До тих, хто помиляється, Божественний учитель терпляче ставиться упродовж усього їхнього порочного життя. Його любов не холодне, його спроби навернути їх не припиняються. З розпростертими руками він чекає, готовий знову й знову прийняти заблудлих, бунтівних і навіть відступників. Його серце зворушене безпорадністю малої дитини, з якою брутально поводяться. Зойк людського страждання ніколи не досягає його вуха марно. Хоча в його очах усі дорогоцінні, однак грубуваті, замкнуті, уперті характери викликають його особливе співчуття й любов, бо він бачить причину, що призвела до такого наслідку. Людина, котра найлегше піддається спокусі й найбільш схильна до помилок, є особливим об'єктом його турботи.

Усі батьки й учителі повинні плекати в собі якості Того, Хто робить справу нещасних, страждальців та спокушуваних Своєю власною. Вони мають бути тими, котрі можуть *«співчувати недосвідченим та заблудженим, бо й самі перейняті слабкістю»* (Євр. 5:2). Ісус поводить з нами набагато краще, ніж ми того заслуговуємо, і ми маємо поводитися з іншими так, як Він поводить з нами. Якщо батьки або вчителі



у своїх діях не наслідують прикладу Спасителя в подібних обставинах, їм немає виправдання.

Підкорятися дисципліні життя

Окрім домашньої та шкільної дисципліни, усім доводиться мати справу із суворою дисципліною життя. Як приймати це мудро — ось урок, котрий потрібно пояснити кожному юнакові та кожній дівчині, кожній дитині. Незаперечна істина полягає в тому, що Бог любить нас, діє для нашого добра, і якби ми завжди корилися Його Законіві, то ніколи не знали б страждання. Проте не меншою істиною є й те, що в цьому світі в кожне життя приходять страждання, біда і тягарі як результат гріха. Якщо ми навчимо дітей і молодь мужньо зустрічати ці біди й тягарі, то зробимо їм добро на все життя. Виявляймо до них співчуття, але так, щоб воно ніколи не викликало в них почуття жалю до себе. Вони потребують того, що зоохоче та зміцнює, а не послаблює.

Їх необхідно навчити, що цей світ — не плац-парад (площа для параду військових частин), а поле битви. Усі покликані переносити труднощі, як добрі воїни. Справжнім випробуванням характеру є готовність нести тягарі, іти туди, де важко, виконувати роботу, яку необхідно виконати, хоч вона й не приносить земного визнання та нагороди.

Нехтування вихованням дитини в наймолодшому віці та, як наслідок цього, посилення недобрих нахилів робить її подальше виховання важчим і призводить до того, що дисципліна надто часто сприймається як болісний процес. Вона насправді має бути болісною для нижчої природи, оскільки суперечить природним бажанням і нахилам, однак вища радість допоможе забути цей біль.

Нехай діти і молодь будуть навчені, що кожна подолана помилка, вада або трудність стають кам'яною сходинкою до кращого й вищого. Саме завдяки таким досвідам усі, хто будь-коли жив гідно дару життя, досягли успіху.

«Висоти, досягнуті й утримані великими мужами, не підкорювалися раптовим зусиллям. Але коли їхні товариші вночі спали, вони наполегливо трудилися, підіймаючись угору».

«Нас підносить те, що в нас під ногами, приносячи нам добро і здобуток: це переможена гордість, розіп'ята пристрасть та подолане зло, з яким ми щогодини зустрічаємося».

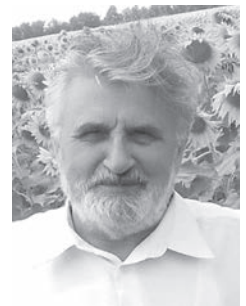
«Усі буденні речі, щоденні події, котрі минають протягом години, наші задоволення і прикраси — це сходинки, котрими ми підіймаємося вгору».

Ми повинні дивитися не «на видиме, а на невидиме. Бо видиме — дочасне, невидиме ж — вічне!» (2 Кор. 4:18). Зрікаючись егоїстичних бажань і нахилів, ми обмінюємо безвартісне й мінуще на дорогоцінне й вічне. Це не жертва, а дорогоцінне надбання.

Ісус Христос — найвища мета життя

«Щось краще» — ось гасло виховання й освіти, закон справжнього життя. Взамін на те, чого Христос просить нас зректися, Він пропонує щось краще. Часто молодь прагне речей, занять і задовольень, які не видаються поганими, однак не служать для найвищого добра. Вони відвертають життя від його найблагороднішої мети. Владні заходи або пряме, відкрите звинувачення можуть виявитися даремними в спробах спонукати молодь відмовитися від того, що для них дороге, натомість укажіть їм на дещо краще, ніж хизування, честолюбство чи потурання власним примхам. Долучіть їх до правдивої краси, до вищих принципів та шляхетного життя. Допоможіть їм споглядати Того, Хто «увесь пожадання». Щойно погляд зосереджується на Ньому, життя набуває свого істинного змісту. Тут ентузіазм, щире посвячення, гарячий запал молоді знаходять свою справжню мету. Обов'язок стає насолодою, а жертва — задоволенням. Прославити Христа, уподібнитися до Нього, працювати для Нього — ось найвища мета життя, найбільша його радість, «бо Христова любов спонукує нас» (2 Кор. 5:14).

Олександр Кислашко,
доктор філософії з богослов'я, магістр
педагогіки вищої школи, священник храму
Св. Великомученика Юрія Переможця,
м. Вишневе, Київська обл.



Біблійні секрети виховання¹



Ніна Жаровська,
учитель основ християнської
етики НВК «ЗОШ I–III ст. —
правовий ліцей №2» м. Тернопіль

Батьківський лекторій

Тема 2. Виховання дітей згідно зі Святим Письмом

Мета. З'ясувати, з якого віку необхідно починати виховання дитини, чому так важливо виробити єдині вимоги, підібрати спільні методи виховання для батька і матері, як розвивати ціннісне ставлення до старших, повагу до рідних, як навчитися розуміти своїх дітей.

Література

1. Біблійні секрети виховання: що Марія з Йосифом (Соломон, Лот, Анна та інші) знали (чи не знали) про виховання дітей / Осборн Рік; пер. з англ. О. Пушак. — Львів: Свічадо, 2015. — 232 с.
2. Навчаймося з радістю: активні методи в катехизі. Частина 1/ пер. з польської с. Антонії Драй, мироносиця. — Патріарша катехитична комісія, 2004. — 95 с.
3. Біблія або книги Святого Письма Старого та Нового Заповітів/ пер. проф. Івана Огієнка.
4. Морально-аскетичні твори /серія: Джерела Християнського Сходу / Василій Великий. — Львів: Свічадо, 2006. — 378 с.

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

1. Слово вчителя

Пропоную сьогодні порозважати над тим, якими хотів би бачити наших дітей Господь. Адже ці діти, насамперед, Його, бо народжені саме з Божої волі.

Ми можемо перечитати багато книг і наукових статей, але це нам не дасть певності, що вибрані нами методи та прийоми виховання допоможуть і аж ніяк не зашкодять нашим дітям. Господь же, промовляючи через Святе Письмо, пропонує нам конкретні приклади виховання й навіть показує результат застосованих прийомів та методів.

Ви коли-небудь задумувалися над тим, чому саме Йосип і Марія були обрані батьками Сина Божого? Чи тому, що вони належали до правильної родинної гілки? Чи, може, вважаєте, що виховання Ісуса не залежало від виховних методів Його батьків? Чи мало значення, у якій сім'ї виховуватиметься Ісус Христос?

Незважаючи на те, що Ісус був Богом у людському тілі, Він мав навчатися, як і будь-яка інша дитина. Він був звичайним хлопчиком. Ісус, як наш Первосвященик, бажав поєднатися з нами в усьому — і через виховання теж.

Оскільки Бог бажав, щоб Ісус зростав, як кожна дитина, то мав знайти Йому добрих батьків. Він потребував батьків, які б виховали дитину за Божим Словом. Господь спланував усе задовго до цього й навіть розповів про це Авраамові майже за дві тисячі років до народження Месії.

«Бо ж Авраам справді стане народом великим та дужим, і в ньому поблагословляться всі народи землі! Бо вибрав Я його, щоб він наказав синам своїм і домові своєму по собі. І будуть вони дотримуватися дороги Господньої...» (Бут. 18:18–19).

Авраам і Сарра обрані, щоб виховати дітей на служіння Богові, виховати в Божому дусі. Йдеться не лише про Ісака, а про стиль виховання дітей, який Ісак передасть своїм дітям і внукам, а далі всьому Ізраїлю — Авраамовому потомству. Бог обіцяв благословити Авраама за умови, що той виховає своїх дітей так, як цього бажає Господь.

Ця обіцянка пов'язана з приходом Ісуса, нащадка Авраама. Через Нього всі люди на землі мають шанс отримати Боже прощення та благословення.

Із якою метою Бог наказав Авраамові виховувати дітей у Божому дусі? Зокрема, і задля Марії та Йосипа: виховні уроки, які Бог дав Авраамові й Саррі, передавали з покоління в покоління аж до них.

Біблія переповнена інструкціями, як виховувати дітей у Божому дусі. Ось що сказав апостол Павло: *«А все, що давніше написано, написано нам на науку...»* (Рим. 15:4).

Згадаймо про Мойсея, доки він проживав у батьківській оселі до переходу в палац фараона.

2. Перегляд уривку фільму «Біблійні розповіді. Мойсей» 1 серія.

Інтернетресурс —
<https://youtu.be/wOE2yBliG6Q>



3. Слово вчителя

Те, чого навчили батьки Мойсея в дитинстві — про Бога, віру, його народ, — перш ніж його забрали з дому, мало більший вплив на нього, аніж усі знання, велич і спокуси фараонового палацу.

Усі дослідження підтверджують, що те, чого дитина навчиться протягом кількох перших років життя, може мати більший вплив, аніж те, що вона засвоїть у будь-який інший період життя. Наприклад, дитина, яку змалечку вчать правди, у старшому віці порівнюватиме все до неї і в такий спосіб зміцнюватиме фундамент, закладений у ранньому віці.

У Книзі Приповістей сказано: *«Привчай юнака до дороги його, і він, як постаріється, не уступиться з неї»* (Пр. 22:6).

Ми маємо вчити своїх дітей змалечку, що Бог створив їх особливими, що Він має для них план, маємо пояснювати різницю між добром і злом, і чому вони мають завжди обирати добро — Божий план спасіння через Ісуса Христа.

¹ Продовження. Поч. див. «Слово вчителю» № 1/2019.

Вивчення того, що є добре, а що є погане, має бути зосереджене не стільки на тому, як бути добрим чи поганим, а на вмінні робити правильний вибір і жити згідно з Божим Словом. Будьте поряд із дітьми, привчайте їх ухвалювати правильні рішення за будь-яких обставин, так само, як учите їх самостійно їсти чи ходити. Бог дав нам добрі дарунки, благословляючи нас дітьми, їх лише треба навчити жити згідно з Його волею.

Так, якщо дитину хтось образив, а ви турботливо заспокоюєте її, вона вивчає поняття турботи. Забезпечте їй найкраще піклування, але також розкажіть про Божу опіку. Це допоможе навіть найменшим дітям зрозуміти, що Господь присутній у їхньому житті. Так поступово, крок за кроком виховуйте всі чесноти. Моліться з дітьми простими словами, аби вони розуміли, що ви промовляєте до Бога.

Слово Боже підкаже нам правильний шлях завжди.

4. Робота з біблійним матеріалом (роздати батькам заздалегідь підготовлені картки з біблійними посланнями; батьки зачитують і коментують)

Віра — Мт. 8:5–13; Мк. 11:22–24
Любов — Лк. 10:27; 1 Кор. 13
Молитва — Лк. 11:1–13; Еф. 6:18
Надія — 1 Петр. 1:13
Обов'язок — Лк. 20:21–25; Дії 5:29
Осудження — Мт. 7:1–5
Побожність — Тит. 2:11–14
Послух — Ів. 14:15–24; Дії 5:29
Пошана — 1 Петр. 2:17
Пошана батьків — Мт. 15:4
Правда — Ів. 14:64; Ів. 17:7; Еф. 4:14–15
Праця — Ів. 9:4
Прощення — Мк. 11:25–26; Еф. 4:31–32
Старанність — Рим. 12:11
Терпеливість — Євр. 10:36
Турбота — Мт. 6:19–34
Чесність — 2 Кор. 8:21
Чисті думки — Флп. 4:8
Читання Біблії — Ів. 5:39
Щирість — Флп. 1:9–10

Та що б ми не робили, як би не навчали своїх дітей, яких би прийомів чи методів не добирали, усе маємо робити лише з любов'ю.

5. Вправа «Чи це є любов?» (батькам пропонують картки із завданнями, просять висловити власну думку)

Чи це є любов? А. Любов «якщо»	Чи це є любов? Б. Любов «тому що»	Чи це є любов? В. Любов «без умов»
Якщо будеш чемною дитиною, я буду тебе любити.	Люблю тебе, тому що ти найкраща дитина у світі.	Люблю тебе незважаючи на твої недоліки.
Якщо будеш добре вчитися, буду тебе любити.	Люблю тебе, тому що з тобою мені добре. Я не сумую.	Люблю тебе такою, як ти є.
Якщо перестанеш товаришувати зі своєю подругою (другом), будемо разом проводити більше часу.	Люблю тебе, тому що ти не схожа на інших. Ти особлива дитина.	Люблю тебе і завжди любитиму, бо ти моя.

Обговорення.

6. Слово вчителя

Заради дітей та збереження миру в сім'ї, батькам необхідно бути однастайними щодо методів виховання. Знайдіть час

наодинці обговорити питання, на які у вас різні погляди. За потреби зверніться за порадою до священника, психолога чи скористайтесь підказками книг про виховання. І ще: пообіцяйте не втручатися у виховні методи того, хто в конкретній ситуації займається вихованням дитини. Якщо чоловік або дружина намагається навчити чогось, не перешкоджайте йому чи їй у цьому. Якщо вам їхній метод видається невідповідним, обговоріть це наодинці, коли дітей немає поруч.

Виявляйте повагу до всіх, хто бере участь у вихованні дитини. Це допоможе розвинути ціннісне ставлення до всіх членів родини. Якщо ж ваше батьківське право порушено або хтось ставиться з неповагою до вас, робіть усе можливе, аби уникнути загострення конфлікту. Інакше діти перестануть слухати всіх членів сім'ї. Завдяки вашому прикладу вони самі навчаться ухвалювати правильні рішення.

«...Миру шукай і женися за ним!» (Пс.33:15).

«Стриманість робить нас вільними, вона лікує й дає силу, не тільки вчить нас чистоти, але й дає її...» (Св. Василій Великий, лист 366).

7. Коментар психолога або педагога щодо заздалегідь проведеного анкетування з дітьми «Спілкування у сім'ї».

Зразок анкети

1. Хто є членами твоєї сім'ї?
2. Чи комфортно тобі в сім'ї?
3. Чиї поради найбільше цінуєш? Чому?
4. Чи однаково прислухаєшся до порад усіх членів сім'ї? Чому?
5. У колі сім'ї тебе більше сварять, тобі пояснюють і неодноразово повторюють чи карають, коли ти виявляєш непослух?
6. Якого спілкування в сім'ї тобі хотілося б?

8. Слово вчителя

Маємо завжди пам'ятати про любов до ближнього, якої навчає Ісус Христос. Тому повинні показувати дітям, як застосовувати те, що написано в Біблії, як жити за її приписами. Обов'язково скажіть дітям, що Бог велів «написати» Його слова в серці (див. Єр. 31:33) і Святий Дух нагадуватиме про них (див. Ів. 14:26) щоразу, коли буде треба. Тут найважливішим є наочний приклад близьких людей.

Пам'ятайте, що й «Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю у Бога й людей» (Лк. 2:52).

Ось кілька настанов на кожен із періодів розвитку дитини.

Немовлята	Покажіть дитині Божу любов, турботу й ознайомте її з Божим творінням.
Дошкільнята	Допоможіть дитині зрозуміти, що необхідно проводити час наодинці з Богом. Спершу промовляйте молитву за дитину, але згодом навчайте її молитися самостійно. Разом читайте біблійні історії перед сном.
Діти віком від 6-ти до 10-ти років	До початку цього етапу дитина має почати молитися самостійно, одночасно з батьками. Можете молитися як наодинці, так і разом.
Підлітки	Діти мають полюбити час, виділений на розмову з Богом. Обов'язково покажіть дитині, що ви також знаходите час на молитву. Розповідайте, що для вас є особливо важливим у молитві.

Моліться за свою дитину, якого б віку вона не була.

Допомагаючи дітям сформуванню власну віру, пам'ятайте про три кроки: навчати, привчати й наглядати. Але для цього треба добре знати своїх дітей.

9. Вправа «Якби...» (проводиться заздалегідь із дітьми, а під час батьківського лекторію — з батьками)

Питання для дітей:

1. Якби я був (була) квіткою, то був би (була б) _____, тому що _____
2. Якби я був (була) пташкою, то був би (була б) _____, тому що _____
3. Якби я був (була) тваринкою, то був би (була б) _____, тому що _____
4. Якби я був (була) предметом, то був би (була б) _____, тому що _____
5. Якби я був (була) татом (мамою), то був би (була б) _____, тому що _____

Питання для батьків:

1. Якби ваша дитина була квіткою, то якою і чому?
2. Якби ваша дитина була пташкою, то якою і чому?
3. Якби ваша дитина була тваринкою, то якою і чому?
4. Якби ваша дитина була предметом, то яким і чому?
5. Якби ваша дитина була татом (мамою), то якими і чому?

Батьки порівнюють свої анкети з дитячими, роблять висновки, наскільки вони знають своїх дітей.

Придивляймося пильніше до своїх чад. Іноді нам здається, що ми все про них знаємо, а насправді можемо і не здогадуватися, про що вони думають, чи що їх турбує. Та які б вони не були, для нас наші діти завжди будуть найкращими. Прийміть від них Листівки щирості.

10. Листівки щирості (діти їх готують заздалегідь).



Учням пропонують звернутися до своїх батьків і написати одне, але найважливіше побажання. До прикладу:

Любі батьки!

1. Зрозумійте мене...
2. Проводьте більше часу зі мною...
3. Не забувайте про мене, я потребую вашої уваги...
4. Дякую, що ви в мене є...
5. Я люблю Вас...

11. Слово вчителя

Хваліть своїх дітей і не забувайте їм говорити, як сильно ви їх любите.

Пам'ятайте, що для них важливо бути вислуханими.

Говоріть про те, що вас турбує в їхній поведінці.

Намагайтеся зрозуміти все з погляду дитини.

Не підвищуйте голос.

Не залишайте дитину з її проблемами наодинці.

«Складні» розмови закінчуйте молитвою та обіймами.

Довірте своїх дітей Господу.

Завершити нашу зустріч пропоную піснею К. Карашук і М. Годлевської «**Боже, торкнися серця**»

Інтернетресурс — <https://youtu.be/n2Xd-colpcw>



Боже, торкнися серця

1. Бо - же, тор-кни-ся сер-ця мо го... Ду-хом Тво-їм Свя- тим, _____,
 2. Бо - же, па-пов-пи сер-це мо-є... Ду-хом Тво-їм Свя- тим, _____

5
 Хо-чу я при-свя-ти-ти жит-тя, Гос-по-ди мій, То - бі! Хо-чу
 От-че, про-шу дай си-ли ме-ні вір-но свій шлях прой-ти!

9
 ближ-ніх лю-би-ти, як Ти лю-бив, сво-їх ближ-ніх про-ща-ти, як Ти у-мів, хо-чу

13
 зір на-прав-ля-ти на под-виг Твій тим, хто блу-ка-є у тьмі. _____

17
 тьмі. Дай же си-ли лю-би-ти, як Ти лю-бив, сво-їх ближ-ніх про-ща-ти, як

21
 Ти у-мів. Дай же зір на-прав-ля-ти на под-виг Твій

24
 rit.
 тим, хто блу-ка-є у тьмі зем-ній.

Тато, мама, ти і я — Богом створена сім'я

Заняття для дітей середнього дошкільного віку

Мета: виховувати в дітей любов та повагу до навколишніх людей, родини, познайомити з біблійною заповіддю «Люби ближнього свого, як самого себе». Знайомити дошкільників із творами В. Сухомлинського, формувати поняття про моральні уявлення, позитивні взаємини в дитячому колективі, вчити дітей надавати перевагу духовним цінностям, а не матеріальним.

Матеріал: біблійний текст, оповідання, рамка, мотузка, смужки для сердечок, клей, пензлі.



Лариса Перліцану, вихователь-методист ЗДО №36 «Пролісок» м. Добропілля, Донецька обл.

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

Вихователь. Вітаю вас, діти!

Сонце рано-рано встало
І умилося в росі.
Землю радо привітало,
— Добрий день! — сказало всім.
Як прокинетесь, малята,
Умиватися ідіть.
Привітайте маму, тата,
«Добрий день!» їм говоріть.
Ці слова усім потрібні:
Людам, квітам, всій землі.
Тож до сонечка подібні
Будьте, діточки малі!

Надія Красоткіна

Вихователь (показує дітям рамку). Діти, у мене в руках незвичайна рамка, це віконечко, яке наближає нас одне до одного. Зараз ви подивитесь у це віконечко й привітаєтесь із тим, хто найближче до вас.

Дидактична гра «Подивись у віконечко»

Вихователь. Мої дорогенькі, сьогодні поговоримо про роль сім'ї та родинного кола в житті людини, а також про обов'язки членів сім'ї.

Майже 3,5 тисячі років тому на кам'яних плитах, які пророк Мойсей отримав від Бога на горі Синай, було викарбувано слова: «Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі...» (Вих. 20:12).

— Як ви розумієте цю заповідь? (Відповіді дітей.)

— Діти, це єдина з Десяти Заповідей Бога, що обіцяє винагороду за її виконання, тож непошана до батьків — це непошана до Бога.

Найдороччі, найближчі у світі люди — це батьки. Вони завжди зрозуміють, вислухають і допоможуть. І ми не можемо уявити себе без материнської ласки, батьківської суворості, його жартів, без нашого родинного затишку.

15 травня в усьому світі відзначають День сім'ї. Це свято, а також Тиждень сім'ї є свідченням важливості ролі сім'ї в житті суспільства. Саме з неї починається наше майбутнє. Вона формує почуття спільності.

Фізкультхвилинка

Скільки нас живе в квартирі?
Тато, мама, брат і я. (Повороти голови в різні боки.)
Раз, два, три, чотири —
От і вся моя сім'я! (Піднімання почергово рук угору.)
Є у мами доньки, доньки-помічниці.

Устануть раненько,
Підметуть чистенько. (Діти «замітають».)
Ми — чоловіки — тато й я!
І робота в нас своя: (повороти тулуба в боки)
Помагаєм мамі ми,
Посуд миємо самі. («Миють» посуд.)
От, от ми які:
Ми усі — помічники! (Діти сідають на свої місця.)

Вихователь. Так, сім'я — це наші рідні: мама і тато, братик і сестричка, бабуся і дідусь. Ви повертаєтеся додому із дитячого садка, а на вас уже чекає вдома ваша сім'я. Потрібно берегти свою сім'ю, дбати про неї.

Скрізь по Україні знають слова «тато», «батько». У деяких місцевостях побуває ще слово «отець». Тепер це слово вважають застарілим, однак збереглося слово «отець» у значенні Бог, Отець Небесний. Головна наша молитва починається: «Отче наш...»

Дидактична гра «Підбери лагідні слова для батьків»

Діти з кожним словом вішають на дерево квітку. Після закінчення вправи милуються розкішною квітучою деревиною.

Гра «Придумай добрий учинок»

Вихователь. Любов до ближнього допомагає нам робити добре спільну справу, відчувати підтримку товариша. А перевіriamo ми це за допомогою гри «Один-два-три — фігуру зроби!» (Діти стають в коло, тримаючись за мотузку і за командою вихователя роблять фігуру: трикутник, квадрат, коло.)

Вихователь. Діти, що допомогло вам виконати завдання? (Відповіді дітей.) А якби за мотузку тримався хтось один, він виконав би завдання? Ви відчували підтримку одне одного? (Відповіді дітей.) Так і в родині кожному потрібна підтримка близьких і в радісні хвилини, і в скрутні.

Підсумок

Вихователь. Пам'ятайте, дітки, мама з татком і всі ваші рідні дуже люблять вас і піклуються про вас. Тож і ви відповідайте їм повагою, любов'ю та турботою. Кожного дня звертайтеся до Бога з молитвою, просячи благословення для всіх членів сім'ї.

Діти разом із вихователем повторюють:

О Ісусе, будь зі мною,
Добра ніченька з Тобою,
Я до Тебе ручки зношу
І здоров'я в Тебе прошу
Для мами, для татка, для всієї родини.
Вислухай, Боже, молитву малої дитини.

Всеволод Нестайко

«Руденький»



Наталія Богута, учитель початкових класів Дубенської приватної ЗОШ І ст. «Премудрість», Рівненська обл.

Інтегрований урок із літературного читання, української мови та англійської мови для 2 класу

Мета уроку:

освітня — знайомити учнів із творчістю В. Нестайка; учити знаходити й розуміти зв'язок прикметників з іменниками, змінювати прикметники разом з іменниками за зразком «один — багато»; закріпити знання прикметників англійської мови з теми «Зовнішність»;

розвивальна — розвивати навички роботи з оповіданням, створити умови для вдосконалення навичок виразного читання вголос і самостійного читання напівголосно; удосконалити навички каліграфічного письма; розширити вміння описувати зовнішність людини;

виховна — виховувати доброзичливе ставлення до інших, бажання бути ввічливим і чуйним до людей.

Обладнання: велика коробка з прикріпленими завданнями, лист, словникові слова, конвертики з біографією письменника, портрет Всеволода Нестайка.

Категорія біблійного світогляду — моральні закони, людство.

Конкретна біблійна істина: «Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви» (Мт. 7:12).

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Мотивація навчальної діяльності

Хтось стукає у двері й залишає на порозі класу велику гарно прикрашену коробку.

Учитель. Цікаво, що ж це за коробка... Така гарна, а на ній наклеєні квіточки, на яких щось написано, ще й зверху бедрик, який закриває цю коробку. Як ви вважаєте, що б це могло означати? (Для того щоб відкрити цю коробку, необхідно виконати всі завдання.)

III. Актуалізація опорних знань

1 завдання. Розшифруй і прочитай слова

- кий ьне руд (*руденький*)
- кий нь чер не во (*червоненький*)
- кий не чор нь (*чорненький*)
- кий лем а нь (*маленький*)
- На які питання відповідають ці слова?
- Як називаються такі слова?

2 завдання. Відгадай

А. Оповідання «У привокзальному садку», «Про що думала Марійка», «Горбатенька дівчинка» написав... (В.О. Сухомлинський)

Б. Він був директором і вчителем школи, яку називали... («Школа під блакитним небом», «Школа радості»)

В. Про яких діток він розповідав у своїх оповіданнях? (Про діток 6–7-річного віку)

IV. Вивчення нового матеріалу. Закріплення і систематизація знань

3 завдання. Дізнайся більше про Всеволода Нестайка (робота в групах)

Діти отримують конвертики з інформацією про письменника.

1. Всеволод Зіновійович Нестайко — письменник, казкар. Народився 1930 року в місті Бердичеві на Житомирщині в учительській сім'ї.
2. Закінчив Київський університет імені Тараса Шевченка. Написав для дітей понад 30 книжок, які перекладено багатьма мовами світу.
3. Особливе визнання здобули книги «Тореадори з Васюківки», «Незвичайні пригоди в лісовій школі», «В Країні Сонячних зайчиків», «Космо-Натка» та інші.

Бесіда

- Назвіть повне ім'я письменника.
- Де він народився?
- Скільки книжок написав?
- Назвіть, які твори особливо відомі?

4 завдання. Розгорни підручник на с. 118 і прослухай твір В. Нестайка «Руденький» (один із охочих учнів читає текст).

Бесіда

- Назвіть дійових осіб твору.
- Що зробив чорненький хлопчик?
- А що руденький?

5 завдання. Прочитай слова і з'ясуй значення невідомих тобі слів.

Тицьнув (швидко поклав або віддав), дременув (швидко побіг), проходив, під'їзд, совість, справжній, помилився, поплескав.

6 завдання. Прочитай текст.

Вправа «Бджілки» (усі учні напівголосно читають текст).

7 завдання. Охарактеризуй хлопчиків (робота в зошиті)

Запиши 5 слів, якими можна охарактеризувати одного з хлопчиків (на вибір).

- Яким був руденький хлопчик?
- Яким був чорненький хлопчик?

8 завдання. Фізкультхвилинка.

Пісенька «Якщо радий ти сьогодні» і «If you happy and you know it»

9 завдання. Перекладач

На вчительському столі розкладені аркуші зі словами.

Кожен учень має підійти, взяти аркуш, прочитати слово, перекласти його й прикріпити на дошку.

Перелік слів: happy, sad, angry, good, old, young, big, small, thin, thick, blond, dark, straight, curly, neat, messy.

10 завдання. З'єднай (робота в парах)

Учитель. Діти, на столах у вас лежать малюнки з переліком слів. Вам необхідно з'єднати слова з малюнками. Але, будьте уважні, є слова, які не належать до жодного з малюнків.

11 завдання. Учинок і вчинки (розповідь учителя з елементами бесіди)

Учитель. Часто один учинок тягне за собою інші: добрий учинок — добрі вчинки, поганий учинок — погані вчинки.

Як учинки йдуть і залежать один від одного — так і слова прикметники залежать від іменників. Наприклад, ми не кажемо «червоний яблука», а кажемо «червоні яблука». Спробуємо утворити пари в однині та множині:

хороший хлопчик —
старенький дідусь —
смачна цукерка —

12 завдання. Перекажи оповідання за поданим планом

V. Підсумок уроку

13 завдання. Вільне письмо «На якого хлопчика ти хочеш бути схожим?»

14 завдання. Відкрий коробку і знайди лист

Любі друзі!

«...усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви» (Мт. 7:12).

Підсумок

Учитель. Людям властивий егоїзм, але вони також можуть демонструвати безкорисну любов. Біблія говорить про корінь егоїзму — це коли люди ставлять на перше місце себе, а не Бога, відтак це призводить до гріха, який деформує наш світ.

Пам'ятаймо! Ми — найкраще Боже творіння, створені для того, щоб виконувати Його волю і прославляти Його, а не дбати про власні бажання.

І, насамкінець, дякую вам за роботу на уроці й пропоную кожному взяти з коробки по дві цукерки: одну — для себе, а другу — це вже ви вирішите для кого.

Прославляймо й виконуймо волю нашого Творця, а не тішмо себе!

Пошана і послух

Урок для 6 класу

Мета: навчати підлітків, що пошана й послух приносять великі благословення в життя людини; виховувати бажання поважати, проявляти послух і покору до Бога, батьків і старших людей; розвивати почуття пошани, поваги, бажання бути покірним Богові й старшим.

Біблійна основа: Рехав'ам радиться зі старшими та зі своїми ровесниками (1 Цар. 12:1–14, 16–17); дванадцятирічний Ісус (Лк. 2:40–51); хрещення Ісуса (Мт. 3:11–17); турбота про матір (Ів. 19:25–27).

Центральний вірш: «Шануй батька і матір, щоб довгі були твої дні, і щоб було тобі добре на землі...» (Повт. Зак. 5:16).

Обладнання: Святе Письмо; настільні ігри; ілюстрації (Рехав'ам та народ; Ісус у храмі; Ісус із батьками; хрещення Ісуса; Ісус на хресті); криптограми для кожної команди; парасолька, лійка з водою, цукерки.



Олена Коваль,
старший учитель
основ християнської
етики Тернопільської
ЗОШ I–III ст. №28

Література

- Біблія.
- Арапович Б. та Маттелмяки В. Дитяча Біблія (Біблійні оповідання в малюнках). — Стокгольм: Інститут перекладу Біблії, 1992.
- Ринкер Ф., Майер Г. Библейская энциклопедия Брокгауза. — Свет на Востоке, 1994.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Вступ

Привітання. Молитва. Пісня. Гра.

II. Повторення попереднього уроку

III Основна частина

Зацікавлення

Учнів класу треба об'єднати в три команди й попросити, щоб придумали назви для своїх команд. (Це можуть бути назви рік, гір, міст, що зустрічаються в Біблії.) Учні пригадують різні назви й, наприклад, обирають такі: «Арарат», «Синай», «Сіон». Саме так будуть називатися команди.

Кожній команді дати настільну гру, але перед тим забрати звідти правила гри так, щоб учні не бачили. Далі сказати: «Приступайте, можете грати». Учні з цікавістю розглядають ігри й урешті запитують: «А де правила гри? Як грати?» Учитель: «Грайте так, без правил». Вони намагатимуться і, можливо, хтось усе-таки додумається, що поки нема правил, неможливо грати й неможливо визначити переможця. Учитель може похвалити за це учнів і запропонувати після уроку пограти в гру за правилами.

Такий вступ до уроку допоможе підвести підлітків до думки, що пошана і послух — це частина правил, без яких неможливо перемагати в житті.

Криптограма для команди «Арабат»

Криптограма для команди «Арабат»

Код:

А	Б	Й	Т
О	В	К	Ш
У	Г	Л	Щ
И	Д	М	П
Е	З	Н	С
І	Ї	Р	Ь

Криптограма для команди «Синай»

Криптограма для команди «Синай»

Код:

А	Б	Й	Т
О	В	К	Ш
У	Г	Л	Щ
И	Д	М	П
Е	З	Н	С
І	Ї	Р	Ь

Засвоєння нових знань

Учитель роздає для кожної команди різні криптограми й пропонує розшифрувати секрет щастя й довголіття. Запитує: «Хто хоче жити довго й щасливо? (Зазвичай усі здійснюють руки.) Якщо правильно розшифрувати криптограми й за порядком (по командах) зачитати, то розгадаємо цей секрет».

Три команди розшифрували й зачитали уривки центрального вірша уроку. Учитель пропонує правильно поєднати їх: «Шануй батька і матір... щоб довгі були твої дні і щоб було тобі добре на землі...» (Повт. Зак. 5:16). Учні записують вірш у зошит.

Учитель. Що ж означають слова «шануй», «пошана»? (Очікувані відповіді: повага, любов, допомога, піклування...) Усі відповіді правильні. Запишіть визначення зі словника.

Пошана — це почуття поваги, що ґрунтується на визнанні чеснот або позитивних якостей певної людини.

Повага — це визнання гідності іншої людини, дотримання справедливості в стосунках, визнання рівності прав людей, їхнього права на свободу, довіра до людей, шанування їхніх поглядів, переконань та прагнень.

Виявляти повагу до людини означає віддавати їй належне місце серед Божих створінь, сприймати її так, як сприймає Бог, і відповідно ставитись до неї. Повага має велике значення для розвитку характеру, тому їй потрібно приділяти особливу увагу. Пам'ятаючи, що всіх людей створив і полюбив Бог, варто намагатися бути чесним, щедрим, добрим і вірним щодо них. Виявляти повагу — це й розуміти, як те, що ми робимо, впливає на інших, і намагатися не завдавати нікому клопоту чи незручностей.

Ми маємо підпорядковуватися: Божим Законом, батькам, наставникам (начальнику, вчителю, вихователю), правилам дорожнього руху; знакам, що попереджають про небезпеку; законам своєї країни.

Розучування центрального вірша

Кожна команда зачитує ту частину вірша, яку вона розшифрувала. Потім можна поміняти частини вірша між командами. Повторити двічі, а третій раз зачитує увесь клас.

Учитель. А зараз розглянемо біблійні історії й пороздумуємо, як вони стосуються теми нашого уроку.

Учитель зачитує 1 Цар. 12:1–14, 16–17 або коротко розповідає історію про початок царювання Соломоногового сина Рехав'ама.



Криптограма для команди «Сіон»

⊠

⊡

⊢

⊣

⊤

⊥

⊦

⊧

⊨

⊩

⊪

⊫

⊬

⊭

⊮

⊯

⊰

⊱

⊲

⊳

⊴

⊵

⊶

⊷

КОД:

⊠ А	⊡ Б	⊢ Й	⊣ Т
⊤ О	⊥ В	⊦ К	⊧ Ш
⊨ У	⊩ Г	⊪ Л	⊫ Щ
⊬ И	⊭ Д	⊮ М	⊯ П
⊰ Е	⊱ З	⊲ Н	⊳ С
⊴ і	⊵ ї	⊶ Р	⊷ Ь

Після смерті царя Соломона зійшовся народ, щоб настановити царем Рехав'ама, і вони говорили: «Твій батько вчинив був тяжким наше ярмо, а ти полегши жорстоку роботу... і ми будемо служити тобі». Цар Рехав'ам радівся із старійшинами, які служили при дворі ще за життя його батька Соломона, а ті сказали: «Якщо... задоволиши їхнє прохання і говоритимеш їм добрі слова, то вони будуть тобі рабами по всі дні». Однак Рехав'ам відкинув пораду старших... і радівся з молодими людьми, що вирости разом із ним. Він обрав їхню пораду: «Так скажеш народові тому: «Мій батько наклав був на вас тяжке ярмо, а я додаю до вашого ярма! Батько мій карав вас бичами, а я каратиму вас скорпіонами!» Рехав'ам не вважав за потрібне слухатися порад старших людей, рахуватися з їхнім життєвим досвідом, бо не поважав і не шанував їх. Тому жорстоко відповів народові. Почувши це, десять племен повстали проти нового царя, відокремились й обрали собі царем Єровоама. Рехав'аму лишилися вірними лише плем'я Юди та частина племені Веніаміна.

Так неповага до старших, досвідчених людей призвела до того, що народ збунтувався проти нового царя. Цар утратив великі Божі благословення! А через що? Через ті внутрішні якості, яких ніхто не бачив, але коли вони виявилися, то стали очевидними для всіх і принесли багато горя.

Відтак кожна команда отримує завдання: прочитати одну історію з життя Ісуса Христа й дійти висновку, як Ісус ставився до Отця Небесного й до земних батьків.

1-а команда «Арапат» читає Лк. 2:40–51.

Це історія про дванадцятирічного Ісуса. Він любив Отця Небесного і дуже хотів бути в Його храмі, тому навіть не зауважив, як Його батьки пішли додому. Коли ж Марія і Йосип повернулися за Ісусом, то написано: «І пішов Він із ними, і прибув у Назарет, і був їм слухняний». Ісус Христос шанував, слухався і Отця Небесного, і земних батьків.

2-а команда «Синай» читає Мт. 3:13–17.

Це історія про хрещення Ісуса. Отець Небесний повелів Йому охреститись у річці Йордані. І хоча це було хрещення в покаяння, а Ісус не мав у чому каятись, Він виконав повеління Небесного Батька. Отець похвалив Свого Сина за послух: «Це Син Мій Улюблений, що Його Я вподобав».

3-я команда «Сіон» читає Ів. 19:25–27.

Це історія про те, як Ісус піклувався про Свою матір, поважав її. Висячи на хресті у великих муках, Він доручив Своему учневі Івану надалі взяти її в свій дім, турбуватися про неї.

Застосування

Тут буде доречно пограти в гру. Для цього треба принести на урок парасольку й до неї скотчем прикріпити напис: «Повага і послух». Також потрібна невелика ліечка з водою й цукерка. Запропонувати комусь із учнів сісти на стілець і тримати над собою парасольку. Інший учень стає збоку й тримати цукерку трішки вище краю парасолі. Учитель має полити воду зверху на парасольку. Учень, що сидить, вибирає: опустити парасольку, взяти цукерку й стати мокрим або ж сидіти під парасолькою поваги й послуху й залишитись сухим. Ця гра показує, як люди вибирають між тим, що сказав Бог, і своїми бажаннями. Це вибір між своєю волею й Божим благословенням.

Учитель може розповісти свою особисту історію з дитинства, коли неповага і непослух призвели до небажаних наслідків.

Кожна команда отримує по три практичні завдання:

1. Якщо в тебе виникне бажання говорити з людиною грубо, то...
2. Якщо в тебе виникне бажання недбало ставитися до чужих речей, то...
3. Якщо в тебе виникне бажання насміятися з когось, то...
4. Якщо в тебе виникне бажання нечемно поводитись, то...
5. Якщо в тебе виникне бажання щось украсти, то...
6. Якщо в тебе виникне бажання погано говорити про когось, то...
7. Якщо в тебе виникне бажання, щоб усе було тільки так, як хочеться тобі, то...
8. Якщо в тебе виникне бажання перекласти свою роботу на інших, то...
9. Якщо в тебе виникне бажання не послухатись батьків, а зробити по-своєму, то...





За правильні відповіді вчитель кожній команді зараховує бали.

IV. Закріплення матеріалу

Кожній команді — по 5 запитань:

1. Поясни своїми словами, що таке повага.
2. Чому повага і послух є такими важливими? *(Бо це вияв любові.)*
3. Яким буде життя людини, яка поважає старших, дослухається до їхніх порад, слухається батьків? *(Довге і щасливе.)*
4. Яким буде життя в людини, яка не поважає, не слухається старших і батьків? *(Нещасливе, коротке.)*
5. Чи поважав Рехав'ам старійшин? *(Ні, бо не дослухався до їхніх порад.)*
6. Кому належали слова: «Твій батько вчинив був тяжким наше ярмо, а ти полегши жорстоку роботу... і ми будемо служити тобі»? *(Народу)*
7. А кому належали такі слова: «Якщо... задовольниш їхнє прохання і говоритимеш їм добрі слова, то вони будуть тобі рабами по всі дні»? *(Старійшинам)*

8. Чиє поради послухався цар Рехав'ам? *(Послухався поради своїх ровесників.)*
9. Чим обернулася для Рехав'ама неповага до старійшин?
10. Про кого йдеться: «І пішов Він із ними, і прибув у Назарет, і був їм слухняний»? *(Про Ісуса.)*
11. Чи поважав, слухався Ісус Христос Небесного Отця й земних батьків? Коли саме? *(Так. Хрестився в річці Йордані, бо так хотів виконати волю Отця Небесного. Навіть у передсмертних муках турбувався про Свою матір.)*
12. Що Бог обіцяє за повагу, пошану й послух батьків та старших людей? Чи дотримує Він Свого слова? *(Довге й щасливе життя. Бог завжди дотримується Своїх обіцянок.)*
13. Які якості своїх товаришів, друзів ти вважаєш гідними поваги?
14. Чи бачиш ти можливості здобути повагу з боку інших і за які саме особисті якості?
15. Як почуває себе та людина, до якої виявляють повагу?

Підсумок: Секрет щастя й довголіття криється в тому, щоб шанувати батьків, старших людей, слухатись їх. Пошана батьків — це Божа заповідь. Повага, послух старшим приносять великі Божі благословення в життя людини. Ісус Христос завжди слухався Отця Небесного, Своїх земних батьків та з пошаною ставився до Них. Ми повинні брати приклад з Ісуса Христа.

Наприкінці уроку вчитель підсумовує бали й винагороджує кожну команду.

Шана

Неправда — все, мов, продається;
Давай готівку — і неси.
А як людське гаряче серце
Ти покладеш на терези?

Не все, не все міняти можна,
Спинись, задумайся на мить.
Є заповідь одвічна Божа,
Що краще золота блищить.

Шануймо батька, шануймо матір —
І нам воздасться теж добром.
Хай буде шана в кожній хаті
І дух сімейства за столом.

Шануймо батька, шануймо матір —
Нам каже Біблія свята.
І щастям будем ми багаті
На всі часи, на всі літа.

Слова ці треба повторяти,
Бо в них основа доброти.
Коли б не батько і не мати,
Чи був би на цім світі ти?

Слова ці треба змалку вчити,
В них світить істина стара:
Коли в добрі батьки і діти,
Тоді всім вистачить добра.

Навчальна програма «Я пізнаю світ із Суперкнигою»

МГО «Асоціація «Еммануїл», м. Київ, вул. Велика Васильківська, 131А, 03150; Тел. +380 (67) 404 29 69 info@superkniga.tv;
superkniga.tv shop.superkniga.tv; <https://www.youtube.com/user/supersuperkniga>; <https://www.facebook.com/superkniga.tv/>

К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1	2	3
Розділ 1. Вчуся будувати правильні стосунки – 9 год.		
1 год.	<p>Зустріч 1 Тема 1. Вітаємо у КСК! ІСТИНА: «Клуб Суперкниги – це Суперклуб для Супердітей із Суперздатностями!»</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає, що Клуб Суперкниги – це середовище, де завжди раді співпраці й самонавчанню кмітливих Супердітей, та знає, що Суперкнига – це Біблія, яка містить відповіді на всі важливі запитання; – уміє відрізнити Біблію від інших книг та пояснити унікальність Святого Письма; – розуміє важливість шанобливого ставлення до Суперкниги; – хоче разом із Робіком та його друзями Крісом і Джой подорожувати сторінками Суперкниги та знайомитися з її сміливими героями; – уміє гратися і спілкуватися та може набути нові Суперздатності й знайти гарних надійних Супердрузів.
1 год.	<p>Зустріч 2 Тема 2. Будь привітним! (Книга Буття) Супервірш: «Правдивий друг любить за всякого часу, в неволі ж він робиться братом» (Пр. 17:17) ІСТИНА: «Дружба – важлива складова взаємин із людьми. Треба вчитися дружити і бути справжнім другом!»</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає джерела знань про дружбу, наводить приклади з Біблії; – пояснює, як треба цінувати дружбу, розуміє значення слів «допомагати й підтримувати у важких обставинах»; – визначає сутність поняття «справжній друг» та називає правила поведінки з другом: не супитися, а всміхатися; не ображатися, а прощати; не ображати, а захищати; не обманювати, а говорити правду тощо; – допомагає іншим дітям знайти друзів у Клубі Суперкниги, стежить за тим, аби всі діти під час зустрічі почувалися затишно; – уміє підбадьорити та підтримати інших на зустрічі й допомагає їм подружитися між собою.
2 год.	<p>Зустріч 3 Тема 3–4. Будь слухняним! (Історія з Біблії: Бут. 1:1–3:24) Супервірш: «Діти, будьте слухняні в усьому батькам...» (Кол. 3:20) ІСТИНА: «Слухняність потрібна нам, щоб зберегти найцінніший Божий дар – життя. Слухняність зміцнює наші стосунки з Богом і батьками, робить нас успішними і щасливими» <i>Серія мультфільму «На початку...»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє пояснити, що Святе Письмо – головна Суперкнига, розрізняє творіння Божі; – розкриває важливість і цінність слухняності дитини; – може пояснити зміст нової Суперздатності – «Слухняності», котра допомагає дитині зберегти своє життя в безпеці; – вміє проаналізувати серію мультфільму відповідно до теми заняття; – хоче бути слухняним своїм батькам і близьким, розповідає про відчуття сили й упевненості в собі завдяки важливій Суперздатності.
2 год.	<p>Зустріч 4 Тема 5–6. Довіряй Богові! (Історія з Біблії: Бут. 22) Супервірш: «Краще вдаватись до Господа, ніж надіятися на людину» (Пс. 118:8) ІСТИНА: «Бог завжди добрий до нас і бажає нам найкращого. Він допомагає нам у будь-якій ситуації і з Його допомогою ми все подолаємо» <i>Серія мультфільму «Випробування»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – може пояснити зміст нової Суперздатності – «Довіри», котра допомагає дитині будувати правильні стосунки з навколишніми; – уміє проаналізувати серію мультфільму відповідно до теми заняття; – називає джерело знань про світ та людину; – усвідомлює, що Біблія – джерело знань про Бога; – хоче і може вчитися довіряти іншим, довіряти Богові; – пояснює суть довіри і наводить приклади з Біблії; – знає запам'яталочку: «Духом не занепадай, краще Богу довіряй!»

1	2	3
2 год.	<p>Зустріч 5 Тема 7–8. Пробачай і сам не ображай! (Історія з Біблії: Бут. 28:6–22) Супервірш: «Просяючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!» (Еф. 4:32)</p> <p>ІСТИНА: «Прощати нелегко, особливо коли ображають несправедливо, але вміння прощати робить нас сильними» <i>Серія мультфільму «Шлях до прощення»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає прощення даром від Бога й наводить приклади з Біблії; – усвідомлює необхідність прощати своїх кривдників; – уміє просити вибачення у того, кого образив(ла); – уміє пояснити, чому необхідно мати в собі Суперздатність «Прощення» та наводить приклади з Біблії; – коментує прощення як дуже важливу здатність, яка додає в життя дитини яскраві фарби; – розуміє, наскільки привітними й витривалими необхідно бути в сучасному житті; – розуміє, що прощати дуже важко, коли той, хто образив, не хоче вибачатися.
1 год.	Тема 9. Підсумкова зустріч-заняття	
Розділ 2. Хочу пізнавати Бога! — 9 год.		
2 год.	<p>Зустріч 6 Тема 10–11. Повір у свої сили! (Історія з Біблії: Вих. 1–15) Супервірш: «Я все можу в Тім, Хто мене підкріплює, в Ісусі Христі» (Флп. 4:13)</p> <p>ІСТИНА: «Якщо ми чинимо добро, використовуючи свої таланти та здібності, то з Божою допомогою у нас усе вийде!» <i>Серія мультфільму «Відпусти мій народ!»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає про Суперздатність «Упевненість у собі» як дуже важливу та наводить приклади з Біблії; – уміє повірити у свої сили, спонукати себе використовувати свої таланти і не боятися відповідальності; – переказує зміст серії мультфільму про людину, яка сумнівалася у своїх здатностях і була не зовсім певна, що зможе впоратися з дорученим їй завданням; – аналізує історії про те, як важливо бути впевненим у своїх силах, ухвалювати правильні рішення й виконувати їх з усією відповідальністю.
2 год.	<p>Зустріч 7 Тема зустрічі 12–13. Божі заповіді! (Історія з Біблії: Вих. 20–32) Супервірш «І будете додержувати постанов Моїх та уставів Моїх, що людина їх виконує й ними живе» (Лев. 18:5)</p> <p>ІСТИНА: «Бог запровадив правила, щоб допомогти нам жити правильно і щоб захистити нас. Ці правила не для того щоб обмежувати нас, а для того щоб, виконуючи їх, ми могли жити у свободі та радості» <i>Серія мультфільму «Десять заповідей»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає основні заповіді, які дав Бог, розуміє й пояснює важливість їх виконання; – знає про Суперздатність «Дотримання правил» і наводить приклади з Біблії; – уміє аналізувати Десять заповідей та їх дотримуватися; – пам'ятає найважливіші й життєво необхідні правила; – переказує історію Суперкниги «Неслухняна чашка», яка пов'язана з особливими правилами, та вміє пояснити, звідки взялася необхідність їхнього запровадження та дотримання; – розуміє, що дотримуючись Божих правил і заповідей, можна бути успішним і зберегти своє життя в безпеці.
2 год.	<p>Зустріч 8 Тема 14–15. З Богом не боюся! (Історія з Біблії: 1 Сам. 17:1–58) Супервірш: «Не бійся, з тобою-бо Я» (Іс. 41:10)</p> <p>ІСТИНА: «Бог дав нам Суперздатність «Сміливість» для того, щоб ми не боялися зустрітися з проблемами і труднощами віч-на-віч і знаходили в собі сили долати їх» <i>Серія мультфільму «Двобій із велетнем»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає, що «Сміливість» — нова Суперсильна здатність, яку Бог дав, та яку необхідно сьогодні розвинути в собі; – розуміє, що з Божою допомогою можна здолати будь-які труднощі та наводить приклади з Біблії, де слова «Не бійся» зустрічаються 365 разів; – пояснює, що сміливість — це Божий подарунок для кожного, хто бажає зробити неможливе можливим; – знає, що бути сміливим — це не просто не боятися, це означає бути готовим допомогти, бути готовим вступитися за когось, що є справжньою відвагою; – доводить, що Бог передбачив слова «Не бійся!» на кожен день, що означає — не треба боятися, хоч які труднощі й страхи зустрінуться в житті; – переказує зміст мультфільму, в якому підліток Давид знав секрет Суперсміливості — покладатися на Божу поміч та вірити, що Господь захистить його.

1	2	3
2 год.	<p>Зустріч 9 Тема 16–17. Роби правильний вибір! (Історія з Біблії: Дан. 6) Супервірш: «Ухиляйся від злого та добре чини» (1 Петр. 3:11)</p> <p>ІСТИНА: «Бог хоче, аби ми почувалися вільними, і тому надав нам свободу вибору і можливість самим вирішувати. Для того щоб вибір був правильним, нам варто дослухатися до порад Суперкниги» <i>Серія мультфільму «У лігві левів»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає ознаки Суперздатності «Правильний вибір» та наводить приклади зі Святого Письма; – знає, як нелегко зробити правильний вибір, але Бог кожному в цьому допомагає; – переказує мультфільм про Даниїла, який завжди звертався до Бога й довіряв Йому; Бог неодноразово допомагав Даниїлові, оберігав його життя; – пояснює, чому нелегко робити правильний вибір і чому Бог дав нам рідних, близьких і друзів, які можуть допомогти ухвалити правильне рішення; – уміє відділити добре від поганого, намагається дотримуватися біблійних порад у своєму житті.
1 год.	Тема 18. Підсумкова зустріч-заняття	
Розділ 3. Хочу славити Ісуса Христа! – 9 год.		
2 год.	<p>Зустріч 10 Тема 19–20. Різдво Ісуса (Історія з Біблії: Лк. 2:1–20) Супервірш: «І вона вродить Сина, ти ж даси Йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів» (Мт. 1:21)</p> <p>ІСТИНА: «Бог подарував людям найцінніше – Свого Сина. Ісус Христос прийшов на землю, щоб звільнити людей від гріха і дати вічне життя» <i>Серія мультфільму «Перше Різдво»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає мету народження Ісуса Христа та наводить приклади зі Святого Письма; – пояснює істинний сенс Різдва – виконання Божої обітниці та можливість прийняти Ісуса до свого серця; – знає свій день народження та знає особливості святкування Різдва в Україні та світі, пояснює місію приходу Ісуса Христа на землю малою дитиною – спасти людей від гріха; – розповідає про мету життя Ісуса у світі – примирення людей із Богом, їхнє звільнення від гріха та смерті; – знає, що Ісус прийшов дарувати людям життя вічне, Він присвятив цьому все Своє земне життя, проповідував, зціляв хворих, годував голодних, допомагав бідним; – пояснює, що завдяки тому, що Ісус прийшов на землю й помер за гріхи людей, ми отримали спасіння й життя вічне з Богом на Небесах.
2 год.	<p>Зустріч 11 Тема 21–22. Ісус – Творець чудес (Історія з Біблії: Мр. 4:35–39) Супервірш: «Надійся на Господа всім своїм серцем...» (Пр. 3:5)</p> <p>ІСТИНА: «Тільки Бог творить справжні чудеса. Покладай надію на Бога в усьому, Він не підведе!» <i>Серія мультфільму «Чудеса Ісуса»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає Суперздатність «Надія» як Боже диво та наводить приклади зі Святого Письма; – пояснює, як покласти надію на Бога й довіряти Йому всі свої проблеми; – знає новозавітні істини про надію, розповідає про чудеса, які вчинив Ісус на землі; – знає, як набути Суперздатність «Надія на Бога» і допомагає іншим усвідомити, що лише Ісус чинить справжні дива; – переказує зміст мультфільму та духовні уроки, які містить переглянута серія мультфільму; – уміє розгадувати вікторини й кросворди, ребуси й загадки.
2 год.	<p>Зустріч 12 Тема 23–24. Не величайся! Допомогай ближнім! (Історія з Біблії: Мт. 21:1–10) Супервірш: «...Бог противиться гордим, а смиренним дає благодать!» (1 Петр. 5:5)</p> <p>ІСТИНА: «Ісус – найкращий приклад смирення і служіння. Бог дуже любить нас і дав нам Суперздатність «Смирення», щоб ми могли допомагати й любити одне одного безкорисливо» <i>Серія мультфільму «Таємна вечеря»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає Суперздатність «Смирення» як важливу здатність людини та наводить приклади зі Святого Письма; – поважає й цінує навколишніх людей, уміє пояснити правило «не величатися і не заноситися», а також допомагати всім, хто потребує допомоги; – переказує зміст серії мультфільму, пояснює значення Супервірша.

1	2	3
2 год.	<p>Зустріч 13 Тема 25–26. Роби добро! (Історія з Біблії: Ів. 19) Супервірш: «...усім робімо добро...» (Гал. 6:10) ІСТИНА: «Кожен із нас має дари і здібності, якими ми можемо допомагати іншим. Бог підтримує нас, коли ми помічаємо тих, кому необхідна допомога, і допомагаємо їм» <i>Серія мультфільму «Христос воскрес!»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає Суперздатність «Допомагай іншим» як важливу здатність людини та наводить приклади з Біблії; – знає, чому потрібно робити добро й надавати допомогу кожному, хто її потребує; – переказує зміст серії мультфільму Суперкнига; – розуміє важливість і цінність уміння робити добро іншим на прикладі Ісуса, який виявляв Свою любов до навколишніх людей і дбав про них; – наводить приклади про важливість дбати про інших і допомагати їм, про добрі справи, які можуть бути помітними або не помітними для інших.
1 год.	Тема 27. Підсумкова зустріч-заняття	
Розділ 4. Хочу жити за прикладом Творця! – 7 год.		
2 год.	<p>Зустріч 14 Тема 28–29. Христос Воскрес! (Історія з Біблії: Мт. 28:1–10) Супервірш: «Христос Ісус є Той, що вмер, надто й воскрес, Він праворуч Бога, і Він і заступається за нас» (Рим. 8:34) ІСТИНА: «Свято Воскресіння має цінність для кожної людини»</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає Воскресіння Ісуса Христа великим чудом та наводить усі деталі з Євангелій, які стосуються Воскресіння Ісуса Христа; – знає про особливості святкування Воскресіння Христа і розуміє цінність цього великого християнського свята для кожної людини; – переказує історії Суперкниги та вміє подумки перенестися в той час, коли Бог звершив Своє найбільше диво; – пояснює давні традиції вітання християн по всьому світу в період великодніх свят; – розповідає Добру Новину про смерть і воскресіння Ісуса Христа.
2 год.	<p>Зустріч 15 Тема 30–31. Дорога змін (Історія з Біблії: Дії 9:1–28) Супервірш: «...поліпшіть дороги свої й свої вчинки!» (Єр. 18:11) ІСТИНА: «Іноді ми вчиняємо погано, нам складно справитися з поганим характером, звичками, але Бог хоче й може змінити кожного з нас. Від нас потрібні лише бажання й віра в Нього, і Він допоможе нам змінитися» <i>Серія мультфільму «Шлях у Дамаск»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає Суперздатність «Покаяння» як допомогу собі й іншим змінюватися на краще; – знає, як можна змінюватися на краще та наводить приклади зі Святого Письма; – аналізує свої бажання й вірить в Ісуса Христа та Його допомогу в зверненні змін; – хоче змінитися й очистити своє серце від неправди, полюбити своїх рідних і друзів.
2 год.	<p>Зустріч 16 Тема 32–33. Кожен потребує спасіння (Книга Об'явлення) Супервірш: «Так-бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16) ІСТИНА: «Бог так сильно любить нас, що прощає кожного, хто попросить у Нього прощення, і дарує такій людині Суперподарунок «Спасіння» <i>Серія мультфільму «Одкровення: остання битва»</i></p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – називає історії з Біблії про спасіння; – усвідомлює всю важливість і цінність Божого Суперподарунку – «спасіння»; – знає, що означає «прийняти Ісуса як свого Спасителя»; – переказує зміст серії мультфільму та наводить приклади спасіння рідних і друзів; – пояснює зміст Супервірша.
1 год.	Тема 34. Підсумкова зустріч-заняття	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає, як розвивати Суперздатності, яких набув(ла) у Клубі; – пояснює, що означає прийняти Ісуса у своє серце як Спасителя; – називає всі Суперздатності та наводить приклади із Суперкниги.
	Разом 34 год. Додатки – 2 год.	
1 год.	Різдвяна святкова зустріч	
1 год.	Пасхальна святкова зустріч	

Не чини перелюбу

Урок для 8 класу

Мета: розкрити зміст заповіді Божої «Не чини перелюбу»; пояснити основні гріхи супроти цієї заповіді; розвивати вміння наслідувати святу родину з Назарета як зразок християнського подружжя; плекати почуття любові й поваги до супутника життя, відповідальності за збереження сім'ї.

Біблійна історія. Гріх царя Давида (2 Сам. 11–12, 25); Гімн Любові (1 Кор. 13:4–8).

Ключовий вірш: «Ось чому чоловік покине свого батька-матір і пристане до жінки своєї, й обоє будуть одним тілом; тому вже не двоє, лише — одне тіло. Що, отже, злучить Бог, людина хай не розлучає» (Мр. 10:7–9).

Навчальні засоби: Біблія, презентація, роздавальний матеріал.

Ірина Підгорняк,
учитель основ
християнської етики
Підволочиської
ЗОШ I–III ст.
Тернопільської обл.



ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Вступна частина

Християнське вітання. Молитва.

II. Актуалізація життєвого, чуттєвого та читацького досвіду

Очікуючи в аеропорту Портленд, штат Арізона, прибуття літака, на якому мав прилетіти мій товариш, я досвідчив одне з тих переживань, що змінюють життя. Часом можна почути розповіді людей про них; це той рід досвіду, який трапляється з людиною цілком несподівано. Те, про що я хочу розповісти, діялося в кількох метрах від мене.

Виглядаючи свого товариша серед пасажирів, що виходили з літака, я помітив, що в моєму напрямку йде чоловік із двома легкими валізками. Він зупинився недалеко від мене, щоб привітатися зі своєю сім'єю.

Чоловік поставив сумки на підлогу й підійшов до молодшого сина (приблизно шести років). Вони обіймали один одного довго й ніжно.

— Я такий радий, коли тебе бачу, синочку, — почув я голос батька. — Я за тобою страшенно сумував!

Хлопчик ніяково усміхнувся, опустив очі й сказав:

— Я також, татку!

Тоді чоловік випростався й подивився на старшого сина (дев'яти-десяти років). Узяв його лице у свої долоні.

— Ти вже юнак, Андрію! Я тебе дуже люблю!

Вони ніжно, з любов'ю обійнялися.

Доки чоловік вітався з синами, маленька дівчинка (що мала рік або півтора) неспокійно вовтузилася на руках у мами, ні на мить не спускаючи очей з чудового видовища, яким було повернення її тата з подорожі.

— Привіт, маленька! — чоловік обережно взяв дівчинку з маминих рук. Потім швидко обцілував її личко, пригорнув до грудей і поколивав. Дівчинка одразу відпружилась і поклатала голівку на батькове плече. Потім, цілком задоволена, завмерла.

На самому початку Бог створив сім'ю. Він задумав чисті, довірливі, щирі, гармонійні стосунки між чоловіком та жінкою, які б забезпечували їхню фізичну, емоційну й духовну єдність у шлюбі. Він також прописав прекрасне повеління й завдання для подружжя. Але, на жаль, коли гріх увійшов у серце людини, усе кардинально змінилося: з'явилися сором, гіркота, почуття вини, взаємні звинувачення, те, що було чистим, — стало вкрай заплямованим, те, що було дорогим у Божих очах, — людина власноруч зруйнувала.

Через багато років Господь через Свого Сина Ісуса Христа відновлює чистоту стосунків чоловіка та жінки. Ісус Христос — це Наречений Церкви, а Церква — Його невіста. Так як Христос турбується й опікується Церквою, віддавши Себе на смерть заради неї, а Церква з радістю кориться Йому в усьому, так і люди, які вступили в шлюб, повинні любити, шанувати та коритися одне одному. Це можна зробити, лише упокоривши свої серця перед Богом і прийнявши жертву Ісуса Христа.

Якщо шлюб збудований на такий основі, це насправду християнський шлюб, спроможний виконати своє призначення, вистояти супроти гріховних спокус і здолати всі життєві перешкоди.

За кілька хвилин чоловік передав дівчинку старшому синові й сказав:

— А найкраще наостанок!

Він обняв свою дружину й поцілував її довгим, пристрасним поцілунком, потім глибоко зазирнув їй у вічі й майже беззвучно прошепотів:

— Як я тебе кохаю!

Вони дивилися одне на одного, тримаючись за руки й світлосяйно усміхаючись. Зовсім як молодята, хоча, звживши на вік їхніх дітей, я розумів, що це неможливо. Я роздумував над цим кілька хвилин, перш ніж усвідомив, як глибоко захопила мене ця чудова сцена. Усе це відбувалося на віддалі простягнутої руки, і раптом я відчув себе ніяково, немовби порушував якусь святість. Отож я здивувався, почувши власний нервовий голос:

— Ой-ой! Як довго ви одружені?

— Ми разом уже чотирнадцять років, а в шлюбі — дванадцять, — відповів чоловік, не відриваючи очей від прекрасного обличчя своєї дружини.

— Тоді, певно, довго тривала ваша розлука? — запитав я. Чоловік врешті перевів погляд на мене, продовжуючи радісно й світло усміхатися.

— Так, цілих два дні! — відповів.

Два дні? Я був вражений. Бачачи їхнє вітання, я припускав, що вони не бачилися принаймні кілька тижнів, якщо не місяців. Бажаючи завершити розмову (я ж таки мусив знайти свого товариша), я дещо безцеремонно промовив:

— Сподіваюся, що в моєму шлюбі почуття по дванадцятьох роках будуть

таким ж пристрасними!

Тоді чоловік перестав усміхатися, подивився на мене й сказав:

— Не надійся, друже... а роби все, що потрібно. — Він знову всміхнувся й потиснув мені руку.

— Нехай Бог помагає! — попрощавшись зі мною, вся сім'я пішла.

Я все ще стояв і дивився на цього виняткового чоловіка та його прекрасну сім'ю, коли до мене підійшов мій товариш.

— На що задивляєшся? — запитав він.

— На своє майбутнє! — мовив я без найменшого вагання й із дивовижним почуттям упевненості.

- Які почуття виникли у вас після прослуховування оповідання?
- Що ви скажете про цю сім'ю?
- Чи хотіли б ви мати таку сім'ю?

III. Мотивація навчальної діяльності

Оголошення теми уроку

Учитель. Тема нашого уроку «Не чини перелюбу». Це заповідь, яка стоїть на сторожі доброго подружжя, про яке ми щойно читали.

Робота над ключовим віршем:

- запис у зошити;
- формулювання коментаря-висновка.

IV. Актуалізація опорних знань

Учитель. Ви напевно зрозуміли, що на сьогоднішньому уроці говоритимемо про подружжя й про те, що робити, щоб зберегти своє серце, своє тіло й свій шлюб у чистоті, про те, які вчинки та дії будуть порушенням заповіді «Не чини перелюбу».

Евристична бесіда

- Що таке перелюб, як ви розумієте це поняття? (Слово перелюб у Біблії здебільшого стосується добровільних статевих зносин одруженої особи з особою протилежної статі, яка не є її подружнім партнером. У Мойсеевому Законі це стосувалося також зносин між будь-яким чоловіком та заміжною чи зарученою жінкою.)
- Кого, на вашу думку, стосується ця заповідь? (Чоловіків, жінок, хлопців та дівчат.)
- Для чого Господь дає цю заповідь? (Щоб зберегти чистоту серця і подружніх стосунків.)

V. Засвоєння нових знань, формування опорних умінь і навичок

1. Міні-пояснення вчителя:

- а) зміст подружжя;
- б) мета й завдання подружжя;
- в) гріхи, які порушують міцність і чистоту подружжя (дошлюбні статеві стосунки, подружня зрада, насильство, проституція, одностатеві стосунки тощо);
- г) сучасні перешкоди до збереження чистоти серця.

2. Робота зі Святим Письмом (робота в групах)

Залежно від кількості дітей у класі, об'єднуємо їх у малі або великі групи, кожна група шукає вірші в Біблії та з'ясовує, як ці слова стосуються подружжя.

- «Будьте плідні й множитесь!» (Бут. 1:28).
- «Утікайте від розпусти! Усякий гріх, що його чинить людина, є поза її тілом, а хто чинить розпусту, грішить супроти власного тіла» (1 Кор. 6:13).
- «Шлюб у всіх хай буде в пошані, і ложе хай буде непорочне; розпусників же і перелюбців Бог судитиме» (Євр. 13:4).
- «Хіба не знаєте, що ви — храм Божий, і Дух Божий живе у вас» (1 Кор. 3:16).
- «А він сказав їм: «Задля жорстокості сердець ваших Мойсей дозволив вам відпускати жінок ваших; спочатку ж не було так. А я кажу вам: хто відпускає свою жінку — за винятком

розпусти — і оженився з іншою, той чинить перелюб; і хто оженився з розвідкою, чинить перелюб» (Мт. 19:8–9).

- «Хто відпускає свою жінку й бере другу, чужоложить з нею. І коли жінка покине свого чоловіка й вийде за іншого, — чужоложить» (Мк. 10:11–12).
- «Одруженим же наказую не я, але Господь: «Жінка нехай не розлучається від свого чоловіка; коли ж розлучиться, нехай зостанеться незаміжня або нехай помиритися з чоловіком, — а чоловік нехай не відпускає жінки!» (1 Кор. 7:10–11).
- «Покине чоловік батька і свою матір і пристане до своєї жінки, і буде двоє як одне тіло. Це Тайна велика» (Еф. 5:30–32).
- «Ось чому чоловік покине свого батька-матір і пристане до жінки своєї, й обоє будуть одним тілом; тому вже не двоє, лише — одне тіло. Що, отже, злучить Бог, людина хай не розлучає» (Мр. 10:7–9).
- «Не обманюйте себе! Ані розпусники, ані ідолопоклонники, ані перелюбники, ані розгнудані, ані мужоложники, ані злодії, ані зажерливі, ані п'яниці, ані злоріки, ані грабіжники — Царства Божого не успадкують!» (1 Кор. 6:9–10).

3. Читання та обговорення біблійної історії

«Гріх царя Давида»

(2 Сам. 11–12, 25)

VI. Закріплення навчальних досягнень

Вправа з яблуком

Учитель бере яблуко й пропонує одному з учнів, бажано хлопцеві, укусити кілька разів з усіх боків яблуко, а потім пропонує це яблуко скуштувати іншим хлопцям.

Обговорення ситуації й порівняння зі стосунками між хлопцем та дівчиною.

— Чи смачне було яблуко?

— Чому інші хлопці не хотіли смакувати надкушене яблуко?

— Який стосунок ця вправа має до сьогоднішньої теми? (Хто є «яблуком»? Що означає «вкусити» яблуко? І т. п.)

VII. Узагальнення та систематизація набутих компетентностей

Етичний практикум

«Рецепт щасливого подружжя» (робота в групах)

Завданням учасників є написати «Рецепт щасливого подружжя» з дотриманням правил написання рецептів, тобто подаючи складники, черговість їх додавання, час приготування й способи подачі. Рецепт можна представити також у формі математичного рівняння, хімічної формули тощо.

— Без чого неможливе жодне подружжя? (Без любові)

Зачитування Гімну Любові (1 Кор. 13:4–8)

Бажаю кожному з вас побудувати в майбутньому своє подружжя на основі любові, про яку говорить апостол Павло, щоб воно було таким міцним, як подружжя в оповіданні, про яке ми читали на початку уроку.

VIII. Інструктаж із виконання домашнього завдання

1. Повторити матеріал уроку за записами, зробленими в зошиті.
2. Знайти в тексті Святого Письма (Еф. 5:25–33; 1 Петр. 3:1–5, 7) настанови, які святі апостоли дають щодо подружнього життя.
3. Самостійно визначити й записати 5 умов доброго шлюбу.

IX. Підсумкова частина

Мотивація молитви. Молитва.

Поема Т. Г. Шевченка «Катерина» крізь призму Божих заповідей



Інтегрований урок української літератури, основ християнської етики та мистецтва для 9 класу

Любов Венета, учитель основ християнської етики, української мови та літератури КЗ Великоберезовицької ЗОШ І–ІІІ ст. Тернопільської районної ради Тернопільської області

Мета (формування компетентності): предметні: читацька: навички дослідницької роботи з текстами Святого Письма та поемами «Катерина», «Наймичка» Т. Г. Шевченка, культуру зв'язного мовлення, навички виразного читання; **пошуково-дослідницька:** вміння порівнювати різні типи втілення теми жіночої долі у творчості поета з сьогоденням і з Божими Заповідями; **емоційно-ціннісна:** виявлення особистого ставлення до прочитаних, побачених, почутих творів, вміння передавати настрої та враження; **соціальна:** здатність зрозуміти й підтримати людей, котрі потребують допомоги; **життєва:** розуміння особистої відповідальності перед Богом за своє життя та життя ближніх; вміння аналізувати ситуацію, керувати своїми бажаннями; **ключові: пізнавальна:** вміння вчитися, навички пізнавальної діяльності та критичного мислення; **комунікативні:** вміння висловлювати власну думку, навички спілкування в колективі та толерантне ставлення до почуттів та думок оточення, писати листи; **загальнолюдські:** усвідомлення того, що дошлюбна чистота, вірність у коханні, пошана батьків — загальнолюдські цінності; **моральна:** дотримання Божих Заповідей — дарує людині відчуття справжнього щастя.

Обладнання: Святе Письмо, «Кобзар» Т. Г. Шевченка, портрет Т. Г. Шевченка, ілюстрація картини Т. Г. Шевченка «Катерина»; відеоролик «...казка про КАТЕРИНУ» (<https://youtu.be/kZQzZwNXGMO>).

ПЕРЕБІГ УРОКУ

*Хіба не знаєте, що ваше тіло — храм Святого Духа,
який живе у вас? Його ви маєте від Бога,
тож уже не належите до самих себе
1 Кор. 6:9–10*

I. Організаційний момент

Спільна молитва

II. Оголошення теми та мети уроку

Учитель. Кохання — почуття, яке за красою й ніжністю можна порівняти з яблуневим цвітом... Але цвіт із часом осипається, даючи плоди. Часами солодкі, часами гіркі... А кохання? Осиплеться чи дасть плід? Якщо дасть, то який? Від кого це залежить? (*Відповіді дітей.*)

Ви, діти, тільки починаєте квітнути. Прошу Бога, щоб не обпало вас це почуття, а дарувало крила. Та й не тільки я переживаю — переживають ваші батьки. У своїх творах переживання висловив і Тарас Шевченко. У цьому ви переконаєтеся сьогодні на уроці, бо ми розпочинаємо вивчення теми жіночої долі та еволюції (вдосконалення) жіночого образу у творчості поета. Рано залишившись сиротою, бачачи важке життя сестри-кріпачки Катерини, будучи самотнім, поет у своїх творах із неймовірною ніжністю змальовує портрет ЖІНКИ — тієї, що дарує світові життя, у якій втілена краса, тепло і любов, переплетені з душевним болем.

Першим на шляху нашого дослідження еволюції жіночого образу у творчості Тараса Шевченка буде поема «Катерина». Розглянемо його крізь призму Божих Заповідей. (*Учні записують тему в зошити.*)

Сьогодні до вас звертається Господь із застереженням не зруйнувати своє життя й життя своїх рідних. Як не стати на шлях страждань, попереджає і Тарас Шевченко.

III. Мотивація навчальної діяльності

1. Бесіда

— Які почуття виникали у вас, коли ви читали поему «Катерина»?

— Вам жаль головної героїні? Чому?

— А батьків? Ви вважаєте, що вони вчинили жорстоко?

— А хто з персонажів викликав почуття гніву чи осуду? І чому?

2. Робота з текстом

— До кого звертається автор? (*Учні зачитують рядки тексту.*)

— Що звучить у цих словах? (*Пересторога*)

— Як ви думаєте: це звернення стосується лише дівчат часів Шевченка чи й сучасних? Аргументуйте свою відповідь.

— Даючи заповіді, Бог застерігає людину бути обережною в почуттях? Озвучте ці заповіді. (*«Не чужолож або Не чини перелюбу» і «Не пожадай жінки ближнього свого...»*)

— Заповіді стосуються лише жінок?

Учитель. Господь чітко наказує. Він не просить, а наказує. Чому? (*Бо Він знає, що буде далі. Він знає все про людину.*) Тарас Шевченко попереджає про біду й хоче вберегти.

Людське серце — глибока криниця. Яка в ній вода — не визнаєш, допоки не спробуєш. Ми не можемо знати точно, що на думці в людини, які бажання. Але дотримуючись Божих наказів, слухаючи батьків, маємо шанс не накоїти лиха.

— Нам жаль Катерини, правда? (*Відповіді дітей.*) Так. А чому ні? Ми ж милосердні... Тільки от питання: «А кого пожаліла Катерина? Яка ціна її кохання? Яка ціна порушення дошлюбної чистоти тоді і сьогодні?» Дослідимо це.

3. Робота з таблицею і текстом (із коментуванням учителя)

Ціна порушення дошлюбної чистоти	
У поемі «Катерина» (аргументи текстом)	У сучасному світі
Бог	
Чи порушується заповідь «Не чини перелюбу»?	
Так	Переважно — так. Стало нормою.
Батьки	
Чи подумала про них героїня? Яка заповідь порушена? Що відчувають батьки? Як вони це переживають?	
Зневага односельчан. Сором. Смерть.	Спокій 80%. Сором 18%. Зневага 2%.
Дитина	
Чи любить Катерина свою дитину? Чи подумала про її майбутнє? Яка доля такої дитини? Як ставляться люди до дитини?	
Сирота. Байстрюк. Жебрак.	Аборт. Викинуте на смітник і т.д. Дитбудинок. Усиновлення чужими людьми
Дівчина	
Покритка. Ганьба. Осуд. Самогубство.	Виходить заміж. Виховує дитину сама. Рідко самогубство.

Учитель. Удруге ми стикаємося з егоїзмом дитини, в яку батьки вклали всю душу, а їй байдуже. Пригадайте, як називається цей персонаж і з якого твору? (*Андрій із повісті «Тарас Бульба» Миколи Гоголя.*)

— Яку заповідь порушили Катерина та Андрій? (*«Шануй батька свого й неньку свою, щоб добре тобі було і довго ти прожив на землі».*)

Учитель. Зверніть увагу на слова «... щоб добре тобі було і довго ти прожив на землі». Чи добре було герою? Так. Але чи надовго й чи довго вони прожили? Ні. Є над чим подумати.

Кохання — прекрасне почуття. Воно дає людині крила й насагу жити. Гарно про це написав ваш однокласник Сергій Юзьків у своєму листі-роздумі: «Кохання — це неймовірна сила, яка може завоювати будь-кого». Так, може. Перед ним безсилі сильні. Але радість людина отримує лише тоді, коли збереже його, не порушивши Заповідей Божих. А коли воно грішне — людина платить боєм, а то й життям... Як це ми бачимо в поемі.

— У творі є ще один персонаж, егоїзм якого просто вражає — офіцер Іван. Як ви вважаєте, яка доля на нього чекає? (*Може з часом одружитися на дівчині із заможної сім'ї, може бути щасливий; може спитися тощо.*)

— Чи осудили його в селі й чи осуджують тепер хлопців? Чому? (*Ні. Бо здавна вважалося, що за свою честь відповідає дівчина.*)

— Які слова почула Катерина наостанок? (*«Дура, отвяжися! Возьмите прочь безумную!»*)

4. Робота з картиною

Учитель. А тепер погляньте на ілюстрацію картини Тараса Шевченка «Катерина», яку він створив улітку 1842 року в Петербурзі. Оця красуня, про яку поет-художник в одному з листів напише: «...Я намалював Катерину в той час, як вона попрощалася зі своїм москалем і вертається в село, у царині під куренем дідусь сидить, ложечки собі струже й сумно дивиться на Катерину, а вона, сердешна, тільки плаче... а москаль дере собі, тільки курява ляга; собачка ще поганенькая доганя його та нібито гавкає. По однім боці могила, на могилі вітряк, а там тільки степ мріє. Отака моя картина».

Невеселий опис, а чого ж радіти? Чого дочекалась? «Дуры...безумной». Похилена голова, опущені очі говорять про почуття. Які? (*Провини, сорому.*) Так, але нічого вже не зміниш.



Т. Г. Шевченко
«Катерина», 1842.
Національний музей Тараса Шевченка, Київ, Україна

Сьогодні наше суспільство потерпає від бажання більшості людей пожити у своє задоволення, забуваючи слова Писання: «Хіба не знаєте, що ваше тіло — храм Святого Духа, який живе у вас? Його ви маєте від Бога, тож уже не належите до самих себе» (1 Кор. 6:9–10), не зважаючи на Закони Божі. Які ж наслідки? (*Відповіді дітей: убиті діти або сироти; смертельні хвороби; зруйновані сім'ї; самотні батьки.*)

IV. Перегляд та обговорення відеоролика

«...казка про КАТЕРИНУ»

<https://youtu.be/kZQzZwNXGMO>



— Чи задумувалася Катерина, що її малюк захоче, щоб тато підкинув його високо до неба? Що з її сина насміхатимуться і не буде кому його пожаліти?

— Чи задумувалася Катерина, хто подасть склянку води стареньким батькам?

— Чи задумувався офіцер, що в нього може не бути дітей? А якщо й будуть, чи не спокутуватимуть його гріх?

V. Підбиття підсумків уроку

Інтерактивна вправа «Займи позицію»

— А як ви ставитеся до цих подій і актуальності теми?

Учитель. Згідно з дослідженнями, пари, які мали дошлюбні стосунки, завжди мають тріщини в сімейному житті — це сварки, ревності (підозри — сьогодні зі мною, а завтра — із кимось іншим), розлучення.

Медики б'ють на сполох — запобігання вагітності призводить до бездітності. А жінці Господь дарував найбільшу ласку — дар народити дитя. Його не оцінила Катерина. Справжнє кохання — це взаємодарунок, коли ми — одне ціле. Тоді ми не можемо завдавати болю одне одному. Ми прагнемо продовжити себе у своїх дітях і внуках. Ми хочемо з'єднати храми наших душ у храмі сім'ї. Такими нас хоче бачити Господь. Цей храм не збудували головні персонажі, тому що не заклали у фундамент життя основного — справжньої любові до Бога і до ближнього.

Маю надію, що сьогоднішній урок із Божою допомогою допоможе вам уникнути помилок у майбутньому.

VI. Домашнє завдання

1. Написати лист поету, висловивши в ньому свої міркування про те, що ви з огляду на сьогоднішню тему уроку збагнули, що переосмислили.
2. Підготувати усний (за бажанням письмовий) опис картини Т. Г. Шевченка «Катерина».

Етапи розвитку любові між хлопцем і дівчиною

Урок для 10 класу

Мета: розглянути особливості юнацьких стосунків та поглибити знання учнів про розвиток стосунків від симпатії до любові, звернувши особливу увагу на жертвність любові; продовжувати розвивати вміння учнів порівнювати, аналізувати та узагальнювати факти; розвивати емоції учнів; вміння працювати з Біблією; сприяти формуванню в учнів християнського світогляду.

Обладнання: Біблія; ватман із накресленою «павутинкою».

Тип уроку: урок сприймання знань.



Ольга Прокопович,
м. Рівне

ПЕРЕБІГ УРОКУ

*Ніхто більшої любові не має над ту,
як хто свою душу поклав би за друзів своїх.*

Ів. 15:13

I. Організаційний момент: вітання; налагодження контакту з класом

II. Актуалізація чуттєвого досвіду учнів

Вправа «Пошук скарбів». Учитель пропонує учням на невеличкому аркуші паперу записати два-три свої захоплення/хобі та на деякий час приховати його. Далі учні мають спробувати знайти серед присутніх хоча б одну особу з подібними захопленнями.

[Методичні рекомендації. Доказом знайдення «скарбу» стане пред'явлення їхніх аркушів із записаними хобі.]

Обговорення:

- Чи сподобалась вам вправа?
- Чи важко було шукати «скарби»?
- Як вплинула кількість записаних хобі на швидкість знаходження «скарбів»?
- Які ще фактори допомогли знайти «скарб»? *(Очікувана відповідь: особисті стосунки з однокласниками та інформація про них.)*
- Які методи ви використовували під час пошуку?
- Як би вплинуло на швидкість пошуку «скарбів» те, що учасниками були б цілком незнайомі вам люди?
- Чи могли б ви застосувати свої методи в цьому разі?
- Чи задоволені ви результатом свого пошуку?
- Чи знайшов хтось більше, ніж один «скарб»?
- Чи були такі учні, що не знайшли «скарбу»?

Заслухати відповіді учнів.

III. Мотивація навчальної діяльності учнів

Учитель. Як бачимо, під час розв'язання будь-якої проблеми, зокрема й цієї вправи, мають значення стосунки між людьми. Такими нас створив Бог — соціальними істотами.

При першому знайомстві з людиною, як кажуть учені, вже менш ніж за 4 хвилини між ними може зародитись симпатія чи антипатія. Симпатія (з грецької «потяг», «співчуття») — це почуття стійкої емоційної прихильності людини до інших

людей; почуття приязні та доброзичливості до когось; уподобання. Симпатія виникає через зовнішню привабливість, подібність поглядів (і хобі також) чи якісь особливості характеру.

У якому віці виникає симпатія? Як довго вона триває? Як розвивається й до чого приводить? Особливий інтерес для нас становить симпатія, яка виникає між хлопцем і дівчиною.

IV. Повідомлення теми й мети уроку

V. Сприймання нових знань

1) Учитель. Симпатія виникає не тільки під час знайомства. Часто вона виникає й до знайомої людини — однокласника чи дівчинки із сусіднього двору. Голову обсядають думки про об'єкт симпатії. Стає цікаво, чим цей «об'єкт» займається, де перебуває тощо.

Згодом зацікавленість переростає в серйозніші, глибші стосунки. Дуже гарно про це пише поет Анатолій Костецький:

Сергій, червоніючи, Тані зізнався:
«Пробач, що учора до тебе чіплявся:
У ліжечку спати тобі заважав,
В твоєму альбомі каляки писав,

На ляльку в колясці пісочку насипав
Й за те, що постійно косичку я смикав.
Я просто з тобою дружити бажаю, —
Й на себе увагу звернуть намагаюсь».

І хлопчик з кишені своєї дістав
Велику цукерку й Тетянці віддав.
Тетянка всміхнулася: «Тобі пробачаю.
Ми друзі з тобою тепер. Обіцяю,

Що завтра бабусю свою попрошу
Заплести косичок аж шість, не одну.
Їх смикай тоді, якщо хочеш так дуже,
Та тільки не сильно. Домовились, друже?»

[Методичні рекомендації. Прочитання вірша можна виконати по-різному: його може прочитати вчитель або хтось із учнів; його може прочитати молодший братик когось із учнів; його можуть прочитати в дійових особах трое учнів молодших класів тощо.]

2) Учитель. Так, зацікавленість привабливою особою може перерости в дружбу. Дружба — це безкорисливі стосунки

між людьми, засновані на довірі, щирості, взаємних симпатіях, спільних інтересах і захопленнях, взаємодопомозі тощо. В українській мові слово «друг» має схоже значення з іншими словами: товариш, приятель, побратим, друга, колега, партнер, компаньйон, близький знайомий.

Друг — це той, кого ви поважаєте і хто поважає вас, базуючись не на заслугах, а на спорідненості розуму. Це глибоке й благородне почуття знайоме з давніх-давен різним народам. Відомі навіть деякі ритуали для скріплення дружби: скіфи скріплювали дружбу кров'ю; араби з'їдали по дрібці солі зі спільної посудини, а козаки на знак побратимства обмінювались натільними хрестиками.

Народна мудрість також не обходить цієї теми:

- Скарб — не друг, а друг — скарб.
- Нема друга — шукай, а знайшов — бережи.
- Не той друг, що медом маже, а той, хто правду каже.
- Не карай, Боже, нічим, як другом лихим.
- Зла компанія — що вугілля: як не впече, то замаже.

Григорій Сковорода так писав про дружбу: «Схильність до дружби ні куплею, ні проханням, ні насиллям не досягається. Дружать тільки з тими, до кого відчувають особливе духовне ваблення. Маючи друзів, вважай, що ти володієш скарбами».

А ось як Біблія говорить про дружбу і друзів:

- «Правдивий друг любить за всякого часу, в недолі ж він робиться братом» (Пр. 17:17).
- «Олива й кадило потішують серце, і солодкий нам друг за душевну пораду. Друга свого й друга батька свого не кидай» (Пр. 27:9–10а).
- «Людина, що другові своєму підлещує, на стопах його пастку ставить» (Пр. 29:5).

Ісус Христос так казав апостолам: «Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую... А вас назвав друзями Я, бо Я вам об'явив усе те, що почув від Мого Отця» (Ів. 15:14–15).

А ще апостол Яків згадує: «І здійснилося Писання, що каже: «Авраам же ввірував Богові, і це йому зараховане в праведність, і був названий він другом Божим» (Як. 2:23).

Дружба важлива для всіх людей і в будь-якому віці. Дружба стає цінною особливо в юнацькому віці, бо вона проявляється і як емоційна прихильність, і як міжособистісні стосунки. Вона вимірюється певним ступенем вибірковості, стійкості та душевної спорідненості, бо може зберігатись на відстані і не залежить від зовнішніх, ситуативних факторів. Цінність дружби полягає в тому, що вона водночас є школою само-розкриття і школою розуміння іншої людини.

За рішенням Генеральної Асамблеї ООН з 2011 року щорічно 30 липня відзначають Міжнародний день дружби між державами, культурами та всіма людьми на Землі.

3) Учитель. Інколи буває так, що стосунки між хлопцем і дівчиною залишаються дружніми протягом тривалого часу, а часто і зовсім згасають. Але трапляється й так, що дружні стосунки поглиблюються і водночас якось змінюється ставлення друзів один до одного: хочеться частіше бачитись, починаєш помічати якісь милі дрібнички в поведінці чи манері говорити, зростає захоплення досягненнями друга в спорті чи навчанні... І так непомітно дружба через захоплення переростає в закоханість. Як влучно висловився Арістотель, «...закоханість є не стільки божевільною пристрастю, скільки надмірною дружбою».

Вікіпедія стверджує, що «закоханість — це комплекс сильних людських почуттів, об'єктом яких є інша особистість». З одного боку, закоханість — це «святкове почуття», яке перетворює все світосприйняття людини, коли всі події, люди, власне життя розглядаються через «чарівні

окуляри» — найкращі окуляри у світі, які дозволяють побачити іншого таким, яким його задумав Бог. З іншого боку, закоханість дезорганізує, розслабляє, витісняє розумне мислення; вона романтична й спонтанна. У цьому стані людина живе у світі мрій разом із придуманим нею образом ідеальної «половинки». Як правило, стан закоханості, за рідкісним винятком, не триває довго. Як зауважив К. С. Льюїс: «...необхідно змиритись з тим, що закоханість минає, як молодість; але як людина не помирає після молодості, так і від закоханості лишається слід...»

Бажання мати близького друга, потреба в глибокій емоційній прихильності, розумінні та душевній близькості, а також фізіологічні особливості (статеве дозрівання, зокрема) юнацького віку — все це призводить до появи нового почуття — кохання. Можна сказати, що кохання є «вищою формою» закоханості. Кохання — це сильне почуття, яке супроводжується вихором емоцій — від жаги до ревності та страждань. Воно робить нас добрими й лагідними, чуйними й чистими в душі, робить людей людьми, фарбує світ у кольори щастя... Таке кохання оспіване, оплакане, омріяне, описане й змальоване в усі часи історії людства. Таке кохання часто розпочинається з готовності кохати, для якої характерні оптимізм, захват, бурхлива радість, відчуття, що так буде завжди. Але з часом закохані починають помічати недосконалість одне одного, якісь промахи, приходять нудьга чи роздратування, можливі конфлікти. Інколи, на жаль, кохання на цьому й завершується...

4) Учитель. Але якщо закохані готові до роботи над собою, відповідальні, внутрішньо зрілі, то кохання не вмирає, а переходить на інший етап свого розвитку — воно перетворюється на любов. Якщо кохання є лише передчуттям того, що людина здатна любити, то любов — це стан, коли двоє насправді є однією істотою духовно. Таку любов розвивають, зрощують, досягають; вона приходить із часом. У звичайному житті така любов зустрічається не часто; а те, що зустрічається, на справжню любов не схоже. Про справжню любов мріють, її хочуть мати. Але дуже рідко хочуть учитись любити, вкладатись у стосунки, щоб вони стали стосунками любові. Справжня любов:

- живе реальністю, а не уявою;
- ставить перед собою далекосяжні цілі;
- заохочує кохану людину бути вірною своєму покликанню, а не очікуванням іншої людини;
- уміє жити, спираючись на вічні цінності;
- уміє чимось жертвувати;
- не нехтує розумною залежністю від коханої людини, але й уміє бути незалежною;
- гнучка й не завжди діє за жорсткими схемами;
- щира в почуттях і намагається жити в правді;
- здатна долати вроджений егоїзм;
- здатна дивитись не тільки одне на одного, але й разом — в одному напрямі.

Любов між хлопцем і дівчиною може бути різною: любов-закоханість, любов-звичка чи споживацька любов. Яка саме любов буде між ними залежить від того, що лежить в її основі: фізіологія чи соціальні стереотипи, почуття чи розум, душа здорова й багата чи душа самотня й бідна. Можна сказати, що наша любов є відображенням нашої особистості в її ставленні до людей і до життя. Це певний спосіб життя із своїм світоглядом, своїми цінностями, своєю увагою, навіть ритмом дихання чи інтонацією. У різні періоди життя чи на різних етапах розвитку стосунків ми можемо виявляти

різні види любові (див. <http://slovovchitelyu.org/rubrik/metodika/etapi-rozvitky-lyubovi/>)

Християнський психолог Гері Чепмен у своїй книзі «П'ять мов любові», розглядаючи особливості стосунків, зауважує, що для досягнення якомога повнішого взаєморозуміння потрібно користуватись особливою «мовою» того, кого любиш. Автор виділяє п'ять основних «мов»:

- слова заохочення чи підтримки в будь-якій ситуації і без неї;
- час, приділений улюбленій особі;
- допомога (фізична, інтелектуальна);
- дотики (до плеча, тримання за руку чи під руку, обійми);
- подарунки (з нагоди й без неї; матеріальні й віртуальні; дрібнички й не зовсім, за можливості).

5) Учитель. Як бачимо, любов — це дуже серйозно, незважаючи на те, що у світі не святкують міжнародний День любові. Але ось нещодавно любов внесли до реєстру захворювань ВООЗ. Міжнародний шифр хвороби F.63.9; іменується «Розлади звичок та спонукань». На мою думку, то це трохи дивна реакція міжнародної організації на цілком здорове, прекрасне і благородне почуття людей. Утім досі немає твердої реакції на нездорові, одностатеві стосунки.

6) Учитель. Сьогодні на уроці ми розглянули найпрекрасніше почуття, яке може пережити людина. А хто є джерелом любові? Людина? Напевно, ні, бо чомусь тільки до конкретної людини виникають такі високі почуття, а не до будь-кого. Якщо згадати, що людей створив Бог на Свій образ і подобу, то зрозуміло, що джерелом любові є Сам Бог. У Своему листі до людей Бог зізнається: «Я вічним коханням тебе покохав, тому милість тобі виявляю!» (Єр. 31:36).

Звичайно, грішна людина не має таких слів, щоб описати досконалу Божу любов. Але з того розуміння, яке дав Дух Святий перекладачам Біблії, вони використали слово «агапе», яке найкраще підходить для опису любові Божої: це милосердна, жертвна любов, яка все віддає й нічого не вимагає натомість; це любов, яка не припиняється через зміну обставин. Прочитаймо, як Біблія описує цю Любов (1 Ів. 4:7–16). Отже, любов — це один із атрибутів Бога. А навчитись відчувати таку безумовну Божу любов — агапе — це, мабуть, те, задля чого ми приходимо в цей світ. Адже якщо ми насправді полюбили конкретну людину та створимо сім'ю, то так виконаємо прямий Божий наказ (Бут. 1:28). А якщо будемо виявляти любов до людей, що нас оточують, то тим самим покажемо одну з чеснот християнства.

VI. Осмислення знань

1. Учитель. Послухайте, будь ласка, притчу і подумайте над висновками до неї.

У крамниці в Бога

Одного разу жінці наснився сон, що за прилавком крамниці стояв Господь Бог.

- Господи! Це Ти?! — радісно вигукнула вона.
- Так, це Я, — відповів Бог.
- А що в Тебе можна купити?
- У Мене можна купити все, — прозвучала відповідь.
- Тоді дай мені, будь ласка, здоров'я, щастя, любові, успіху й багато грошей, — попросила жінка.

Бог доброзичливо всміхнувся й пішов у підсобку за крамом. Через деякий час Він повернувся з маленькою паперовою коробочкою.

- І це все?! — вигукнула здивована й розчарована жінка.
- Так, це все, — відповів Бог. — Хіба ти не знала, що в Моїй крамниці продається тільки насіння?

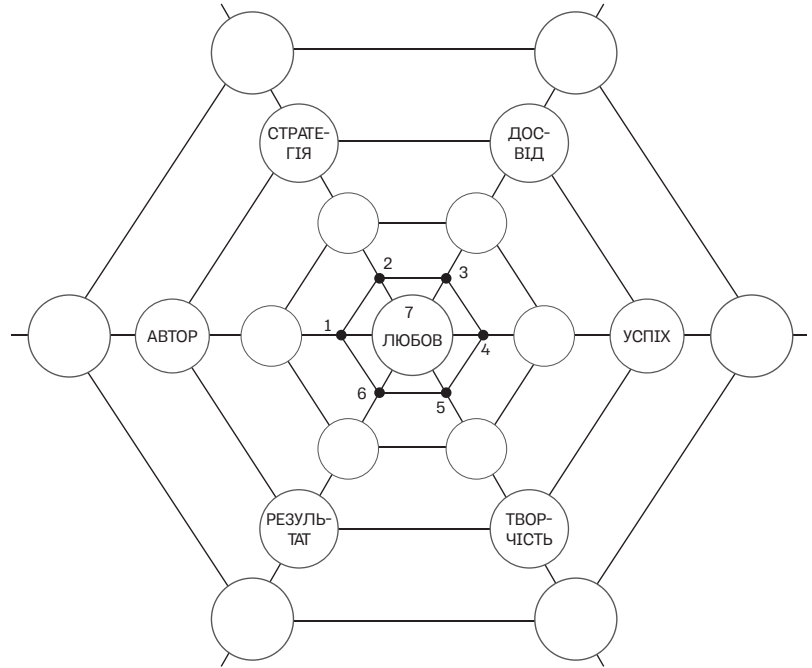
(Очікувана відповідь. Любов — Божий дар, який дається кожному, але не кожен може цей дар оцінити, зростити й зберегти).

2. Робота в групах

Завдання: прочитати Гімн любові (1 Кор. 13) і скласти синквейн. Правила складання синквейна див. за посиланням: <http://slovovchitelyu.org/rubrik/metodika/etapi-rozvitky-lyubovi/>

3. Як ви думаєте, чому є День закоханих і немає Дня любові?

4. Вправа «Павутинка»



[Методичні рекомендації. Можливі два варіанти виконання вправи: зобразити «павутинку» на ватмані й працювати з класом фронтально або роздати учням роздруковані «павутинки» на аркушах паперу для індивідуальної роботи.

«Павутинка» містить завдання двох рівнів:

1 рівень: у порожні кружечки вписати етапи розвитку стосунків між хлопцем і дівчиною (1 — симпатія, 2 — зацікавлення, 3 — дружба, 4 — захоплення, 5 — закоханість, 6 — кохання, 7 — любов);

2 рівень: заповнити порожні кружечки згідно записаних слів-завдань (автор — Бог, стратегії — види любові, досвід — індивідуальний досвід пройдених етапів розвитку стосунків, успіх любові — жертва Ісуса Христа, творчість — 5 «мов» любові, результат — сім'я).

5. Чи сподобався вам урок?

6. Як ви оціните вправу «Пошук скарбів» у контексті уроку? (Очікувана відповідь. Ця вправа є дуже спрощеною моделлю реальних кроків у пошуку скарбу всього життя — вірного друга).

VII. Підсумок уроку

1. Бог — єдине Джерело любові.
2. Люди здатні любити, бо створені на образ і подобу Божу.
3. «Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ів. 15:13).

VIII. Домашнє завдання

Переглянути художній фільм «Пам'ятна прогулянка» (2002 р., режисер Адам Шенкман).



Наталія Євтушенко,
директор Черкаської
ПЗОШ І–ІІІ ст. «Софія»

«Учителі-християни часто спокушаються перетворити виховну бесіду на лекцію з етично-морального виховання, а сучасні діти погано сприймають вказівки. Натомість казка-притча — це ненав'язливий і цікавий для школярів жанр. Ми з педагогами вирішили підготувати зошит-посібник для учнів 1-го класу, де наскрізною лінією виступатимуть морально-етичні християнські цінності.

У цей посібник увійдуть «Казки з лісу», які привертають увагу до краси й змістовності нашого буденного життя, навчають розпізнавати особисті мотиви вчинків, зміцнюють внутрішню християнську позицію дитини. Такий інноваційний дидактичний матеріал допоможе класоводам у формуванні християнських чеснот характеру та проведенні роботи щодо соціальної проактивної позиції школярів».

Казки з лісу

Дидактичний матеріал для 1 класу

Про матусю Зайчиху та її сімох зайченят

— Бігунчику, Пухнастику, Рятівниче, Моргунчику, Розумнику, Мрійко, Радійко! Час обідати!

Семеро чудових зайченят закотилися в маленьку та чепурненьку лісову хатинку.

— Ну, ось ви й удома! Що бачили, чули, на що звернули увагу? — запитала дітей Зайчиха.

Вона давно вчила своїх діточок бути спостережливими, тому й не турбувалась, що відпускає їх побігати на свіжому повітрі без нагляду. Маленькі зайченята трималися гуртом, щонайменше по двоє, і завжди готові були вступитися за брата чи сестру, а всі інші бігли в різні боки по допомогу. Ох, і непереливки було тому, хто насмілився образити когось із зайчат! Добре, якщо встигав утекти.

Родину любили й поважали в лісі, завжди підтримували, знаючи, що й уся ця весела й товариська сім'я ніколи й нікого не залишить у біді.

— Мамо, а в тата Білки й мами Білочки народилися дітки, і вони вже запрошують у гості. Усі говорять, що зроду не бачили таких чудових білченят! Знову в них лише хлопці, — сміючись, розповідала Радійка.

— О, вже ожина достигла в гаечку. Хто зі мною після обіду? Смачний чай узимку, — як завжди захиляючись та перебиваючи, розповідав Бігунчик.

— Мамо, а Ромка-джміль знову заплутався, і я йому допоміг знайти дорогу. Такий смішний чувак, так цікаво каже: «Дж-ж-дякую!!!» — заходився від сміху маленький Моргунчик. Це одразу захопило Радійку, і вона дзвінко підтримала його. Дуже скоро всі новини злилися в єдиний гомін вигуків та сміху братиків і сестричок.

— О, скільки вже чудових новин! Я впевнена, що є ще, але перед тим, як будемо далі планувати свій день, звернімося із вдячністю до Творця, який вже стільки радості дав нам на початку дня...

І мама із зайченятами, як і звичайно, славили Творця за все те добре, що послано їм на сьогодні.

Напиши й ти подяку, за що сьогодні вдячний нашому Господу і Спасителеві.

Одного разу...

Мрійка ніжилась під сонячними промінчиками, які танцювали й на листочках, і на квіточках навколо неї. Зайченятко відчувало себе щасливою і спокійною, як у рідному домі. Адже в цьому лісі вона народилася, тут пережила багато пригод і радостей, зазнала і трішки прикрощів. Та навіть сльози робили цей ліс ще ріднішим і привабливішим для її серця.

Неочікувано звідкись з'явилися сірі хмари й налягли на все, що було таким дорогим для Мрійки: на будиночок, галявинку, ялинку-подружку. Повіяло якоюсь прохолодою. І зайченя навіть не подумало свою останню думку-фантазію про страшного павука, що підкрадався до своєї жертви.

Коли Мрійка прибігла в хатинку і притулилася до мами, та стурбовано подивилась на неї:

— Про що ти думаєш, моє сонечко?

— Я була такою щасливою, угім несподівано підкрався якийсь морок зі страхом і передчуттям чогось поганого і незворотного...

— А-а... — замислено промовила Зайчиха. — Ти стикнулася з тим, хто постійно шукає наїдку. Тим, хто завжди голодний



і не може насититись, — злом. Як той лев, що гарчить і вистежує здобич, особливо, якщо вона самотня або ослабла. Це дає йому життя. Не одразу я зрозуміла, що зло спочатку стукає в наші думки і підкидає туди насіння страху й важких передчуттів. Але є і проти цього зброя. Згадай, що твій Творець турбується про тебе й про все, що ти любиш. Довір Йому все, що маєш, і саму себе. Він піклувався про тебе навіть тоді, коли ти й не думала про це зовсім. І ти побачиш, як спокій і впевненість повернуться. — Мама ніжно взяла в обійми Мрійку й додала:

— Найкращі події й радості теж залежать від наших таємних думок, від налаштування нашого серця. У спокійному, радісному й вдячному серці багато сили, і злу важко його обманути й щось вкрасти. Бережи своє серце, стеж за ним! Подивись, ось і хмари розвіялись.

І справді, небо було пронизливо прозоре та спокійне...

Прочитай Псалом 22. Як ти думаєш, чи буваємо ми на самоті зі своїми проблемами? Читай цей Псалом щодня, доки вивчиш напам'ять.

Свій ритм

— Який же я неповороткий! Що за лапи?! Чому я не такий розумний, як Розумник, чи не такий сильний та швидкий, як Бігунчик? Постійно не встигаю. Як не намагався, не зміг наздогнати інших, збираючи моркву в бабусі! Навіть у Радійки є талант — завжди напоготові якесь сонячне слівце.

— Про що ти, Пухнастику? — мама проходила повз малюка й ледве не впала, перечепившись через маленьку, кругленьку, пухнасту кульку.

Пухнастик був удумливим і спокійним і рідко вимагав особливої уваги. Те, що він роздратовано говорив уголос, було ознакою сильного хвилювання зайченяти.

— Як мені випередити хоч когось у чомусь, якщо я й наздогнати їх не можу?! Я... занадто повільний і зовсім не хоробрый, а ще й пухнастий, як дівчисько. Мам, сьогодні я зібрав найменше моркви в бабусі й дідуся. Хоча дуже намагався робити все швидше, та все одно інших не наздогнав. Лише розсердився й змокрів. Може, мені на легку атлетику записатися? Га?! — зі сльозами прокричав украй стурбований зайчик.

— А, ось ти про що! Знаєш, одного разу мені довелося перелопатити спересердя півгороду, щоб зрозуміти, що в кожного є свій ритм у цей конкретний момент життя. Придивись до риб у ставку. Скільки їх там! І кожна плаває своїм стилем. Тобі можуть подобатись інші, їхня краса, те, як швидко вони рухаються. Навіть їхні зачіски або манера говорити. Але собі це ніяк не пришити. Повір, я намагалася мільйони разів!

Маленький Пухнастик відчув іскорки усмішок, які він любив у маминому голосі,



і в нього вмить повеселішало на серці. Він примостився ближче, щоб насолодитися чимось новеньким і корисним.

— Отже, наше ество дуже цікаве, і мудрий вивчає його. Необхідно придивлятися до себе й частіше ставити собі запитання: чому? Навіщо? Кому, крім мене, це треба? І ти зрозумієш, що дуже часто хочеш бути кимось іншим не заради когось або чогось важливого, а заради самого себе і свого уявлення про красу, силу та розум. Але ж ніхто з нас не створений Творцем заради самого себе! І тому, навіть ставши схожим на свій ідеал, ти будеш розчарований. Краще попроси Творця зрозуміти Його задум щодо тебе. Він найкраще знає своє творіння. І тоді ти будеш задоволений своїм ритмом на цей час, тому що зрозумієш, чому він саме такий. А ще ти не боїтимешся змін, якщо вони назріють, тому що для всього свій час. Мудрі мешканці лісу також можуть допомогти нам зрозуміти самих себе. Вони можуть раніше, ніж ми, побачити в нас Божий задум. І це так чудово! Те, що Творець задумав через тебе, буде визнано й іншими, тому що, пам'ятаєш, ніхто не живе для себе, ніхто не самотній, і всі дуже важливі. І з кожним днем ми будемо розуміти це все більше й більше. А зараз я полоскочу свого Пухнастика, бо це так приємно торкнутися такої шовковистої шубки, яка буде зігрівати своїх братиків і сестричок холодної зими, — сміючись, мама з Пухнастиком покотилися по підлозі, лоскочучи одне одного.

Дорогі учні, ви вже познайомились один з одним і тепер саме час назвати, що доброго й гарного ви помітили в інших однокласниках. Можна створити невеличкі лоскуткові / паперові «ковдри», підписані для кожного учня. І нехай вони будуть на ваших партах, щоб, коли до вас підкрадеться невпевненість, вас зігрівали добрі слова ваших друзів про все те найкраще, що заклав у вас наш Творець!



Радості може бути більше!

У Моргунчика був день народження. О, як же це чудово, коли вдома свято! По-перше, це різні таємниці: різко обірвана й змінена тема розмови, погляди з натяками, хованки для подарунків, секретні випікання улюблених солодоців іменника. Дівчата вдвох бігали через весь ліс і допомагали бабусі поратися на обійсті за найбільшу та найсолодшу в лісі морквину. (Бабуся — справжній майстер городньої справи! Це всі вам підтвердять).

По-друге, всі думали про Моргунчика, навіть коли одяглися в його улюблені кольори й коли принесли речі, які він

любив або подарував комусь, і тому ніхто не втомився від довгого зашнуровування костюма чи обережного зачісування. І всі були готові вчасно й перебували в доброму гуморі знову ж таки тому, що ніхто не думав лише про свої смаки й бажання...

...Моргунчик стояв у центрі родинного та дружнього кола, розгублено приймав привітання та подарунки. Зараз його звичка ніяковіти та часто кліпати очима навіть допомогла йому мати природний вигляд. Після смачного обіду та розваг Розумник, наблизившись до брата й відвівши його вбік, із уважним поглядом запитав:

— Чому ти радієш менше, аніж ті, хто тебе вітали?

— Ти помітив? — не став заперечувати Моргунчик. — Виявилось, що мені отримувати подарунки подобається менше, ніж їх дарувати. Пам'ятаєш, мама недавно говорила, що наше серце стає щасливішим, коли ми віддаємо, аніж коли беремо. Сьогодні я в цьому переконався. Усі були щасливіші, ніж я.

— Тоді ми знаємо рецепт, як покращити твій настрій!

Розумник чухав потилицю, рухав вухами в різні боки, покачався на спині в траві, й, нарешті, чхнув. Так він зазвичай напружено думав.

— Гайда в темний ліс! Нарвемо трохи солодющої суніці. Щоб не було якихось прикостей, попросимо горобчика Жовторогика літати колами над нами й спостерігати, щоб хижак не наблизився. Упораємося за 10 хвилин, і подарунки залишаться в тебе цілими, і старші посмакують те, про що давно мріють і не наважуються взяти.

Моргунчик з нетерпіння підскочив вище ромашки, яка колихалася біля його носика.

Задум було виконано й справді дуже швидко. І всьому веселому товариству до морозива подали найсоковитіші суніці з темного лісу. Старші зайці не без гордості поглядали на хоробре й розумне нове покоління. А мамині очі сяяли втіхою від такого вдалого свята. Про Моргунчика й говорити нічого — такого вдалого Дня народження годі й бажати.

А які сюрпризи ви готові запропонувати друзям і родичам? Сплануйте це на вихідні.

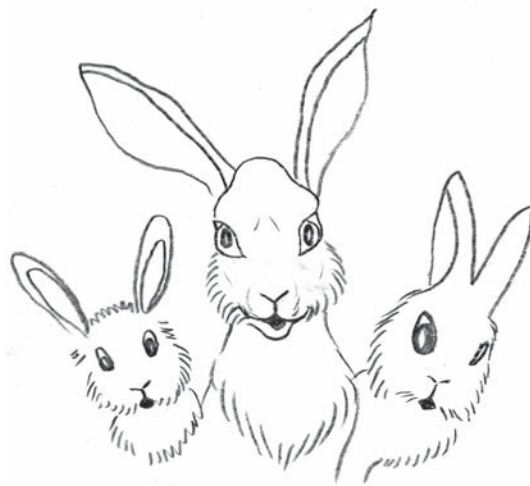
Усе на добро?!

Декілька заячих сімей вирішили піти на пікнік. Мама й семеро зайченят склали все необхідне в різні торбинки, кошики. І цього виявилось доволі багато. Так що хлопці були досить обтяжені, а дівчата й мама намагалися як могли їм допомогти. Усі трішки драгувалися, тому що хотіли цього дня відпочити, а не працювати. А поки що кожен готував і свої речі, і ковдри для всіх, різні спортивні ігри, напої та їжу.

Дорогою до місця зустрічі траплялися якись прикροщі: розв'язані шнурівки, маленькі букашки, які намагалися залізти у вічі або у вуха. Бігунчик

ішов попереду дуже швидко, тому гілки за ним хлистали Рятівника й Радійку. Тому вони вирішили обігнати його, і це призвело до того, що через поспіх із їхніх рюкзачків стало висипатися галетне печиво, яке ззаду підбирав Пухнастик, який похапцем їв його, що дуже засмутило маму, коли вона це побачила.

Навіть Мрійка, яка дуже любила довгі прогулянки, дійшла на місце зустрічі втомлена від галасу й незадоволення. Розумник, відійшовши вбік, помолився про мир і лад під час їхнього пікніка. Раптом почувся тонкий пронизливий зойк. Це означало лише одне: хтось потрапив у біду. І цей хтось виявився Бігунчиком, який зачепився за корінь дерева й впав, підвернувши лапку. Всі з'юрилися навколо бідолахи. Старший у родині заєць-дідусь туго перев'язав травмовану лапку зайченяті (він давно заслужив у лісі славу лікаря-костоправа), але ж нога ще сильно боліла й вимагала спокою. Мама сказала старшим дітям, що вона повертається додому з постраждалим. Але ж усі були такі засмучені, що без вагань і зайвих слів знову позбирали свої речі на спині і плечі й понуро попленталися за Бігунчиком, якого підтримували з двох боків



Зайчиха та Радійка.

Назад усі йшли мовчки. Ніжне прохолодне ранкове повітря пестило хутро зайченят. Лісові шорохи, потріскування, тихі бесіди дерев об'єднували знову родину в одну спільноту. А бажання допомогти братові підштовхнуло до веселої ідеї, яка тут уже й була реалізована, — королівське крісло з гілочок і папороті. Усі разом заспівали улюблену пісню. Коли родина повернулася додому, всі були знову близькими та щасливими від усвідомлення єдності. Усім хотілося підбадьорити Бігунчика, і це робило ліс біля будинку таким же чудовим, як у віддалених куточках. Не змовляючись, родина почала розташовуватись біля рідненької ялинки, жартуючи й готуючи смачний пікніковий обід. І чомусь нікого не здивувало те, що навколо хатинки з'являлися інші заячі родини, які також розкладали свої речі. Скоро пікнік перетворився на справжнє свято. Що більше приходило друзів, то більшало різноманітних смаколиків. Усі чомусь були особливо уважними один до одного в цей день, і додому понесли в лапках більше, аніж принесли з собою. А ще їхні серця були наповненими радістю й миром, бо Божий Дух веселив кожного особисто й водночас — усіх разом!

Перед сном Бігунчик, згадуючи події дня, у тихій молитві щиро подякував Творцеві за те, що Той зупинив його в грандіозних планах і вперше в житті визнав, що, навіть не плигаючи, можна бути щасливим. А ще він пообіцяв бути уважнішим до інших...

Коли зайченя засинало, лапка майже не боліла, і мама пообіцяла зранку зняти компрес.

Спробуйте намалювати найщасливіший момент цього дня для заячої родини. Як ви думаєте, що було причиною змін, які покращили всім настрій?





Антропний принцип¹

Останнім часом у полі наукової термінології з'явилося поняття «антропний принцип». Цей новий термін наукової парадигми виник не з теологічних концепцій або ж філософських наук, а з емпіричних результатів досліджень та даних природничих та точних наук: астрофізики, біології, хімії, геології, фізики елементарних частинок, інформатики та математики.

Значення терміна «антропний принцип»

У чому ж полягає сутність антропного принципу? Учені в галузях точних та природничих наук у результаті своїх досліджень та вивчення структури фізичної реальності помітили надзвичайно тонкий «налаштунок» і взаємодію фізичних законів та фізичних констант, необхідних для існування та забезпечення на нашій планеті Земля дуже «крихкого» біологічного життя й зокрема — біологічного існування людства. Один учений сказав: «Усесвіт поводить себе так, неначе з перших хвилин свого існування він чекав на появу людини». Це грандіозний та правдивий науковий висновок!

Сотні різних космологічних, фізичних, хімічних, біологічних та геологічних констант та сил фізичної взаємодії (електромагнітні, гравітаційні та сильні й слабкі ядерні) так збалансовані й урівноважені між собою, що уможливають існування людської істоти — антропосу.

Матеріалісти під рушійною силою фізичної реальності бачать лише випадок. До речі, «випадковість» є своєрідною «священною коровою» теорії еволюції.

Як же хаотичний випадковий процес формує стійкі фізичні детерміновані закони та фізичні константи? На це запитання, як і на багато інших, у матеріалістів немає відповіді.

Константи — кількісний фундамент науки

Розглянемо докладніше аргументи антропного принципу. У кожному підручнику або довіднику з природничих наук можна знайти перелік постійних числових величин або констант. Наприклад, у фізиці такими є: гравітаційна константа, що визначає силу тяжіння; електрична константа, що визначає силу взаємодії електричних зарядів; абсолютний нуль

температури, швидкість світла у вакуумі, заряд та маса електрона, протона та нейтрона і багато інших. У хімії відомі такі константи, як: число Авогадро (кількість атомів або молекул у грам-молекулі речовини), кількість протонів у атомі кожного елемента, константа іонізації атомів, константа розчинності речовин тощо. У біології постійними є: кількість хромосом у ядрі клітини (у людини — 46, у собаки — 78, у жаби — 38 тощо), кислотність крові (рН), послідовність структурних блоків у молекулах ДНК та білків і багато інших. Фізичні константи вважаються фундаментальними, або первинними, а всі інші — вторинними, або похідними.

Константи визначають кількісний бік природних процесів. Константи — це результат копійної праці багатьох поколінь учених. Можна без перебільшення сказати, що константи — це кількісний фундамент науки.

Вивчаючи кількісні співвідношення природних явищ, виражені в константах, учені вже давно замислювалися над запитанням: чому кожна константа має певну, саме ту, а не іншу величину? Це питання дуже непросте. Лише останніми роками з'явилася надія на те, що наука наблизилась до вірогідної відповіді на нього.

Моделювання ситуацій, коли константа змінює свою величину

Одним із позитивних підходів є моделювання ситуацій, коли та чи інша константа змінює свою величину. Які зміни відбулися би у цьому разі з матерією та Всесвітом загалом? На це запитання тепер уже є відповіді². Наприклад, що сталося б, якби гравітаційна константа (сила тяжіння) трохи збільшилася б? У такому разі формування зір прискорилося би, вони були б масивнішими, ніж наше Сонце, вони горіли б швидше і менш стабільно, що виключило б можливість життя на планеті. А можливо, за досить великої сили тяжіння весь Усесвіт миттєво б сколапсувався (зібрався б в одну масу).

З іншого боку, якщо сила тяжіння була б трохи меншою, маса зір була б меншою, ніж маса Сонця, у них не могли б утворитися важкі елементи, із яких побудовані планети та живі організми. За підрахунками, якби гравітаційна константа змінилася б лише на $1/10^{40}$ своєї величини у той чи інший бік, то всі зорі були б або блакитними гігантами, або червоними карликами. Зір, подібних до Сонця, не існувало б, а, отже, і життя, що забезпечується енергією зорі такого типу.

Важкі частинки (протони, нейтрони), із яких складаються атомні ядра, утримуються разом завдяки так званій сильній ядерній взаємодії. Якби ця взаємодія була б трохи слабша (тобто відповідна константа кількісно менша), то такі необхідні для живих організмів елементи, як вуглець, кисень та

¹ Статті на подібну тему див. у «Слово вчителю» № 4/2015 (Олександр Вознюк «Головні аспекти єдності науки і релігії») і № 4/2017 (Алла Кириченко «Біблійна астрономія»).

² Малюк В. Наука і Біблія [Текст] / Володимир Малюк. — Київ, 2006. — С. 24–27.

азот, не могли б існувати, а водень був би єдиним елементом у Всесвіті. З іншого боку, якщо б вона була трохи сильніша, то утворювалися б переважно важкі елементи, а водень та інші вищезгадані біогенні елементи були б рідкісними у Всесвіті.

Легкі частинки (електрони, протони, нейтрони) підкорюються так званим силам слабкої ядерної взаємодії. Якби ці сили були трохи слабші, то в зорях утворилися б в основному важкі елементи, якби вони були трохи сильніші, то гелій та біогенні елементи утворювалися б в недостатній кількості.

Електромагнітна взаємодія визначає в атомах силу притягання електронів до протонів. Якби ця сила була трохи слабша, то ядра могли б утримувати лише декілька елементів. Якщо б вона була сильніша, то атоми не могли б ділитися електронами з іншими атомами. Іншими словами, сполуки атомів, необхідні для життя, не могли б утворитися.

Ядерні енергетичні рівні атомів вуглецю та кисню та їх співвідношення не можуть бути змінені більше, ніж на 4%, інакше кількість цих біогенних елементів у Всесвіті була б недостатня для існування життя.

Перелік чутливих фізичних констант і параметрів на цьому не закінчується. Їх набагато більше. Це стосується збалансованості всіх екологічних параметрів на нашій планеті, планетарних орбіт Сонячної системи, точних математичних співвідношень у побудові фізичного Всесвіту, в існуванні життя (наприклад, математичний ряд Фібоначчі або ж пропорції так званого «золотого перетину») тощо.

Надприродний Фактор

Звідки ж з'явився такий тонкий і точний налаштунок фізичного Всесвіту? І як підтримується така стабільність фізичної взаємодії, що ми можемо формулювати незмінні фізичні детерміновані закономірності? Адже за матеріалістичним світоглядом рушійною силою є лише випадковість? До речі, ймовірність випадкового виникнення біологічної клітини становить $1/10^{40000}$.

Американський астроном Джордж Грінстайн прокоментував це так: «Коли ми розглядаємо всі докази, постійно виникає думка, що тут діє якийсь надприродний фактор — або, радше, Фактор з великої літери. Чи можливо таке, щоб ми раптово, не бажаючи того, натрапили на наукове підтвердження існування Вищої Істоти? Чи це справді втрутився Бог і так передбачливо створив космос на нашу користь?»

Матеріаліст на це може лише сказати: «Нам безмежно поталанило!» Але це вже не наука, а безглузда містика! Лише безмежно розумний Творець зміг здійснити такі точні розрахунки фізичної реальності та підтримувати цю реальність через стійкі фізичні закони та константи. У цьому полягає проголошений у науковому світі сильний антропний принцип.

У Біблії антропний принцип був сформульований дуже давно: «*Бо так промовляє Господь, Творець неба. Він той Бог, що землю вформував та її вчинив, і міцно поставив її; не як порожнечу її створив, — на проживання на ній Він її вформував*» (Іс. 45:18).

І знову ми знаходимо досконале підтвердження наступної біблійної істини: «*Бо Його невидиме від створення світу, власне Його вічна сила й Божество, думанням про твори стає видиме. Так що нема їм виправданья*» (Рим. 1:20).

Валерій Решетінський,
президент Інституту генези
життя та Всесвіту, кандидат
технічних наук



Визначення термінів

Закоханість — стан людини, коли вона захоплена кимось, зачарована, іноді до нестями, тобто поза або всупереч розумним аргументам. Закоханість властива людям будь-якого віку, як писав О. С. Пушкін у поемі «Євгеній Онегін»:

Коханню кожен вік підвладний;
Але незайманим серцям
Воно живлюще і відрадне,
Як буря весняним полям...

В українській мові співіснують два близькі поняття — «**любов**» і «**кохання**».

Кохання — почуття глибокої сердечної прихильності до особи іншої статі. Перше кохання зазвичай залишається незабутнім упродовж усього життя.

Любов — те саме, що й кохання, але має й ширше значення: любов до науки, праці, мистецтва тощо.

У грецькій мові є такі слова, що позначають різні види любові:

- 1) ерос — зосереджена більше на сексуальному бажанні, біологічна любов;
- 2) філео — дружня любов, незалежна від сексуальності;
- 3) сторге — батьківська та материнська любов;
- 4) агапе — абсолютна божественна любов до творіння, жертвна, здатна відмовлятися від себе заради іншого.

Джерело любові

Два фундаментальні підходи: теїстичний та атеїстичний.

Теїстичний: якщо світ, як видимий (фізичний), так і невидимий (духовний, наприклад: думка, намір, відчуття, емоції тощо), створений, то причина всього існуючого незалежно від діяльності людини походить від задуму та діяльності Творця. Це означає, що всі види любові походять і закладені в певне творіння Творцем від початку.

Атеїстичний: ґрунтується на еволюційному вченні:

- як видиме, так і невидиме виникло випадково від збігу обставин упродовж мільярдів років;
- світ розвивається до кращого, від простого до складного. Теперішній стан речей не є остаточним. Отже, усе можна змінювати як завгодно;
- любов відносна — можеш любити як хочеш і кого хочеш, аби тобі було приємно;
- відповідальності та абсолютної вірності немає, меж не існує, оскільки «все розвивається» в абсолюті;
- невидиме (думка, емоції, наміри тощо) є результатом та властивістю атомарної структури Всесвіту — отже, любов хоча й існує, але є випадковою грою «атомів» чи ще чогось;
- постійна боротьба та єдність протилежностей: виживає той, хто фізіологічно найсильніший, найхитріший, бо хитрість — то сестра розуму, мудрості. Отже, убивати за певних умов — то нормально;
- совість — відносне поняття;
- сексуальних норм і стандартів не існує.

ЗАКОХАНІСТЬ

філософсько-богословське есе

Функціонування об'єктів або частин Всесвіту

Ті об'єкти Всесвіту, котрі не належать до живих організмів (нежива природа) і не мають індивідуальної можливості вибору — функціонують виключно згідно з чинними законами природи: механістичними, фізичними, хімічними, біологічними тощо. Людина як фізична та біологічна істота теж підвладна всім природничим законам, проте має духовно-душевний вимір, усередині якого міститься наявність вільної волі та можливостей вільного вибору між позитивом та негативом за ustalеним поняттям людини.

Вільна воля незмінно присутня в кожній людині як даність, що виокремлює людину серед усіх істот поруч із дарами **мови, розуму, емоційності**. Завдяки цьому людина свідомо, незалежно від будь-якої особи робить та здійснює свій вибір — камінь не має такого вибору! Тому кожна людина сама несе відповідальність за свої свідомі вчинки, про що й зазначено в Біблії: «...кожен із нас сам за себе дасть відповідь Богові» (Рим. 14:12). За кожним вибором логічно слідує незворотні наслідки, про що теж зазначає Писання: «...як збивання молока дає масло, а удар в ніс виводить кров, так і розбуджений гнів викликає сварку» (Пр. 30:33). Ця думка-порівняння вказує на можливу аналогію між матеріальним і духовним світами в усіх сферах, стверджуючи, що відповідні наслідки будуть навіть після найменшого руху як фізичного, так і душевно-духовного.

Для вияву любові потрібен об'єкт: хтось (духовно-душевний вимір) або щось (матеріально-фізичний вимір). У будь-якому ставленні людини до будь-чого й до будь-кого процесуально визначається більшою чи меншою мірою два варіанти:

- 1) **неприйняття** (ненависть, відчуженість, заперечення);
- 2) **прийняття** (погодження, схвалення, прихильність).

Залежність людини від законів природи та від соціуму

Людина як **загалом біологічна істота** залежна насамперед від екології Землі та дії природничих законів Усесвіту. Необхідними є вдоволення голоду, спраги, температурних режимів тощо — загалом, забезпечення нормального функціонування всіх систем організму.

Людина як **соціальна істота** не є абсолютно незалежною від інших людей. Перший доказ: якби не твої батьки — тебе не було б! У цій сфері відносин доцільно розуміти й використовувати слово «любов» як **філео** — дружні стосунки, що виявляються в розумінні, повазі, вдячності, вірності, щирості, а також у відсутності протилежних якостей — брехні, хитрощів, підступу тощо.

Для кожної людини як **індивідуальної біологічно-сексуальної істоти** актуальним є кохання. Якби позбавити людину сексуального бажання до протилежної статі — людство би вимерло дуже швидко. Теїстична підстава така: «...Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як



чоловіка та жінку створив їх. І поблагословив їх Бог і сказав до них: «Плодіться й розмножуйтеся, і наповнітьте землю...» (Бут. 1:27–28). Першим був створений Адам. «І сказав Бог: «Не добре бути чоловікові самотнім! Створю йому поміч, подібну до нього» (Бут. 2:18). Після створення Єви «...промовив Адам: «Оце тепер вона — кість від костей моїх, і тіло від тіла мого, вона чоловіковою буде зватися, бо взята від чоловіка. Покине тому чоловік свого батька та матір свою та пристане до жінки своєї, і стануть вони одним тілом» (Бут. 2:23–25).

Таким був **первинний Розумний Задум Творця**.

Роздуми над прикладами сучасного життя

Уже в дитячому віці спостерігається дія сексуально-біологічного потягу: чотирирічний хлопчик каже мамі: «Мамо, яка гарна ця дівчинка!» Першокласник закохався в однокласницю й супроводжує її після уроків до дому. Подекуди вже з 10–12 років серед школярів трапляються випадки статевих стосунків, які нерідко завершуються вагітністю. Трапляються випадки самогубств серед неповнолітніх як наслідок нерозділеного кохання. Часто через це підлітки занурюються в депресивні стани: не хочуть ні з ким спілкуватися, втрачають інтерес до навчання, виявляють роздратованість, не хочуть виконувати свої обов'язки в сім'ї й у навчальному закладі, або ж скоюють злочини, стають жорстокими тощо.

Огляд причин подібних негативів

Першою глибинною причиною, непрямою, а тому неусвідомленою людиною з поверховим ставленням до життя, є перекивлені світоглядні установки. Причини:

- 1) внутрішня впертість;
- 2) неухважність до свого внутрішнього світу;

- 3) перекирвлений світогляд батьків;
- 4) пошкоджені шкільні програми на державному чи приватному рівнях;
- 5) вплив вибору негативної інформації через інтернет, ТБ, художні фільми тощо;
- 6) поганий приклад батьків: сварки у сім'ї;
- 7) вплив негативів із вулиці, розбещених та свавільних «друзів»;
- 8) нестабільний політично-економічний стан у країні;
- 9) поспішливість.

Сфери дозрівання

Для гармонійного всебічного розвитку людина має дозрівати в усіх сферах свого матеріально-фізичного та психологічно-духовного життя:

- 1) **фізіологічно**: коли всі органи організму сформовані й здорові, зокрема статеві. Тому сексуальні стосунки в дитячому віці шкідливі природно;
- 2) **розумово**: розум людини розвивається та формується як під впливом зовнішньої інформації, так і внаслідок індивідуального розвитку аналітичних здібностей, уроджених і даних Творцем. Розум має співпрацювати зі совістю як здатністю відкидати зле та вибирати правильне та життєдайне;
- 3) **емоційно**: розум нормально працює за умови емоційної та психічної стабільності, коли переважають позитивні емоції радості від життя, від надії на краще майбуття, від упевненості перемоги добра тощо;
- 4) **у вольовій сфері**: якщо воля людини свавільна, цебто не дружить зі здоровим глуздом, із своєю совістю, не враховує інтересів інших людей — то вона перетворюється в злу волю, що веде до злочинів і до руйнування як свого життя, так і інших людей. Це можна назвати «вольова патологія» та порівняти, ніби в людини є тіло, а нема голови;
- 5) **духовно**: людина має дозріти у визнанні існування Бога-Творця й Розумного Задуму в Усесвіті та, як мінімум, прагнути пізнавати Його сутність, вимоги та інструкції подібно до того, як людина, що купує автомобіль, має спочатку навчитися керувати ним, вивчити правила дорожнього руху, здобути посвідчення водія! Але й цього мало: як тільки сідаєш за кермо, одразу будь максимально пильним, щоби не вбити когось і себе! Досягнення такого стану — то і є «духовна зрілість», хоча й не варто казати, що в повноті та в завершеному стані.

Що робити, коли ти закоханий?

Звичайно, кожен сам вибирає, що робити, але (!) зважаючи на вищенаведені роздуми, можна ухвалити рішення, яке:

- 1) не суперечитиме очевидним та вічним законам твого Творця;
- 2) буде логічним;
- 3) не завдасть шкоди тобі;
- 4) не завдасть шкоди об'єкту твого кохання;
- 5) не завдасть шкоди твоїм ближнім;
- 6) не завдасть шкоди твоїм друзям;
- 7) не завдасть шкоди іншим людям.

Якщо ти обмежиш себе хоча б одним із семи пунктів, то логічно визнаєш і решту шість, коли тільки будеш уважно й чесно роздумувати! Якщо виникає суперечність між якимись, хоча би двома пунктами — не поспішай вирішувати,

перетерпи, візьми паузу! На емоції та почуття не покладайся (хоча, можливо, не відкидай їх поспішливо!)

Божий задум для закоханих, які не перебувають у шлюбі

Закоханість, здебільшого, народжується первинно у відчуттях, емоціях, а вже потім спонукає волю людини чи розум, залежно від стану їхнього розвитку. За Божим задумом закоханість має бути законною у розумінні відсутності очевидних перешкод і має привести до шлюбу, народження дітей, подальшого щасливого життя, виховання та опіки над дітьми тощо.

Якщо так, тоді одних емоційних чи сексуальних стосунків мало: треба узгодженість із розумом, волею: вірність, повага, чесність тощо. Якщо такий «комплект» є лише в одній стороні — не буде нічого доброго: вона (або він) зрадить, покине, обдурить тощо. А тобі «у спадок» залишиться розпач, депресія і... рани на все життя! Ще й небезпека озлоблення на всіх і вся...

У Біблії є показовий приклад нестримної жаги кохання: Амнон, син царя Давида, покохав свою сестру Тамару за її красу і так захопився нею, що не міг ні їсти, ні спати, ні жити далі спокійно... Коли ж він силою оволодів нею, то одразу після того зненавидів її усім еством і вигнав геть! То є приклад виключно еротичної любові...

Божий порядок такий:

- 1) Духовна єдність
- 2) Дружба (філео)
- 3) Шлюб і сексуальне єднання (ерос)
- 4) Постійність на все земне життя (вірність)
- 5) Продовження роду та панування над землею (а не над людиною!)

Основи для шлюбу та сімейного життя:

- 1) Заповіт-угода (правдива обіцянка): безумовне посвячення одне одному
- 2) Благодать: прощення, милість та прийняття (з допустимими недоліками)
- 3) Надання підтримки (допомога в усьому, щоб зростати в досконалості)
- 4) Єднання: пізнавати одне одного та бути пізнаним/пізнаною.

Висновки

По-перше, якщо ти закоханий — перевір найперше себе: які твої установки?

По-друге, дізнавайся, чи є в того, у кого ти закоханий, такі самі правильні, по суті, божественні, установки-рішення.

По-третє, варто пам'ятати, що словесне запевнення не завжди правдиве; учинки краще здатні визначити позицію твого друга чи подруги.

По-четверте, якщо твій обранець із тобою «як маслом намащує», а до інших людей безпідставно несправедливий, чи брехливий, чи підступний, чи зухвалий — таким згодом буде і з тобою.

Юрій Баценко,
композитор, викладач
духовних дисциплін,
м. Київ



Цьогорічну премію Global Teacher Prize отримав учитель із Кенії Пітер Табічі. Він викладає в школі у віддаленому кенійському селі Пвані.

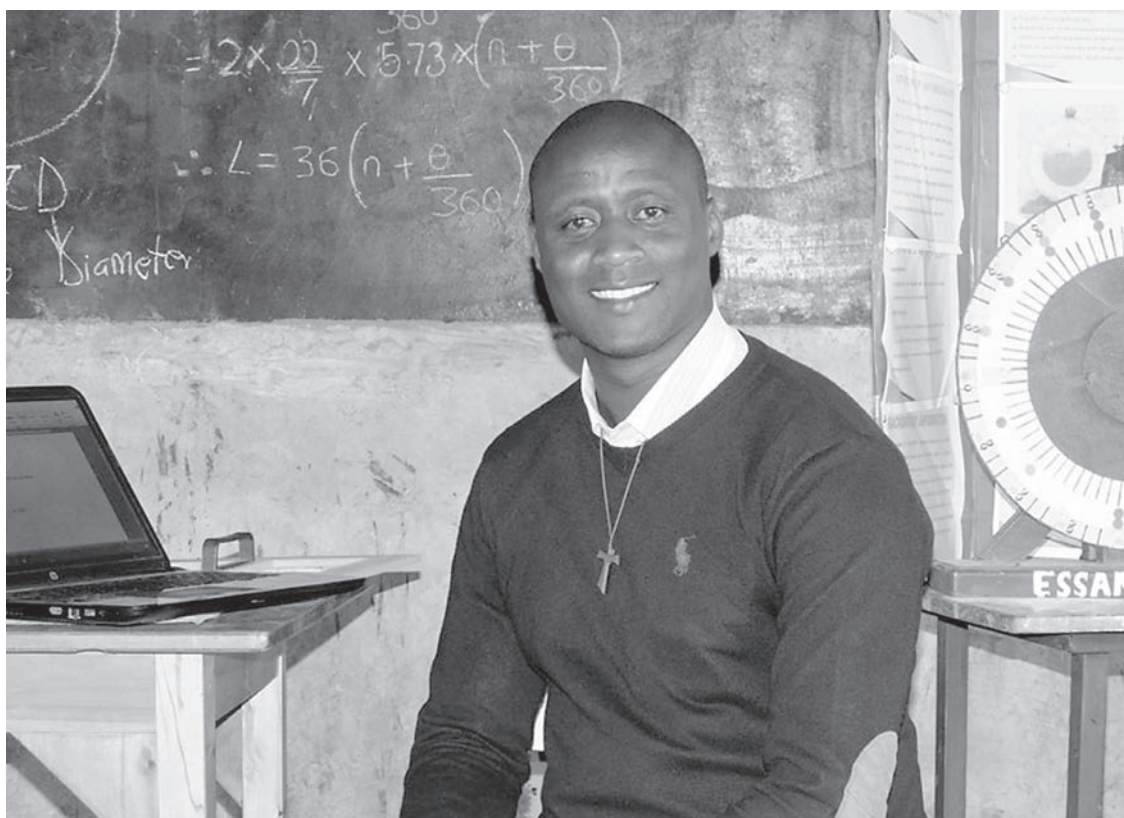


Фото: www.globalteacherprize.org

ПІТЕР ТАБІЧІ

Пітер Табічі є францисканським монахом, членом католицького ордену, заснованого у XIII столітті святим Франциском Ассізьким. Брат Пітер не просто викладає фізику та математику, але також турбується про соціальний і культурний розвиток учнів. У селі Пвані абсолютна більшість дітей походять із незаможних родин, і там нерідко буває посуха і голод. Викладач-монах настільки перейнявся долею місцевих жителів, що став віддавати 80 % своєї зарплатні для допомоги бідним, відвідувати родини своїх вихованців та, спілкуючись з їхніми рідними, доносити ідею важливості освіти та всебічного розвитку дітей. Також він зміг переконати багатьох дівчаток (і насамперед їхніх батьків) у користі освіти, адже раніше чимало з них виходили заміж у зовсім юному віці та покидали навчання.

Судді конкурсу вчителів відзначили неоціненний внесок у роботу й відданість Пітера Табічі своїм ідеалам. Завдяки його внеску в сільську освіту, проста, практично не оснащена технічними засобами кенійська школа змогла виховати талановитих і вмілих учнів, які завоювали чимало міжнародних нагород. Учитель відомий своєю просвітницькою діяльністю: його робота не обмежується лише викладанням точних наук; Табічі систематично заохочує дітей учитися, прищеплює їм любов до науки і вміння здобувати нові знання протягом всього життя. Його перемога — це ще один привід підняти питання недостатньої укомплектованості багатьох шкіл, де діти позбавлені не лише можливості вільного доступу до інтернету, але й володіння чи принаймні користування навчальними посібниками. Більше того, навіть учителі не отримують достатньої кількості наукової літератури. Для того щоб дістатися до школи, багато учнів долають понад 6 кілометрів. Але навіть у простій сільській школі брат Пітер

зумів максимально використати всі ресурси і можливості, щоб досягти найвищих результатів. У шкільному науковому клубі він зміг об'єднати дітей, допомогти їм розкрити свої таланти та науковий потенціал, який вони продемонстрували в міжнародних конкурсах і здолали відбір на INTEL International Science and Engineering Fair 2019 в Сполучених Штатах Америки.

Талановитого викладача привітав президент Кенії Ухуру Кеніата: «Пітере, твоя історія — це історія Африки, молодого континенту, що тріпочеться талантом. Твої учні продемонстрували, що вони можуть змагатися серед кращих у світі в галузі науки, техніки та інших сфер людської діяльності».

Під час церемонії нагородження в Дубаї оголошення переможця дуже розчулило Пітера. Він виголосив натхненну промову, в якій висловив сподівання на розвиток і процвітання Африки: «Молоді люди Африки більше не будуть стримуватися низькими очікуваннями від них. Африка буде давати вчених, інженерів, підприємців, чії імена одного дня стануть відомими в кожному куточку світу».

Досвід Пітера Табічі є натхненням для багатьох учнів та викладачів, які вчать і навчають інших навіть тоді, коли не мають просторих аудиторій чи новітньої техніки, але воліють нестримною жагою до знань і розвитку своїх країн.

Не лінуйтеся мріяти



*Ви зауважували, що маленькі дітки зазвичай чітко знають, ким вони хочуть бути, коли виростуть. І це нічого, що професії часто міняються. Головне — є визначеність і конкретна мета. Але минає час, і коли перед підлітками постає питання вибору майбутньої професії, або хоча б напряму навчання, багато хто відчуває розгубленість. Комусь допомагає добра порада батьків, комусь курс профорієнтації, хтось знаходить себе методом проб і помилок, а хтось тихенько займає першу-ліпшу вільну нішу. «А як було у вас?» — із таким запитанням ми звернулися до молодого подружжя **Ольги та Даниїла Дедухів**.*

Навіть якщо ще не визначився з професією, але з дитинства точно знаєш, що хочеш бути подібним на маму чи тата. Дитяче серденько дуже відкрите, і тому важливо з самого малечку навчити його мріяти правильно. Для кожної людини й у будь-якому віці важливо відчувати підтримку й опору з боку рідних. А для дитини така підтримка дорослих, особливо батьків, просто необхідна! Навіть, здавалося б, смішні мрії чи дитячі вигадки можуть стати колись великими планами, якщо їх не притлумити чи не зламати ще з дитинства. Часом маленьке дитяче хобі може перерости в справу всього життя.

У школі теж дуже важливо відчувати підтримку. Багато дітей сидять за останніми партами не через свою бездарність, а тому що хтось вчасно не помітив, не підказав, не підтримав... а то й принизив. Ось так багато талантів залишаються нереалізованими. У початковій школі дітям хочеться робити все: брати участь у всіх конкурсах, відвідувати всі гуртки, ходити на всі секції, готувати додаткові завдання. Але відразу ж з'являються сумніви й вагання (часто не без впливу батьків), чи зможу, чи встигну, чи впораюсь. Проте не варто боятися, а пробувати й шукати своє!

Першим насправді переломним моментом у житті є час вибору навчального закладу після школи. Довгі безсонні ночі, наполеглива праця, хвилювання, невизначеність. Здається, що від цього моменту залежить абсолютно все. Але Бог уже чекає нас завтра. І коли щось

Одружившись, Оля і Данік вирішили розпочати свою справу, створивши концепцію якісного продукту. Як християни, у кожен свій виріб вони вкладають багато любові й турботи і, що найголовніше для споживача, — використовують інгредієнти найвищої якості



Після закінчення школи Оля, переможниця Всеукраїнської олімпіади з української мови та літератури, вступила до НаУ «Острозька академія» на спеціальність «Фінанси і кредит»



В аеропорту м. Ставангер, Норвегія. Понад три роки Оля працювала стюардесою в компанії Wizz Air, побувала в 23 країнах світу



Сімейний квіртет. Данік ріс у багатодітній сім'ї, де кожен грав на якомусь інструменті, а то й на кількох: фортепіано, скрипка, флейта, саксофон, ударні



Одне з юначих захоплень — верхова їзда

складається не так і здається, що земля втікає з-під ніг, Бог її тримає. Навіть якщо припускаєшся помилки у виборі, Бог рано чи пізно наставить на потрібний шлях. Головне правило: постійна молитва, зв'язок із Богом і... стукати в усі можливі двері. Які будуть наші, ті нам Господь і відчинить. І не варто розчаровуватися, якщо не вступив до омріяного вишу, чи довелося переїжджати в інше місто. Бог усе знає наперед і точно знає, як краще для вас!

З Богом жити добре. Не тому, що Він чітко каже, що робити далі. Помилки завжди будуть! А тому, що ти довіряєш. Навіть коли щось не по-твоему, ти все одно довіряєш Богові й заспокоюєшся...

Молодь зараз має багато можливостей. Наша сім'я здолала тривалий шлях до мрії, ми змінили багато професій. Ми не боялися вчитися, не боялися здобувати абсолютно новий досвід і навички.

Важливо посеред щоденних турбот виділяти спеціальний час для спілкування з Богом, адже в метушні можна не почути Його голосу. І часом власноруч

відкинути Його дарунок, самому відмовитися від своєї мрії...

Не бійтеся озвучувати Богові свої бажання. Він наш Тато і хоче лише найкращого для Своїх дітей.

Ми почали мріяти разом. Напередодні створення нашої сім'ї розповіли одне одному про те, чим би хотіли займатися в житті. Як виявилось, наші інтереси збігаються. Мрія про маленьку затишну кав'ярню, разом приходили на роботу, відчиняти двері, зустрічати перших відвідувачів. Але ми й подумати не могли, що ця мрійлива ідея може перерости в концептуальний заклад і кондитерський цех.

Важливо перед кожним ухваленням рішення молитися. Наші можливості дуже маленькі, а Бог Усемогутній! У Нього для нас є набагато більше, ніж ми можемо собі уявити. Звичайно, страх ризику теж був і є, але, не ризикнувши, ми ж навіть не спробуємо.

У нашій сім'ї є правило — усі рішення ухвалювати разом. У нас немає

«чоловічої» і «жіночої» роботи, у нас усе спільне. Чи то дизайн тістечок, чи обладнання, чи електрика, — ми завжди радимося одне з одним.

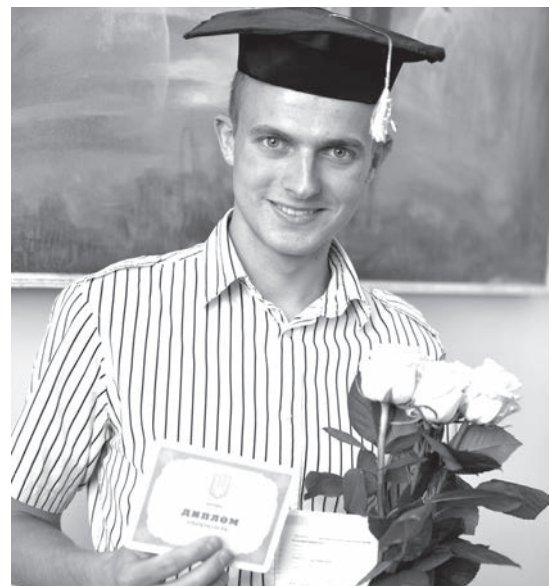
У нас народився синок. Його поява збіглася в часі з початком нашої спільної справи. Хоч він ще дуже маленький, але вже допомагає татові робити доставку тістечок, а мамі — декорувати торти. Ми дуже хочемо, щоб він став тим, ким його задумав Господь. Наше завдання — навчити його любити Бога й навчити не лінуватися. Ми будемо підтримувати його вибір занять, розвивати здібності. Кожен із нас унікальний і неповторний.

У житті потрібно все робити як для Бога! Люди, які поруч, вони мають відчувати християн. У щоденному спілкуванні, у роботі, у розв'язанні конфліктів, у якості продукту (це що стосується нашої роботи). Нехай наші діла говорять самі за нас!

*З любов'ю —
Данік і Оля Дедухи*



Під час навчання в Міжнародній французькій кондитерській школі KICA в Києві. Кожний виріб — ручна робота



«Облік і аудит» — із такою спеціальністю Данік закінчив Національний університет водного господарства в Рівному

Романтика, натхненна Біблією, або Як писати про любов у світлі Божого Слова

Багато з нас знають слово «Голлівуд» і його характеристику — фабрика мрій. Безліч фільмів, акторів і подій у нас асоціюються із цим словом. Проте в США, окрім «Голлівуду», є велика кількість кінокомпаній, які знімають чудові фільми для внутрішнього американського ринку. Однією з таких компаній є студія «Холмарк» (Hallmark), що спеціалізується на виробництві й трансляції фільмів для сімейного перегляду.

Покажемо вам, що ця компанія не цурається екранізувати сучасні християнські романи про кохання. Так, за мотивами книг письменниці Франсін Ріверс було відзнято вже декілька фільмів. Дізнавшись про це, вирішив поцікавитися, чим же так приваблива для американського глядача екранізація творів Ріверс? І хто вона така — ця відома авторка, книги якої друкують і в Україні?



Франсін Сандра Ріверс народилась 1947 року в родині поліцейського і медсестри. Навчалась в університеті Невади в Ріно. Там здобула ступінь бакалавра гуманітарних наук у царині англійської мови й журналістики. Деякий час працювала репортером, писала некрологи. Згодом почала писати оповідання й повісті, які в період із 1976 по 1985 роки принесли їй популярність. Навіть отримували різні призи й нагороди. Назагал у той час було продано близько 3 мільйонів примірників різноманітних книг Ріверс. Але потім щось змінилось. Вона зникла з письменницького обр'ю...

І тут треба зробити невеликий відступ, щоби зрозуміти подальші події, які відбулися в житті Франсін.

Отож — у Сполучених Штатах жодна релігійна течія не має переваги над іншими. Це надійно забезпечує Конституція країни. З іншого боку — є повна релігійна свобода віросповідання. Завдяки цьому США є однією із найбільш релігійних країн світу. Однак у їхніх церквах, як і в наших, є величезна кількість номінальних християн, для яких релігія — це просто культурна традиція й частина життєвого побуту. Так, у церквах читають Біблію, проводять вивчення Слова й різноманітні молитовні зібрання, проте в певного прошарку американців (знову ж, як і в нас) занадто серйозне ставлення до віри й релігії вважають фанатизмом.

Такою ж «нефанаткою» була і Ріверс. Як каже сама письменниця: «Я виросла там, де Біблію читали, але, скоріше, це ґрунтувалось на принципі: «Ось що тут написано... — а тепер кожен займатиметься своїми справами». Я не дуже багато читала Біблію. Іноді ми клали її так, щоб вітер гортав сторінки, і тоді читали те, що відкривалось. Ніколи я не читала цю Книгу повністю. Я вважала, що й так знаю, про що в ній написано...»¹

Духовне пробудження Франсін Ріверс почалось із переїзду в нове помешкання. Сусідський восьмилітній хлопчина,

¹ Інтерв'ю з Франсін Ріверс на сайті <https://bukvaved.faiht/biography>



зайшовши до неї в гості, з порогу промовив: «Вам пощастило, бо в нашому районі хороша церква». І вона пішла в цю церкву. І стикнулася із тим, що люди, які приходили разом із нею, вивчали Слово по-іншому. Вони хотіли побачити, як практично можна втілити те, що їм відкривається і що Бог хоче змінити в їхньому житті. Це було дивно й незвично.

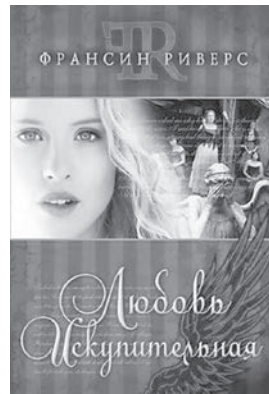
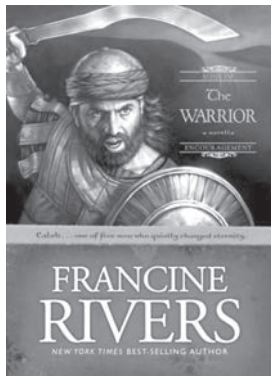
Згодом Ріверс зізналась, що спочатку все це їй не надто цікавило. «Адже як усе відбулось? Я познайомилась із дівчиною, яку теж абсолютно не хвилювали подібні питання. І її мати спитала: «Хочеш, ми помолимося, щоб у тебе пробудилась цікавість до всього цього?» Дівчина відповіла: «Ні, не дуже. Адже це буде нещиро». На що мудра мама сказала: «А нехай ми помолимося, щоб у тебе пробудилась зацікавленість набутти цю цікавість?» І дівчина погодилась... І ось я подумала, якщо спрацювало в когось одного, то чому не спрацює в мене? Я помолилась, щоби Бог забрав мою любов до читання любовних романів і замінив її пристрастю до Слова Божого. І відповідь на свою молитву я отримала майже відразу. Бо прокинулось бажання читати Слово, і я прочитала Біблію в той рік повністю»².

І відтоді почався новий період життя. Адже перед нею постав вибір: продовжувати писати світські романи про любов і отримувати за них досить добрі кошти, чи почати щось нове? Ріверс вирішує починати писати твори, які б відображали її нові переконання: «...мені довелося вибирати. Кинути все й вірити, що Бог зробить щось нове, чи рухатись у звичному напрямі. Я думаю, що якщо повністю покладатись на Бога, то Він серйозно займеться твоїми справами. Та мені було важко...»³

Вирішивши довіритись Богові, Ріверс побачила, що стала не здатна писати. Бог не давав ані натхнення, ані можливостей. У той період вона відчувала, що всі шляхи творчості їй перекриті й усе, що вона пробувала написати, здавалось їй недосконалим і непотрібним. Так тривало три довгі роки. Саме тоді вона почала глибше аналізувати своє життя у світлі Слова, вивчаючи Біблію від початку до кінця.

І саме тоді Франсін зрозуміла, що письменництво було її ідолом. А Господь працював із нею, щоби вона змогла піти Його шляхом, а не тим, який сама визначила для себе. Це був час духовної боротьби й очищення. І лише тоді Бог подарував натхнення...

Франсін щиро зізнається: «Наприкінці трирічного періоду, коли я вже знала, що письменництво перестало бути моїм ідолом і перестало визначати мою особистість, ми в церкві проходили курс вивчення книг малих пророків. І дійшли до Книги Осії. Знаєте, це було схоже на те, ніби сильний вітер раптово розчинив двері. І запрошення від Бога: «Це книга, яку Я хочу, щоби ти написала». І цією книгою була «Викуплення любов'ю», яка ґрунтувалась на історії з Книги Осії»⁴.



Так, після довгої перерви, першою книгою, яка з'явилась 1991 року, була «Викуплення любов'ю» (Redeeming Love). Цей роман став немов би офіційною заявою-сповіддю віри Франсін. Вона хотіла через свої твори показати, як Бог може змінювати життя людей, незважаючи на обставини, характери й епохи. З іншого боку, своїми творами вона відкриває іншим людям, зокрема письменникам і видавцям, як Господь діє в її житті.

До неї знову прийшов успіх. Видавництва змагались за право видавати чи перевидувати її твори, кінокомпанії екранізували її твори, або знімали фільми за мотивами її книг.

На сьогодні випущено вже понад 20 книг авторки. Це як поодинокі романи, такі як «Викуплення любов'ю», «Останній пожирач гріха», «Сад Люти», «Звуки Шофара», так і серії: «Родовід Благодаті», «Під знаком Лева», «Сини підбадьорення», «Спадок Марти».

Книга «Останній пожирач гріха», за якою зняли однойменний

фільм, удостоєна премії «Золотий Медальйон» за визначні літературні здобутки. Книги «Ехо в темряві», «Світанок наступить неодмінно» і «Червона нитка» три роки поспіль здобували премії в номінації «Надихаючий роман року», найвідомішою американської премії Rita Award, яка присуджується письменникам в жанрі романтичної фантастики.

Сама Франсін Сандра Ріверс сьогодні проживає в Північній Каліфорнії. Саме там відбуваються події більшості її романів. Вона одружена, має троє дітей і вже п'ятеро внуків. І визнає, що хоче сама через письменницький дар ще більше наблизитись до Господа, щоби через призму її робіт весь світ побачив, як багато Ісус Христос зробив і досі робить у її житті.

Кожного із нас Бог проводить своїм шляхом. Важливо тільки пильнувати, аби наші серця були відкриті для того, щоби почути Божі слова й побачити Його шлях для нас. І приклади змінених життів і вибору життєвого шляху, які походять не із часів давньої історії, а з нашого сьогодення, змушують замислитись: «Боже, може, я замружився, а сам плачу, що нічого не бачу? Може, я йду туди, куди хочу, а не туди, куди потрібно?»

Відповідь на ці запитання вкрай важлива для кожного. Адже лише пізнавши своє призначення й покликання у світлі того, що каже Бог про мене, я зможу віднайти щастя й наповненість життя. І без сумніву йти по життю. Як це стверджує своїм життям Франсін Ріверс.



Олег Блоцук, магістр теології, викладач народних звичаїв, свят та обрядів, пастор євангельської християнської церкви «Скеля» м. Рівного

² Там само.

³ Там само.

⁴ Там само.

ДОСКОНАЛА ЛЮБОВ ПРОГАННЯЄ СТРАХ

Усі батьки знають цей особливий момент, коли дитина, дивлячись на вас очима янгола, починає благати: «Мамочко, будь ласка, давай заведемо котика. Я хочу мати домашнього улюбленця». «Тільки не це, — думаєте ви, і твердо промовляєте: — Ні. Ніяких тварин у нашій хаті — у нас немає умов. Хто буде за ним доглядати?» Але десь глибоко в душі ви знаєте, що рано чи пізно будете змушені поступитися й знайти компроміс. Для мене таким компромісом став папуга. Зваживши всі «за» та «проти», я погодилась.



Так у нашій квартирі з'явилося маленьке наполохане нове життя. Звісно, у нашій кімнаті побільшало галасу й сміття, але разом і мелодійного пташиного співу та щастя в очах сина. Спершу і ми, і птах звалили одне до одного. Щодня ми годували й піклувалися про нього, і коли нам здалося, що настав той час, коли можемо відчинити двірцяту клітку й дозволити папужці розправити крила, щось пішло не так. Наш улюбленець відчайдушно бився об стіни. Його переляк був настільки сильним, що, зачекавши ще хвилинку, ми вирішили, що безпечніше помістити його назад у клітку. Опинившись на своїй улюбленій гілочці в межах клітки, він трошки заспокоївся. На жаль, але поки що життя за межами клітки для нього занадто страшне й небезпечне, а люди — все ще для нього дивні велетенські істоти, тому тільки в неволі він почуває себе в безпеці.

Щоразу, коли годую його й бачу, як він насторожено дивиться на мене, думаю: «Хіба не зрозуміло за цей час цьому маленькому створінню, що я бажаю йому тільки добра? Але ж ні: він відчайдушно захищається від тієї руки, що кожен день приносить їжу й дбає про його життя». Та коли вкотре я відчуваю, як страх закрадається в моє серце, то розумію, що не набагато сміливіша за свого папуга. І незважаючи на те, що мені майже сорок років, я все ще борюся із безліччю страхів.

Це тільки в дитинстві здавалося, що всі дорослі сильні й сміливі, але ми ж знаємо, що страхи ростуть разом із нами. Раніше наші страхи були

дрібними, а зараз вони вирости до велетенських розмірів. Вони, як Голіати, навісають над нами й глузують...

Ми боїмося німічної старості. Боїмося втратити роботу або працездатність; боїмося почути: «У вас рак»; боїмося втратити дитину. Боїмося, що війна розповзеться по всій країні. Боїмося підвищення цін, зрад, пограбувань, приниження, невдач... Ці страхи не примарні, вони всі з реального життя. Ми бачимо, як біда стукає то в одні двері, то в інші, і іноді здається, що ми чуємо, як вона важкими кроками наближається до нас...

І ми боїмося... боїмося... боїмося...

Перелік страхів у кожного свій. Іноді нам здається, що ми сміливі, ми будемо свої скляні замки безпеки й спокою, але вони постійно руйнуються під натиском непередбачуваних обставин і подій, які аж ніяк не залежать від нас.

Що робити? Як витримати постійне напруження життя? І взагалі, чи можливо перестати боятися?

Ці запитання іноді здаються нам риторичними. Хіба можливо жити без страху? Його можна приховати, можна своє життя максимально позбавити ризику, перестати дивитись новини й спілкуватися з тими, хто переживає невдачі. Але корінь страху заховався не зовні, він глибоко в серці, і як би ми не оберігали себе від страху, він усе одно проросте й дасть про себе знати.

«Коли страх визначає наше життя, нашим богом стає захищеність. Коли нашим богом стає захищеність, ми поклоняємося життю без ризику. Чи може

любитель спокійного життя здійснити що-небудь велике? Чи здатна обережність на благородні справи? Для Бога? Для людей? Ні. Боязкий не може любити, адже любов — це ризик. Розсудливі не можуть подавати бідним. Милостиня не має гарантій повернення сторицею. Злякані не можуть безоглядно мріяти. Що коли їхні мрії стихнуть у небі й упадуть на землю? Поклоніння захищеності вихолощує велич душі» (Макс Лукадо «Безстрашні»).

Страхи обмежують нас, позбавляють сміливості й любові. Вони обрізають нам крила й заковують у кайдани. Позбавляють нас радості й відчуття прекрасного. Наше життя стає сірим і фатальним. Але є вихід для кожної втомленої від страхів людини. Слово Боже розповідає, що є місце, де немає страху. Це місце неможливо купити чи привласнити, його неможливо вкрасти чи зіпсувати, це місце чарівне — страх тікає звідти, як тінь від світла.

«Страхи немає в любові, але досконала любов проганяє страх геть, бо страх має муку. Хто ж боїться, той не досконалий в любові» (1 Ів. 4:18).

Отже, що неможливе — можливо. Можливо позбавитись від страху. Можливо дихати на повні груди. Найдосконаліше знаряддя проти страху — це не тренінги вельми поважних психологів і не супернові засоби безпеки... Страхи немає в ЛЮБОВІ.

Чи не помилився апостол Іван, чи не випадково він написав тут про любов? Хіба любов здатна здолати страх? Так, він не помилився. Він пише не про

У долині смертної тіні

Ви ходили долиною смертної тіні?

Ви бродили годинами там, де морок суцільний?

Там — молитва зітхання. Думка сумом сповита.

Безкінечним стражданням згрубле серце обвите.

Вам знайома долина ця смертної тіні?

Ви блукали роками шляхом безнадії?

Там — молитва мовчання, сльози-роси солоні,

Дні проходять в чеканні оксамитово-чорнім.

Ти проходиш долину смертної тіні?!

Вицент розтроцнені всі твої завтрашні мрії?!

Не запитуй «За що?». Не питай і «Навіщо?».

Ти пройди цю дорогу разом з вітром, що свище.

Ти іди у мовчанні, зберігаючи віру.

Дякуй, дякуй стражданням перед ворогом, щиро.

У долині ось цій Бог знаходиться поруч.

Його посох і жезл потішає праворуч.

Не зважай, що твоя голова у оливі.

Милість слідом Христово іде неквапливо.

Ти оселишся в домі Господнім навечно!

Смертна тінь?

Вже позаду.

Ген там!

Позаплічно.

Ірина Курченко, м. Рівне

почуття або захоплення чимось, не про натхнення від закоханості. Ні, він говорить про надзвичайну й невичерпну любов Божу. «Ми poznali й увірували в ту любов, що Бог її має до нас. Бог є любов, і хто пробуває в любові, пробуває той в Бозі, і в нім Бог пробуває! Любов удосконалюється з нами так, що ми маємо відвагу на день судний, бо який Він, такі й ми на цім світі» (1 Ів. 4:16–17). Прийняття й усвідомлення Божої любові звільняє нас від страху. Навіть більше: ми стаємо відважними. Розуміння, що Той, Хто створив нас і віддав Свого Сина, щоб ми могли жити, любить нас, відкриває для нас зовсім іншу реальність, у якій усе залежить не від випадковостей і примх доли, а від Бога.

Якби мій папуга усвідомив, що я люблю його, і довірився моїй руці, що його щоденно годує, наскільки б кращим і вільнішим стало його життя!.. Своїм страхом він обмежує не мене, а себе. Уявляєте, як може змінитися наше життя, якщо ми приймемо й повіримо в Божу любов, цілковито довіримося Його руці, яка щоденно годує нас, захищає й забезпечує. Ми звільнимся від своїх кліток і розправимо крила. Ми зможемо мріяти й змінювати світ навколо нас. Пізнавши Божу любов, ми стаємо богоподібними, тобто здатними до любові до інших. Ми не обмежуватимемо світ інших людей, наповнюючи їхні серця страхами, а будемо надихати й заспокоювати, підтримувати й підбадьорювати. І навіть якщо біда постукає в наші двері, ми маємо надію, що Той, Хто любить, піде з нами навіть через долину смертної тіні.

Пишу ці рядки й аналізую своє серце... Щось подібне на «американські гірки»... Іноді я піддаюся страхам і очікуванню невідомого майбутнього: чи підтвердиться невтішний діагноз, чи зможу я виростити свою дитину? — і з кожною такою думкою мені стає холодніше й моторошніше. Я все ще недосконала в любові... Але коли я здіймаю свої очі в Небо і знаю, що звідти на мене дивиться мій Небесний Батько, я потішаюся і заспокоююся. Бо Він хоче, щоб ми перестали боятися.

Якщо ви уважно читатимете Слово Боже, то здивуетесь, як часто Бог говорить до людей: «Не бійтесь», «Не страшіться», «Не лякайтесь». Дехто навіть намагався підрахувати. Кажуть, що це число дорівнює кількості днів у році. Я особисто не рахувала, але те, що їх дуже багато, — безсумнівно. Люблячий Батько закликає злякане людство у Свої обійми.

Ви боїтесь фінансової кризи, а Він каже: «Я подбаю про тебе».

«Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бож усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно» (Мт. 6:31–32).

Ви боїтесь старості, а Він каже: «Я не полишу тебе».

«...буду Той Самий до старости вашої, і до сивини вас носитиму, Я вчинив, і Я буду носити...» (Іс. 46:4).

Ви боїтесь самотності, а Він каже: «Я буду з тобою завжди».

«Чи ж жінка забуде своє немовля, щоб не пожаліти їй сина утроби своєї? Та коли б вони позабували, то Я не забуду про тебе!» (Іс. 49:15).

Ви розгублені й не знаєте, де знайти допомогу, а Він каже: «Я допоможу тобі!»

«Бо Я — Господь, Бог твій, що держить тебе за правицю й говорить до тебе: Не бійся, Я тобі поможу!» (Іс. 41:13).

Ви боїтесь важких обставин, хвороб, недолі, а Він каже: «Я буду з тобою!»

«Що бажав він Мене, то його збережу, зроблю його сильним, бо знає Ім'я Моє він; як він Мене кликатиме, то йому відповім,

Я з ним буду в недолі, врятую його та прославлю його, і довістю днів Я насичу його, і він бачити буде спасіння Моє!» (Пс. 90:14–16). Чи любив вас хтось колись настільки, щоб віддати своє життя за вас? А Він любить саме так. Він довів Свою любов: «А Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками» (Рим. 5:8).

Ця любов доведена, непохитна й вічна. Тому ви сміливо можете впасти в Його обійми. Він кличе, як птаха своїх пташенят під свої крила. Він хоче звільнити нас від кайданів страху й відкрити для нас світ, сповнений любові та надії. Бо навіть якщо смерть прийде на наш поріг, вона не здатна розділити нас із люблячим Богом. Віддайте свої страхи в руки Любові й прагніть до досконалості, тому що досконала любов проганяє страх.

Жити в страху чи в любові — це наш вибір, але дякувати Богові за те, що цей вибір у нас є!



Наталія Педченко

IV Всеукраїнський форум сім'ї



1 березня 2018 року в м. Києві відбувся IV Всеукраїнський форум сім'ї.

Приємно відзначити одностайність представників церков, громадських організацій, Уряду й депутатського корпусу, присутніх на Форумі,

у відстоюванні християнських цінностей сім'ї.

Організатори та учасники Форуму заявили про необхідність підтримки сім'ї та сімейних цінностей в Україні, що має виражатися в конкретних кроках

з боку держави. Серед них: створення профільної інституції, розвиток мережі фахівців у всіх регіонах України, які надаватимуть підтримку сім'ям, просвітницька робота, підвищення рівня усвідомленого батьківства, недопущення появи в соціальній рекламі пропаганди різних видів девіантної поведінки, а також захист нашого народу від нав'язаної в останній час гендерної ідеології. Цю ідеологію багато спікерів ставили в один ряд із такими ідеологіями ХХ століття, як комунізм і фашизм, що призвели до масового знищення людей у багатьох країнах світу.

Важливо продовжувати молитися за наш народ, щоб Бог дав мудрості керівництву країни твердо відстоювати традиційні для України християнські сімейні цінності й не піддаватися наступу не менш небезпечного, ніж видимий ворог зі Сходу, невидимого ідеологічного ворога із Заходу.

*Аркадій Сльоза,
керівник відділу християнської етики
МГО «Надія — людям»*

Педагогічна альтанка

14 березня 2019 року на базі КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. Василя Сухомлинського» відбувся круглий стіл із питань викладання предметів духовно-морального спрямування, в якому взяли участь: представники Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при МОН України, Університету менеджменту освіти НАПН України, Інституту модернізації змісту освіти, управління освіти і науки, молоді та спорту, управління комунікацій з громадськістю Кіровоградської ОДА, різних релігійних організацій, зокрема Православної церкви України, Української православної церкви, Української греко-католицької церкви, Церкви християн-баптистів, інших церков, релігійних та благодійних організацій.

У виступах представлено стан, тенденції та проблеми викладання предметів духовно-морального спрямування, актуальні питання духовно-морального виховання дітей і молоді в Кіровоградській області, зокрема в умовах реформування освіти.

Після засідання круглого столу відбувся методичний захід «Педагогічна альтанка» з проблеми «Моральне виховання учнів на основі християнських цінностей: сучасні підходи», організований кафедрою педагогіки, психології і корекційної освіти КЗ «КОІППО ім. Василя Сухомлинського». Метою його проведення була презентація досвіду роботи педагогів Кіровоградщини.

Під час заходу було обговорено актуальні питання духовно-морального виховання в аспекті освітніх змін, організовано два майстер-класи та представлено літературу з питань викладання предметів духовно-морального спрямування.



Учасники круглого столу ухвалили резолюцію з пропозицією створити Громадську раду з питань духовно-морального виховання дітей при Кіровоградській обласній державній адміністрації.

Директор ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія» Дар'я Новікова подарувала всім учасникам заходу в методичну скарбничку п'ять важливих для роботи книг: Біблію, «Дитячу Біблію», «Провідник до Біблії», «Уроки виховання характеру», «Правильне виховання характеру дітей».

*Підготували
Валентина Войтко, Вікторія Павлюк*

Характер — як основа



У березні 2019 року ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», Департамент освіти та науки Одеської міської адміністрації та Університет менеджменту освіти Академії педагогічних наук України об'єднали свої зусилля для проведення семінарів-тренінгів для освітян «Характер — як основа».

Педагоги та психологи добре знають, що формування характеру людини відбувається поступово, за багато років наставництва і практики. Коли дитина потрапляє в школу, до батьків у цій роботі долучається і вчитель. У межах проекту «Характер — як основа» ми опікуємося тим, як на практиці навчити наступне покоління засадничих цінностей поваги, чесності, надійності, відповідальності, турботливості та наполегливості.

На тренінгах, які відбулися 18–20 березня в Києві та 21–23 в Одесі, учасники отримали практичні інструменти, які допомагають згуртувати клас і створити учнівську спільноту, яка є запорукою успіху формування характеру ціннісно-орієнтованої особистості.

Професори зі США в інтерактивній формі ділилися своїми знаннями і досвідом, а учасники мали змогу поставити себе на місце своїх учнів і на собі «випробувати» всі запропоновані методики, ігри, стратегії. Боббі Соллей, професор, доктор педагогічних наук Університету «Мідл Стейт» та Сьюзі Гілберт, професор, доктор педагогічних наук університету «Ліпском» із задоволенням працювали зі своїми українськими колегами, особливу увагу при цьому приділяли менеджменту класу в усіх його проявах, від організації простору до психологічних особливостей сприйняття інформації.

Після завершення тренінгу всі учасники отримали сертифікати й запрошення на наступний з трьох рівнів серії тренінгів «Характер — як основа». З нетерпінням чекаємо на наступну зустріч з педагогами, психологами, адміністрацією шкіл та вишів у жовтні 2019 року!

Ольга Кушнерова, координатор семінарів-тренінгів ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія»



Вітаємо!



Колектив часопису «Слово вчителю» щиро вітає члена редколегії, професора кафедри педагогіки, управління та адміністрування Навчально-наукового інституту менеджменту та психології Університету менеджменту освіти НАПН України **Ірину Сіданіч** з високою державною нагородою — Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед Українським народом»!



Вітаємо співробітників кафедри педагогіки, управління та адміністрування Навчально-наукового інституту менеджменту та психології Університету менеджменту освіти НАПН України з успішно пройденою акредитаційною експертизою щодо освітньо-професійної програми «Християнська педагогіка» зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки 01 Освіта / Педагогіка за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Нехай Господь Бог благословляє всі Ваші добрі починання, надихає на плідну, творчу працю, допомагає долати труднощі. Щастя, миру й добра Вам і Вашим родинам!

XIV ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС «УЧИТЕЛЬ РОКУ ПРЕДМЕТІВ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ»



Важливим елементом підвищення кваліфікації педагогів предметів духовно-морального спрямування, місцем обміну досвідом, пошуку й утвердження інноваційних методичних технологій, підтримки й натхнення для викладання факультативних курсів є Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року предметів духовно-морального спрямування».

Цьогорічний конкурс, який відбувся 28–29 березня 2019 року на базі науково-дослідницької лабораторії християнської етики, психології та педагогіки НаУ «Острозька академія», мав на меті підвищення фахового рівня, професійної майстерності та обмін досвідом педагогічних працівників. У конкурсі взяли участь 17 освітян із 10 областей України.

Уже стало доброю традицією запрошувати на Всеукраїнський фестиваль-конкурс спеціального гостя. Цього разу ним став Володимир Маключенко, кандидат історичних наук, доцент, викладач НаУ «Острозька академія», який розповів про своє унікальне заняття: вивчення Святого Письма напам'ять. Затамувавши подих, усі присутні слухали Володимира Івановича, який цитував напам'ять Біблію та ділився секретами своєї майстерності. «Святе Письмо в серці й пам'яті» — так назвав викладач свій виступ.

XIV Всеукраїнський фестиваль-конкурс відбувався під загальною темою «Слово про слово» (до 25-річчя відновлення Острозької академії). Конкурсна програма складалася із письмового тесту на знання Святого Письма; презентації фрагменту уроку (заняття); демонстрації застосування власної творчості під час уроку або виховного заходу; тлумачень учасниками фестивалю відомих

біблійних віршів у контексті Біблії та їх застосування на практиці.

Новим на цьогорічному конкурсі була демонстрація учасниками фрагменту інтегрованого уроку (заняття), а саме: інтеграція біблійних цінностей у предмети із основ наук: історія, географія, біологія, література, мови, фізика, хімія, математика тощо.

У продовження теми інтегрованих уроків досвідчені педагоги з питань духовно-морального виховання підготували для учасників конкурсу майстер-класи.

Два дні конкурсних змагань минули у творчій, емоційно насиченій та доброзичливій атмосфері. Конкурсанти продемонстрували хороше знання Біблії, володіння інтерактивними технологіями й застосування авторських методик у вихованні та навчанні.

За результатами конкурсу, згідно з рішенням журі, дипломами переможців I, II і III ступеня XIV Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Учитель року предметів духовно-морального спрямування–2019» за зайняте 1, 2 і 3 місце в номінації «Учитель року в галузі викладання предметів духовно-морального спрямування» нагородили дипломом:

I ступеня — Богдану Гору, учителя мистецтва Хмельницької приватної гімназії «Мої обрії» Хмельницької обл.;

II ступеня — Юлію Шпак, учителя англійської мови та біблійних ранкових спілкувань у 1-х класах Хмельницької приватної гімназії «Мої обрії» Хмельницької обл. та Діну Соколовську, учителя початкових класів та курсу «Християнська етика в українській культурі» ЗОШІ–III ст. № 3 м. Ківерці Волинської обл.;

III ступеня — Ірину Офіцинську, учителя основ християнської етики Вузлівського ОНВК «ЗОШІ–III ст. – ліцей» Радехівського р-ну Львівської обл.

У номінації «Вихователь року в галузі духовно-морального виховання» дипломами переможців I і II ступеня XIV Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Учитель року предметів духовно-морального спрямування–2019» за 1 і 2 місце нагородили дипломом:

I ступеня — Тетяну Кухарук, вихователя середньої групи Здолбунівського ДНЗ № 3 «Ладоньки» Рівненської обл.;

II ступеня — Валентину Гуріну, музичного керівника та керівника гуртка «Зернятка духовності» ДНЗ (ясла-садок) «Веселка» Розвазької сільської ради Рівненської обл.

Конкурс учителів продемонстрував високу майстерність педагогів предметів духовно-морального спрямування, їхню жертвовність та відданість ідеї духовного відродження України та велике бажання працювати задля розбудови нашої незалежної держави.

Світлана Власова,
старший співробітник науково-дослідницької лабораторії християнської етики, психології та педагогіки НаУ «Острозька академія»

Задля того щоб підвищувати інтерес учнів до вивчення шкільних предметів, виявити й заохотити особливо обдарованих дітей, проводять учнівські олімпіади з різних предметів. Такі змагання відбуваються і з предметів духовно-морального спрямування, як от: «Юні знавці Біблії», «Знавці Біблії», «Знавці з християнської етики» тощо. Їхня мета: залучити дітей та молодь до систематичного читання Біблії та її використання в повсякденному житті; спонукати дітей та молодь будувати свій світогляд, характер і поведінку на християнських моральних цінностях; консолідувати зусилля сім'ї, школи та Церкви в духовно-моральному вихованні підростаючого покоління.

Про те, як відбувався один із таких заходів, розповіли нам батьки учнів закладів освіти Деснянського р-ну м. Києва.

ЗНАВЦІ З ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЕТИКИ



2 березня 2019 року в ЗЗСО № 23 м. Києва відбувався другий етап районної учнівської олімпіади «Знавці з християнської етики». В олімпіаді взяли участь 160 учнів 2–6 класів закладів освіти Деснянського району м. Києва, в яких вивчають предмет «Християнська етика в українській культурі».

Олімпіада розпочалася об 11.00, а вже о 12.00 в актовій залі закладу освіти діти мали змогу подивитися казку-мюзикл «Пригоди в країні Fructoza» (художній керівник — О. В. Ігнатів, постановник К. В. Красножона).

Шкільний народний театр «Пролісок» уже шість років поспіль дивує учнів своїми спектаклями. Вони завжди пропагують загальнолюдські цінності й християнські чесноти — віру, надію, любов, а добро, справедливість і дружба — домінують у виставах.

Після вистави діти спільно фотографувалися, а потім на них чекав подарунок — книга «Біблія для юних читачів» від ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Такий захід, який не тільки перевіряє знання учнів, а й допомагає формувати їхні душі, прекрасно сприймається як учнями, так і батьками.

Батьківська громада висловлює велику подяку педагогічному колективу ЗЗСО № 23 м. Києва й Галині Красіковій, методисту РНМЦ управління освіти Деснянської районної в місті Києві державної адміністрації за цікавий формат проведення учнівської олімпіади.



НЕЗРЯЧИЙ ХУДОЖНИК СЛОВА

Василь Кіндратович Лящук — сучасний український поет, перекладач, член Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України. Народився 1 березня 1948 р. в с. Старий Почаїв на Тернопільщині. Закінчив Старопочаївську восьмирічку, середню школу-інтернат для незрячих дітей у Львові, філологічний факультет Рівненського педінституту. Працював на журналістській та викладацькій ниві. Друкувався на сторінках багатьох газет та журналів.

На долю Василя Лящука випало чимало випробувань. Він народився повністю незрячим на праве око, а ліве мало лише три відсотки зору. А проте найбільше в дитинстві любив читати й малювати. Нині дякує Богові, що не народився повністю сліпим і має уявлення про яскраві барви світу. На жаль, у 43-річному віці темрява назавжди огорнула поета... Однак йому вдається бачити зором свого серця те, чого не бачать багато зрячих людей. Він безмежно цінує те, до чого зрячі зазвичай залишаються байдужими, — можливість самостійно рухатися, працювати чи просто дивитися у вічі іншій людині...

Найбільший вплив на вибір його професії зробила мама, яка все життя мріяла стати вчителькою, знала напам'ять Шевченкового «Кобзаря», багато пісень українською, російською та польською мовами, хоч закінчила лише п'ять класів школи. Василь Лящук сумовито-жартома говорить: «Художником пензля не міг стати через відсутність зору, тому вирішив стати художником слова».

Писати вірші почав із восьми років, з чотирнадцяти — друку-

вався в газетах і журналах. Перший вірш насмілився показати вчительці, вона була дуже зворушена й заохотила до творчості.

На сьогоднішній день Василь Лящук — автор восьми поетичних збірок, серед яких: «Почаївська мозаїка» (1992), «Тьмі наперекір» (1998), «Ноша бджоли» (2000), «Запахла нехворощ і м'ята» (2010), «Волинські обереди» (2012) та інші. 2013 року побачила світ книга «Сонети Вільяма Шекспіра», які Василь Кіндратович перекладав упродовж майже п'ятдесяти років.

Творчий доробок поета увійшов до скарбниці великої української літератури. Його вірші про маму покладені на музику багатьма композиторами, кілька поезій введені до шкільної програми для позакласного читання для учнів 1–4-х класів.

Василь Лящук — віруюча людина. Він пригадує, як написав одного зі своїх віршів під час богослужіння в церкві. Коли всі стояли й співали, поет упав на коліна й заплакав, бо в той момент відчув, що живе на цій землі не даремно й Бог привів його сюди з особливою місією — через вірші закликати людей до спасіння.



Каяття

Просторі зали, темні кулуари:
Усе змішалось — будні і свята.
Дорогами смиренності — до Лаври.
Тернистими стежками — до Христа.

Вникай, мій друже, в кожне Слово Боже:
Відкриються всі тонкощі життя.
Є Біблія у вірних на сторожі,
Голгофський хрест і щире каяття.

Опам'ятайся, поки ще не смеркло,
Не будь рабом гріха — в Христі зростає!
Дорогою широкою йдуть в пекло,
А стежкою вузькою — до Христа.



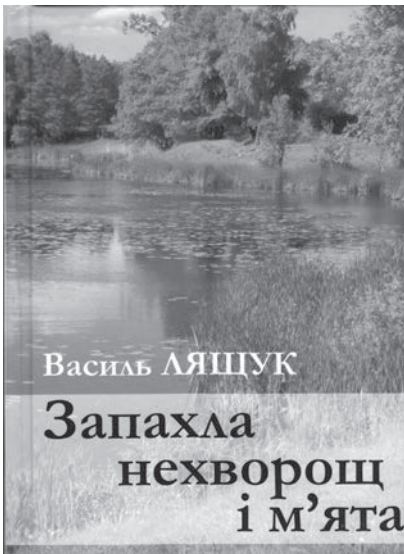
Сонет 146 (переклад)

Душе моя, життя зерном гріховним
Не стань в догоду вічним бунтарям, —
Живи смиренно, і життям духовним
Не потребує розпису твій храм.

Душе! Ми — гості нині тимчасові.
Дивись на все прискіпливо згори,
Будь обережна в діях, думці, слові,
І Господу молитву сотвори.

Дерзай, душе, із кожним тижнем, роком,
Примножуй в небесах нові скарби.
Щоб тля й черва не з'їли ненароком,
Оті скарби безсмертними зроби.

Тоді тебе звінчає перемога,
Коли полюбиш і прославиш Бога!



Про Христа

Не може бути без взяточка бджола,
Без дзвону би дзвіниця не була,
Ні сторож з ліхтарем, ні церква з вітарем
Не в силі всіх спасти й порятувати,
Окрім Христа, що був за нас розп'ятий.

Книги

А книги —	Щоб крига
Мов крила.	Пітьмою
Мов білі	Нам серце
Та смілі	Не вкрила,
На хвилі	В нас
Вітрила...	Книги —
	Мов крила.

Дорога

Суть прагнень зводиться до того,
Аби між плином суєти
Збагнуть тебе, моя дорого:
Чи рівна ти?
Чи вірна ти?

Рушаючи у Всесвіт з дому,
Не по кількох відчув роках:
Найкраще світ вивчать самому
І на своїх же
Помилках.

Вербою, калиною рясно росту,
Де чисте джерельце в Почасві є.
Так, родом я звідти, молюся Христу,
Бо Ним переповнене серце моє.

Щоб люди не знали біди, ворожди,
Могутня держава щоб з миром жила,
Молитися Господу буду завжди
Й не забувати повік джерела.

Нехай воно, рідне, фонтанами б'є,
Лікує болящих, сиріт і вельмож,
Христом переповнене серце моє,
Хай Богові служить і людям також.

Здалось мені, що до потопу
Я в інших вимірах прожив.
Стихійно, мов черв'як, потонув,
Бо що не день, то все грішив.

А тут весь вік судилось бути
Мені лиш мрійником сліпим.
Й радить, що Богом не забутий,
Що Він мене таким зліпив.

Хай буду глечиком у Бога,
Навіщо ранги і чини?
Аби не скривдив я нікого,
Нікому зла щоб не вчинив.

Щасливий в Господі Ісусі —
Він добру долю мені дав.
Моя родина — плем'я русів,
А те, що вбогий, — не біда!

Прийдіть до Ісуса

Прийдіть, маленькі і великі,
Як тільки спалахне зоря,
До свого сильного Владики,
До свого славного Царя.

Прийдіть, всі немічні й стражденні,
Слабі, нужденні — всі прийдіть.
І знамениті, й безіменні...
Йому — поклін, палкий привіт.

Аби не мучили спокуса
І біль за вчинені гріхи,
Прийдіть до любого Ісуса,
Втечіть від лінощів, пихи.

Прийдіть до Бога, духом кволі,
Бо навіть у недобрий час
Вас обігріє, заспокоїть,
Утішить мудрим словом вас.

Покиньте нині все негоже —
Покайтесь! Проти суєти
Йому скажіть: «Могутній Боже,
Хай буде так, як хочеш Ти!»

Не блукай

Не блукай між домами,
Коли вдома жнива,
Їдь частіше до мами,
Поки мама жива.

Пам'ятай, що не завше
Ти застанеш її,
Довгий шлях подолавши
З міста в рідні краї.

Може, в серці й заніє
Той могильний горбок,
Та боргів не покрие
Ні твій плач, ні вінок...

Тож хай навіть громами
Доля путь прошива,
Все одно — їдь до мами,
Поки мама жива.

Уклали *Аркадій Сльоза, Надія Доля*

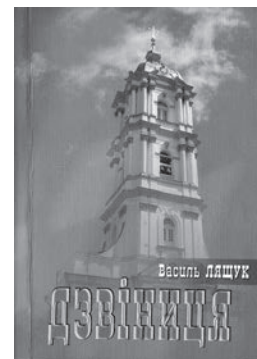
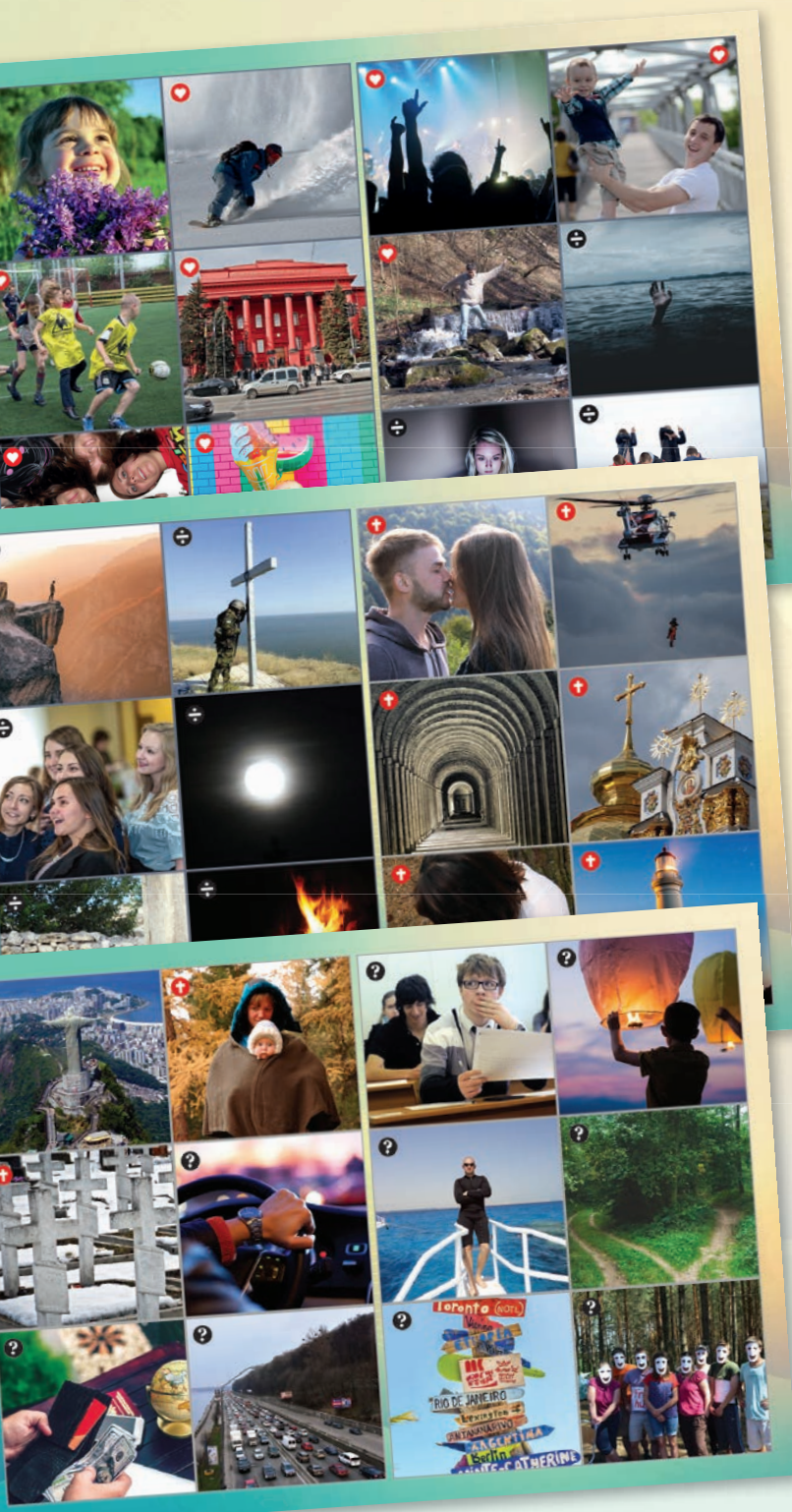


PHOTO QUEST



Комплект із 36 світлин, який можна зібрати, вирізавши їх із кольорових вкладок, допоможе вам розпочати інтерактивну бесіду про стосунки з Богом. У парку чи за столом після смачного обіду, можливо, за горнятком кави або на перерві між парами, зрештою, у компанії друзів, — поцікавтеся в того, хто поруч, чи може він відповісти на кілька запитань.

Після згоди розкладіть картки так, щоб було видно зображення всіх фотографій. Або запропонуйте співрозмовникові весь набір карток для перегляду. Кілька запитань — і розпочато захопливу розмову про вашу духовну подорож.

1. Яка фотографія найкраще описує твоє нинішнє життя?
2. Яка картинка відображає твої найбільші прагнення в житті? Яким ти бачиш своє життя в майбутньому?
3. Яка фотографія найкраще ілюструє твої стосунки з людьми?
4. Яка світлина найкраще відображає твою уяву про Бога?

Відтак поцікавтеся, чому людина вибрала саме ці фотографії, і обговоріть відповіді.

Якщо співрозмовник налаштований продовжувати бесіду, ви можете вибрати чотири фотографії (по одній на пояснення кожного символу) та з їхньою допомогою поділитися Євангелією й своїм сприйняттям Бога:

Чотири символи презентують основну думку Біблії. Перший із них говорить про те, що Бог любить тебе! Його любов безмежна й безумовна. Найбільше, що Бог хоче для тебе — це те, щоб ти пересвідчився в Його любові й знайшов мету для свого життя в стосунках із Ним.



БОГ ЛЮБИТЬ МЕНЕ

1 Ів. 4:16; Пс. 16:11

Ми часто не відчуваємо Його любові, тому що ігноруємо Його. Ми всі шукаємо сенс і задоволення в житті, але не з Богом. Ми не довіряємо Йому. Ми не виконуємо Його волі для нас. Коли ми самі керуємо своїм життям, Біблія називає це гріхом. Гріх завдає шкоди нашим стосункам з іншими людьми. Гріх відділяє нас від того життя, яке Бог задумав для нас.



Я ЗГРІШИВ

Рим. 3:23; Іс. 59:2

Наш гріх не перешкоджає Богові любити нас. Він зійшов на землю в людській подобі як Ісус Христос, щоб померти за нас. На хресті Ісус прийняв на Себе покарання за наші гріхи. Ісус помер, але Він знову повернувся до життя. Він примирив нас із Богом. Через віру ми можемо пізнати Божу любов й отримати вічне життя.



ІСУС ПОМЕР ЗА МЕНЕ

Ів. 3:16; 1 Петр. 3:18

Бог зробив усе можливе, щоб показати нам, наскільки сильно Він любить нас. Він пропонує нам вічне життя з подостатком через Ісуса Христа. Перед кожною людиною стоїть виклик ухвалити рішення. Ми можемо попросити в Бога прощення за те, що самі керували своїм життям, і вирішити жити з Богом, довірившись Христу. Яким буде твій вибір?



СЛІДУВАТИ ЗА ІСУСОМ

Ів. 1:12; Об. 3:20

thefour.com/ua/ | facebook.com/thefourukraine/ | instagram.com/the_four_ukraine

Передплатний індекс
99864

Адреса редакції:

вул. С. Крушельницької, 71, м. Рівне, Україна, 33023
тел.: +38 0362 637976
slovo@hopetopeople.org; www.slovovchitelyu.org

